

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA**

DISERTAČNÍ PRÁCE

ROK: 2011

AUTOR : ILONA LÍSKOVCOVÁ

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZDRAVOTNĚ SOCIÁLNÍ FAKULTA

**Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku
v regionu České Budějovice**

DISERTAČNÍ PRÁCE

Autor : Mgr. Ilona Lískovcová

Školitel: doc. MUDr. Vladimír Vurm, CSc.

Datum odevzdání práce: 28. 02. 2011

ABSTRAKT

Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice

Výzkum byl rozdělen do dvou částí. Mapoval současnou situaci v České republice a v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku a názory respondentů vztahující se k těmto službám, včetně prokázání souvislosti s věkem, bydlištěm, vzděláním a úvahou o nástupu do zaměstnání dříve než ve třech letech dítěte. Důvodem pro tento statistický rozbor byl zájem o prohloubení vědomostí o požadavcích a potřebách rodičů těchto dětí, včetně ochoty úhrady určité měsíční částky za některé služby pro děti do tří let.

Cílem první části bylo zmapování a rozbor struktury služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice, včetně porovnání služeb typu jesle v České republice z hlediska počtu míst, počtu neuspokojených žadatelů a výše úhrady.

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavatnictvo a sociální práce*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of

services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Statistický rozbor byl zaměřen na posouzení závislostí faktorů a následné hledání kategorií, kde nastal významný rozdíl. Jednalo se o kvantitativní výzkum. Objektem zkoumání byl soubor 716 vybraných respondentů, tedy rodičů dětí do tří let věku z regionu České Budějovice.

Z výsledků první části vyplynulo, že jesle v Českých Budějovicích jsou zcela srovnatelné s ostatními zařízeními v ČR. Výsledky druhé části výzkumu ukázaly, že povědomí o existenci služeb má cca 33 až 37 % respondentů, 27 % služby postrádalo, 34 % respondentů uvažovalo o využití a to hlavně služeb na hlídání dětí doma a jeslí. Nejčastější doba využití činila 10 až 20 hodin. Ztráty profesního růstu se obává 34,4 % respondentů, 71,4 % se obává zhoršení finanční situace, 34,8 % respondentů uvažuje o nástupu do pracovního procesu dříve, než ve třech letech dítěte. Podařila se potvrdit vyšší potřeba služeb u respondentů s bydlištěm ve městě, u respondentů vysokoškolsky vzdělaných a respondentů uvažujících o nástupu do pracovního procesu před třetím rokem dítěte.

ABSTRAKT

Analysis needs of services for children under three years of age in the region of České Budějovice

The research was divided into two parts and mapped the current situation in the region of Czech Republic and České Budějovice in terms of care services for children under three years of age and respondents' opinions related to these services, including relations with age, residence, education and reflection on starting work earlier than three years of a child. The reason for this statistical analysis was interest in deepening knowledge of the requirements and needs of parents of these children, including a willingness to pay a monthly amount of money for certain services for children under three years of age.

The aim of the first part was to map and to analyze the structure of services for children under three years of age in the region of České Budějovice, including comparison of services like nurseries in the Czech Republic in terms of number of seats, the number of unsatisfied applicants and amount of fees.

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age know about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, which service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progress whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Statistical analysis was aimed at assessing dependency factors and the subsequent search of categories and where was a significant difference. It was a quantitative research. Object of inquiry was set 716 selected respondents, namely parents of children under the age of three from the Region of České Budějovice.

The results of the first part revealed that the nurseries in České Budějovice are quite comparable with other facilities in the country. Results of the second part of the research showed that awareness of the service has approximately 33 to 37 % of respondents, 27 % lacked services, 34 % of respondents considered the use of services mainly at home babysitting and creche. The most common time of use was 10 to 20 hours. 34.4 % of respondents is concerned of loss of career progress, 71.4 % are concerned about worsening financial situation, 34.8 % are considering taking up employment before the children's age of three. It was managed to confirm higher need for services for respondents residing in the city, for university educated respondents and respondents considering taking up employment before the third year of the child.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji disertační práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své disertační práce, a to v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zdravotně sociální fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

15. 02. 2011

Ilona Lískovcová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu práce doc. MUDr. Vladimíru Vurmovi, CSc. za vedení, za odbornou spolupráci, za cenné připomínky a komentáře při realizaci této práce a také za čas, který mi věnoval při konzultacích.

Druhé poděkování patří prom. mat. Bohuslavu Slípkovi, CSc., za poskytnutou odbornou pomoc a spolupráci při statistickém zpracování výsledků výzkumu.

Obsah:

Úvod	10
1. Teoretická část	14
1.1 Vývoj počtu narozených dětí v České republice	16
1.2 Dostupnost jeslí v České republice	22
1.3 Rodinná politika.....	26
1.3.1 Aktivity směřované k podpoře rodiny	28
1.3.2 Podmínky harmonizace práce a rodiny.....	30
1.3.3 Finanční podpora rodiny.....	35
1.4 Služby péče o děti do tří let věku.....	47
1.4.1 Instituce zabývající se prací s dětmi v regionu České Budějovice.....	53
1.4.2 Rodičovská a nerodičovská péče	58
2. Cíl práce a hypotézy	70
3. Metodika	74
4. Výsledky.....	78
4.1 Výsledky - část A	78
4.2 Výsledky - část B	80
4.3 Statistický rozbor.....	95
4.3.5 Prokázání závislosti dalších faktorů.....	96
4.4 Kategorie s významným rozdílem	97
4.4.1 Povědomí.....	98
4.4.2 Postoje	106
4.4.3 Obavy	117
4.4.4 Ochota určité výše úhrady za využití služby typu jesle	123
5. Diskuse	131
6. Závěr	157

7. Seznam použitých zdrojů	162
8. Klíčová slova.....	176
9. Seznam zkratek.....	177
10. Přílohy.....	182

Úvod

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Otázky péče o děti do tří let věku se v posledních letech dostávají do popředí zájmu v souvislosti s výraznějším vzestupem počtu narozených dětí a také se zvyšujícím se počtem matek s vysokoškolským vzděláním. Systém těchto služeb není, dle odborníků, dostatečně zabezpečen a stal se předmětem mezinárodní kritiky. Právě tato mezinárodní kritika a zvyšující se počet narozených dětí v posledních letech mě přivedla na myšlenku rozšířit a prohloubit si vědomosti o tomto tématu, zaměřit se na zjištění požadavků a potřeb rodičů s dětmi do tří let věku, včetně jejich ochoty uhradit určitou částku za využití některých ze služeb pro děti do tří let.

Stát zavádí celou řadu prorodinných opatření, dochází k legislativním změnám, změnám výše dávek státní sociální podpory, ale otázkou zůstává, jak dlouho bude moci systém tato opatření financovat a zda jsou tato opatření pozitivní. V českém prostředí jsme svědky vyhrcování problému zajištění služeb péče o děti do tří let věku. Výsledkem je obviňování a stigmatizace matek, které jdou do práce před třetím rokem věku dítěte. Stát zatím podporuje dlouhodobou nepřítomnost matky na pracovním trhu, ale opomíjí ostatní možnosti. Český trh práce a politika zaměstnanosti je ve sladění práce a rodiny málo flexibilní. Život v době tržní ekonomiky, krize, shonu, rozvoje nových technologií, rozvoje techniky a zvyšování cen vede většinu z nás ke stále větší snaze finančně se zajistit. Neustále se také zvyšuje počet dětí narozených mimo manželství. Dítě je bráno, z čistě ekonomického hlediska, jako velká citová, nevratná a nákladná investice a proto je často velmi dobře zvažováno jeho narození. Moderní rodiny si chtějí vytvořit určitý životní standard, zajistit profesní růst a dobré ekonomické zázemí. Dlouhodobější snížení příjmů rodiny vede k poklesu jejího životního standardu a právě péče o děti do tří let může mít na finanční situaci rodiny negativní dopad. Dávky ze státní sociální podpory nedosahují výše mzdy a doba tří let péče o dítě se mnohdy prodlužuje dalším porodem. Z důvodu mateřství musí ženy či muži přerušit svůj kariérní růst. Tři až čtyři roky absence v zaměstnání je pro řadu rodičů příliš dlouhá a může mít negativní dopad na profesi. Řada rodičů by ráda skloubila péči o dítě se svou profesní kariérou a zvýšením příjmů, ale brání jim v tom jednak nedostatek služeb zajišťujících kvalitní, profesionální, krátkodobou péči o děti do tří let věku, nebo jsou tyto služby příliš drahé. Zvýšením hranice pro odchod do starobního důchodu odpadá i možnost hlídání dětí prarodiči.

Výzkum byl rozdělen do dvou částí. Mapovala jsem současnou situaci v České republice a v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku

a dále názory respondentů vztahující se k těmto službám, včetně prokázání souvislosti s věkem, bydlištěm, vzděláním a úvahou o nástupu do zaměstnání dříve než ve třech letech dítěte a prokázáním vyšší potřeby služeb pro děti do tří let věku u určitých skupin respondentů.

Cílem první části bylo zmapování a rozbor struktury služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice a porovnání služeb typu jesle v České republice z hlediska počtu míst, počtu neuspokojených žadatelů a výše úhrady. Cílem druhé části byl rozbor šetření u rodičů s dětmi do tří let věku v regionu České Budějovice se zaměřením na to, zda mají respondenti povědomí o existenci těchto služeb, jaké mají postoje týkající se postrádání či preferencí těchto služeb, zda se obávají ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace z důvodu péče o dítě a zda jejich povědomí, postoje a obavy mají souvislost s věkem, bydlištěm, vzděláním a úvahou o nástupu do zaměstnání dříve než ve třech letech dítěte. Tímto rozbohem jsem měla zjistit v jakých skupinách respondentů bude potřeba služeb pro děti do tří let věku vyšší. Objektem zkoumání byl soubor 716-ti vybraných respondentů, tedy rodičů dětí do tří let věku z regionu České Budějovice, kteří navštívili zdravotnická zařízení, ordinace praktických lékařů pro děti a dorost a ordinaci ortopedie (screeningové ultrazvukové vyšetření kyčlí) ve spádové oblasti České Budějovice od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Jednalo se o kvantitativní výzkum. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru.

V první části (A) jsem předpokládala, že v regionu České Budějovice existuje určitá struktura služeb pro děti do tří let věku, která bude srovnatelná z hlediska počtu míst, ceny a počtu neuspokojených žádostí s obdobnými službami v České republice. V druhé části (B) jsem předpokládala, že potřeba služeb pro děti do tří let věku bude vyšší u respondentů s bydlištěm ve městě, u respondentů vysokoškolsky vzdělaných a u respondentů, kteří uvažují o nástupu do pracovního procesu před třetím rokem dítěte. K potvrzení hlavní hypotézy B byly vystavěny čtyři pracovní hypotézy týkající se povědomí, postojů, obav respondentů a ochoty úhrady za tyto služby. V hypotéze I. (povědomí respondentů o službách péče o děti do tří let) a v hypotéze II. (postoje respondentů) jsem předpokládala souvislost s a) s věkem, b) s bydlištěm, c) se vzděláním respondentů a d) s úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než

ve třech letech dítěte. V hypotéze III. jsem předpokládala, že a) obavy respondentů ze zhoršení finanční situace souvisí s věkem, b) obavy respondentů ze ztráty profesního růstu souvisí se vzděláním a c) obavy respondentů souvisí s úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte. V hypotéze IV. jsem předpokládala souvislost ochoty úhrady peněžní částky za služby péče o děti do tří let s úvahou o dřívějším nástupu do pracovního procesu. Při statistickém zpracování jsem posuzovala závislost faktorů pomocí kontingenčních tabulek, které byly základem pro testování závislostí a byl použit chí-kvadrát test o vzájemné nezávislosti v kontingenční tabulce. Zvolila jsem hladinu významnosti 1 %, to znamená, že byla-li p -hodnota menší než 0,01, hypotéza o nezávislosti byla zamítnuta, neboť závislost je vysoce významná. Pro specifikaci, u kterých kategorií nastal vysoce významný rozdíl, jsem použila adjustovaná standardní rezidua, která se porovnávala s kvantily standardizovaného normálního rozdělení pro zvolenou hladinu významnosti. Čili tam, kde byla prokázána závislost, následovalo hledání kategorií s významným rozdílem. Všechna sebraná data mi poskytla mnoho materiálu ke zpracování a také k zamyšlení se nad tím, zda jsou tyto služby potřebné a co by se v oblasti péče o rodinu s dětmi do tří let dalo změnit.

Moje snaha o proniknutí do problematiky služeb péče o děti do tří let, hlubší poznání názorů odborníků a rodičů přinesla výsledky, které mohou zajímat nejen odborníky, ale i laickou veřejnost, tedy budoucí rodiče a rodiče s dětmi do tří let věku. Během výzkumu vyvstala řada podnětů, které by zasloužily další podrobnější prostudování.

1. Teoretická část

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavatnictvo a sociální práce*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

V posledních letech dochází ke změnám v počtu narozených dětí, roste podíl počtu narozených mimo manželství, klesá plodnost v nízkém věku a posouvá se do věku vyššího. Těžiště plodnosti je ve věku 30 let a výše (20). Prodlužování věku, ve kterém si lidé zakládají rodiny, je celoevropským trendem. Do konce devadesátých let minulého století byl zaznamenán nástup odkladu rodičovství do vyššího věku u všech evropských populací. V současné době se ženy stávají matkami ve věku 28 až 30 let oproti počátku sedmdesátých let, kdy ženy rodily ve věku 24 až 25 let. V roce 2005 se v Evropě staly nejstaršími matkami Španělky a Švýcarky, neboť své první dítě měly v průměru ve věku 29,3 let. Ve Španělsku a Itálii se ženy nad 30 let podílejí na úhrnné plodnosti téměř 60-ti procenty. Přeměna k modelu pozdní plodnosti u žen v Evropě postoupila mnohem dále, než například v USA, kde je stále vysoká intenzita plodnosti žen mladších 20-ti let (48). Trend posunu mateřství do pozdějšího věku je zřetelný i v České republice. V roce 2009 byl průměrný věk žen při narození prvního dítěte 27,4 a bez ohledu na pořadí dítěte 29,4 roků (19). Posun zakládání rodiny do vyššího věku a zvyšující se počet narozených dětí souvisí s diskusemi o profesi, práci, o kariérním růstu a se zájmem veřejnosti o problematiku zajištění služeb celodenní péče o děti do tří let věku nebo jejich hlídání. Dle odborníků není systém služeb péče o děti do tří let dostatečně zabezpečen.

1.1 Vývoj počtu narozených dětí v České republice

Procesy souvisejícími s narozením, stárnutím a umíráním lidí se zabývá demografie (105). Demografie je věda zabývající se přirozenou a mechanickou reprodukcí obyvatelstva. Vývoj počtu obyvatel je dán přirozeným a migračním přírůstkem.

Přirozený přírůstek je rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a zemřelých obyvatel. *Migrační přírůstek* znamená rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých obyvatel. Součtem těchto přírůstků dostaneme celkový přírůstek či úbytek obyvatel. Jedním ze základních rysů demografického vývoje v České republice byl do roku 2005 pokles počtu obyvatel způsobený přirozeným úbytkem, kdy počet zemřelých převyšoval počet narozených a migrační přírůstek nestačil kompenzovat přirozený úbytek. V důsledku nízkého počtu narozených dětí začala populace v České republice stárnout (34). Tento trend vývoje se v posledních letech lehce zlepšuje. Následující tabulka zobrazuje přirozený přírůstek v České republice a v Jihočeském kraji od roku 1995 až do roku 2008 (Tab.1).

Tab.1: Přirozený přírůstek v ČR a JHC

Přirozený přírůstek na 1 000 obyvatel k 1.7.2008		
	CZE	JHC
1995	-2.11	-1.64
1996	-2.17	-1.61
1997	-2.14	-1.54
1998	-1.84	-1.3
1999	-1.97	-1.49
2000	-1.76	-1.15
2001	-1.66	-1.31
2002	-1.52	-0.79
2003	-1.73	-1.26
2004	-0.93	-0.8
2005	-0.56	-0.42
2006	0.14	0.32
2007	0.97	1.07
2008	1.4	1.27

Zdroj: ÚZIS ČR, 2010 (100).

V roce 2009 se v Jihočeském kraji zvýšil počet obyvatel přirozeným přírůstkem o 560 osob, tedy na 637 643 obyvatel. Počet a pohyb osob je rozebrán v příloze (Příl.3). Nárůst zaznamenaly zejména okresy České Budějovice, Český Krumlov a Prachatice,

což jsou okresy s nejvyšší porodností a nejnižší úmrtností v kraji (17). Celkový počet obyvatel k 31. prosinci 2009 činil v České republice 10 506 813 (Příl. 2). Vývoj počtu obyvatel do roku 2008 je uveden v příloze (Příl. 1). V posledních letech pomalu stoupá podíl dětí s jiným státním občanstvím. V roce 2005 činil tento podíl 1,5 %, v roce 2008 2,2 % a v roce 2009 2,6 %, tj. 3 100 narozených dětí s jiným občanstvím (19).

Do roku 2004 se v České republice rodilo méně než sto tisíc dětí za rok, ale od roku 2005 počty narozených přesahují sto tisíc, přičemž každý následující rok se rodí více dětí než v roce předchozím. Výraznější vzestup počtu narozených dětí je často označován jako „baby boom“. Příčinou zvyšujícího se ročního počtu narozených dětí může být jednak zvyšující se počet žen ve fertilním věku, tak i nárůst intenzity jejich plodnosti. Většina veřejnosti se domnívá, že současný vzestup počtu narozených dětí je důsledkem zvýšení počtů rodičích žen z generace tzv. „Husákových dětí“, ale ve skutečnosti došlo k výraznému nárůstu intenzity plodnosti žen ve věku 27 až 37 let. Ženy narozené v populační vlně sedmdesátých let se dostávaly do věku vyšší plodnosti od konce devadesátých let, ale tento zvýšený počet žen ve fertilním věku se významněji na nárůstu porodnosti neprojevil, neboť ke zvýšení úhrnné plodnosti dochází až v posledních čtyřech letech (48). Vývoj počtu žen fertilního věku v České republice a Jihočeském kraji je uveden v tabulce (Tab. 2).

Tab. 2: Vývoj počtu žen fertilního věku v České republice a Jihočeském kraji

Počet žen fertilního věku k 1.7.2008		
	CZE	JHC
1995	2 666 201	161 308
1996	2 658 882	161 249
1997	2 642 181	160 663
1998	2 625 594	159 999
1999	2 609 889	159 352
2000	2 595 195	158 647
2001	2 568 283	157 810
2002	2 548 024	156 858
2003	2 534 915	156 047
2004	2 525 684	155 402
2005	2 519 440	154 935
2006	2 516 411	154 492
2007	2 519 711	153 961
2008	2 535 688	153 695

Zdroj: ÚZIS ČR, 2010 (100).

Současný vývoj tedy není důsledkem změny ve věkové struktuře žen, ale ve zvýšené plodnosti žen (48). K zajištění prosté reprodukce v populaci se střední délkou života sedmdesát let (Tab.3) je zapotřebí hrubé míry porodnosti alespoň 15 ‰.

Tab. 3: Střední délka života při narození u mužů a žen v ČR a JHC

	Střední délka života při narození - muži		ženy	
	CZE	JHC	CZE	JHC
1999	-	-	-	-
2000	71.65	72.04	78.35	78.27
2001	72.14	72.4	78.45	78.45
2002	72.07	72.25	78.54	78.56
2003	72.03	72.48	78.51	78.77
2004	72.55	72.79	79.04	79.06
2005	72.88	73.06	79.1	79.3
2006	73.45	73.66	79.67	79.53
2007	73.67	74.23	79.9	79.89
2008	73.96	74.3	80.13	80

Zdroj: ÚZIS ČR, 2010 (100).

Porodnost je jeden z klíčových ukazatelů a znamená počet živě narozených dětí na 1000 obyvatel. Hodnoty porodnosti v posledních čtrnácti letech jsou uvedeny v tabulce (Tab. 4).

Tab. 4: Hrubá míra porodnosti v ČR a JHC

Hrubá míra porodnosti	CZE	JHC
1995	9.3	9.63
1996	8.77	8.86
1997	8.8	9.02
1998	8.79	8.96
1999	8.7	8.95
2000	8.85	9.03
2001	8.84	8.87
2002	9.1	9.18
2003	9.18	9.18
2004	9.57	9.5
2005	9.99	9.79
2006	10.31	10.13
2007	11.1	10.96
2008	11.46	11.27

Zdroj: ÚZIS ČR, 2010 (100).

Úroveň porodnosti závisí na plodivosti, fekunditě. Fekundita znamená potenciální schopnost samce nebo samice plodit, popř. rodit potomstvo, tedy schopnost muže a ženy rodit děti (80). Jejím výsledným efektem, vyjádřeným počtem narozených dětí, je plodnost neboli fertilita. Fertilita je schopnost rozmnožování nebo počet potomků připadajících na jednu ženu (samici) nebo skupinu žen (samic) určitých vlastností (80).

Plodnost udává počet narozených živých dětí na 1000 žen. K běžně užívaným ukazatelům plodnosti patří obecná míra plodnosti, což je celkový počet živě narozených dětí dělený počtem žen ve věku 15 až 49 let, tedy míra plodnosti podle věku a úhrnná plodnost. Úhrnná plodnost je průměrný hypotetický počet živě narozených dětí na jednu ženu v době skončení reprodukce (50 let) za předpokladu, že by specifické plodnosti podle věku zůstaly trvale na nezměněné úrovni daného kalendářního roku (104). Pro udržení budoucí populační rovnováhy by se úhrnná plodnost měla pohybovat nad hodnotou 1,5 dětí na jednu ženu. Pozitivní vývoji lze sledovat od roku 2004, kdy se hodnoty zvýšily (Tab. 5). Od minima z roku 1999 rostoucí úroveň plodnosti v roce 2009 stagnovala, resp. se nepatrně snížila. Průměrný počet dětí narozených jedné ženě klesl z 1,50 na 1,49 (19).

Tab. 5: Úhrnná plodnost v ČR a JHC

Úhrnná plodnost	CZE	JHC
1995	1.28	1.31
1996	1.18	1.19
1997	1.17	1.19
1998	1.16	1.17
1999	1.13	1.16
2000	1.14	1.16
2001	1.14	1.14
2002	1.17	1.17
2003	1.18	1.17
2004	1.23	1.21
2005	1.28	1.26
2006	1.33	1.31
2007	1.438	1.437
2008	1.497	1.498

Zdroj: ÚZIS ČR, 2010 (100).

V průběhu roku 2006 se v ČR živě narodilo 105,8 tisíc dětí, což bylo o 3,6 tisíce více než v roce předchozím a nejvíce od roku 1995, kdy počet živě narozených poprvé klesl pod sto tisíc (Tab. 6)

Tab. 6: Počet živě narozených v ČR a Jihočeském kraji

Počet živě narozených - celkem		
Rok	CZ	JHC
1995	96 097	6 040
1996	90 446	5 553
1997	90 657	5 649
1998	90 535	5 612
1999	89 471	5 608
2000	90 910	5 650
2001	90 715	5 554
2002	92 786	5 733
2003	93 685	5 736
2004	97 664	5 941
2005	102 211	6 137
2006	105 831	6 370
2007	114 632	6 922
2008	119 570	7 155

Zdroj: ÚZIS ČR, 2010 (100).

Během ledna až září 2009 v České republice se živě narodilo 89 796 dětí, z tohoto počtu se v Českých Budějovicích narodilo 1 553 dětí (Tab. 7).

Tab. 7: Narození podle oblastí, krajů a okresů v 1. - 3. čtvrtletí 2009

Oblast, kraj, okres	živě narození	v manželství	mimo manželství
Česká republika	89 796	55 202	34 594
oblast Jihozápad	10 185	6 183	4 002
Jihočeský kraj	5 352	3 324	2 028
České Budějovice	1 553	1 020	533
Český Krumlov	604	340	264
Jindřichův Hradec	750	445	305
Písek	556	360	196
Prachatice	444	253	191
Strakonice	577	364	213
Tábor	868	542	326

Zdroj: ČSÚ, 2009 (15).

Celkem se za rok 2009 v Jihočeském kraji živě narodilo 7 027 dětí (Příl. 3 a 4). Ve srovnání s průměrem v celé republice je porodnost v kraji o něco nižší (16, 17). V České republice se v roce 2009 se živě narodilo 118,3 tisíce dětí (Příl. 2). Podle tohoto vývoje lze konstatovat, že současná vlna zvýšené porodnosti zřejmě dosáhla svého vrcholu v roce 2008 (19).

Definice živě, resp. mrtvě narozeného dítěte je stanovena Vyhláškou ministerstva zdravotnictví ČR č. 11/1988 Sb. o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky v jejímž § 2 odst. 1 stojí, že: „Narozením živého dítěte se rozumí jeho úplné vypuzení nebo vynětí z těla matčina, jestliže dítě projevuje alespoň jednu ze známek života a má porodní hmotnost a) 500 g a vyšší anebo b) nižší než 500 g, přežije-li 24 hodin po porodu.“ V odst. 2 jsou uvedeny známky života: „Známkami života se rozumějí dech nebo akce srdeční nebo pulsace pupečnicku nebo aktivní pohyb svalstva, i když pupečník nebyl přerušen nebo placenta nebyla porozena“ (107).

Z důvodu zvyšující se porodnosti lze usuzovat na to, že bude stoupat potřeba zařízení či služeb pro děti do tří let. Zvyšujícím se počtem živě narozených dětí se Česká republika vymanila ze skupiny zemí s nejnižší plodností v Evropě a na světě. Úroveň úhrnné plodnosti je již v ČR vyšší než v Německu a Rakousku. K zemím s nejnižší plodností patří Slovensko, Rumunsko, Bělorusko, Gruzie a Polsko (75).

1.2 Dostupnost jeslí v České republice

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavatnictvo a sociální práce*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

O zájmu rodičů více využívat tyto služby vypovídá fakt, že mateřské školy v roce 2005 navštěvovalo 26,4 % dětí mladších tří let (69). V devadesátých letech došlo k masivnímu rušení jeslí (30). Přehled počtu jeslí a počtu míst od roku 1999 do roku 2007 ukazuje následující tabulka (Tab. 8).

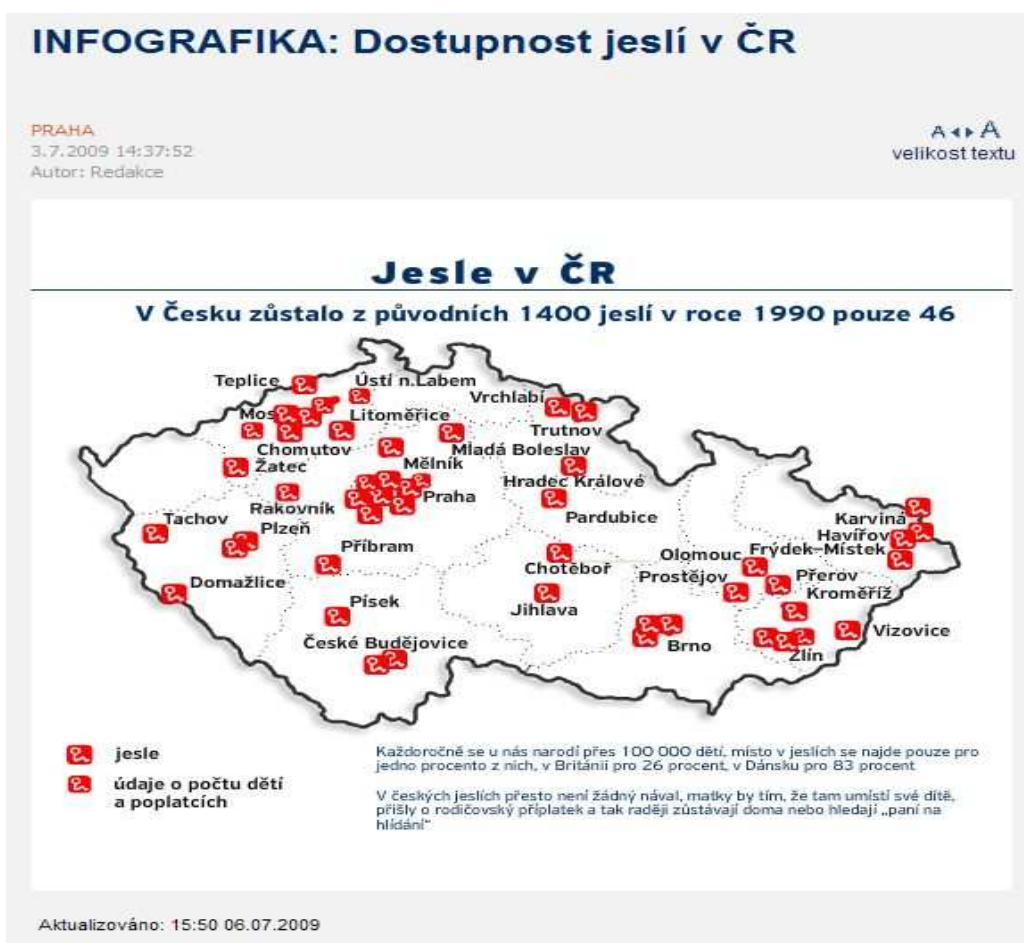
Tab. 8: Přehled počtu jeslí a počtu míst od roku 1999 do roku 2007

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Počet jeslí	1043	486	381	247	235	207	151	101	79
Počet míst v jeslích	39829	-	13196	9265	8565	7574	5551	2965	2191
Meziroční pokles/růst počtu míst v %	-	-	-64,9 1990-92	-29,8	-7,6	-11,6	-26,7	-46,6	-26,2
Průměrný počet míst v jeslích	38,2	X	34,6	37,5	36,4	36,6	36,8	29,4	27,7
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Počet jeslí	67	65	59	58	60	58	54	48	49
Počet míst v jeslích	1913	1867	1717	1674	1770	1708	1671	1567	1587
Meziroční pokles/růst počtu míst v %	-12,7	-2,4	-8,0	-2,5	+5,7	-3,5	-2,2	-6,2	+1,3
Průměrný počet míst v jeslích	28,6	28,7	29,1	28,9	29,5	29,4	30,9	32,6	32,4

Zdroj: Kuchařová, 2009 (55).

Dle adresáře zdravotnických zařízení byl v České republice k 31. 5. 2009 celkový počet registrovaných jeslí padesát (99).

Obr. 1: Mapa dostupnosti jeslí v ČR

Zdroj: Klekner, 2009 (47).

Nejvíce jeslí je v Ústeckém kraji, v Praze a Zlínském kraji. Péče o děti je v současnosti velmi diskutované téma a to jak v českém, tak v evropském kontextu (52). Zabezpečení dětí do tří let v naší republice je předmětem mezinárodní kritiky. V roce 1999 byla Česká republika zařazena do mezinárodního projektu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj věnovaného předškolní výchově a vzdělávání v zemích OECD. Výsledkem srovnávacího projektu byla závěrečná studie v roce 2000, která podávala ucelený přehled o předškolním vzdělávání, výchově a péči o děti od 0 do 6 let v mezinárodním kontextu. Studie obsahovala data z oblasti školství, zdravotnictví, sociální péče, včetně doporučení dalších kroků, které se těchto dětí dotýkají (76).

Doporučení expertů zněla následovně:

- zajistit všeobecnou dostupnost předškolního vzdělávání dětí ze sociálně slabých a sociokulturně znevýhodněných rodin, jejichž rodiče nemají o předškolní vzdělávání svých dětí zájem
- zainteresovat rodiče těchto dětí
- zrušit omezení předškolního vzdělávání dětí, jejichž matky jsou na mateřské dovolené
- posunout vzdělávání předškolních pedagogů do terciární sféry formou univerzitního či neuniverzitního studia
- podporovat rozvoj forem dalšího vzdělávání
- přehodnotit stávající postoj k institucionální péči o nejmladší děti (experti zaujali kritický postoj k otázce zabezpečení péče o děti do tří let v České republice a výraznému úbytku jeslí)
- rozvíjet systém péče o děti mladší 3 let
- tento systém chápat z hlediska zrovnoprávnění žen, resp. možností jejich profesního uplatnění, snížení jejich finanční závislosti na mužích a z hlediska ovlivnění pracovního trhu a zároveň zdůrazňují, že tato péče negativně neovlivňuje zdravý rozvoj dítěte a je souměřitelná s péčí o dítě v rodině
- vycházet především z potřeb rodiny, resp. matky
- podporovat matky a rodiny, které touží sladit pracovní a domácí povinnosti
- podporovat rozvoj dostatečné nabídky alternativ kvalitní péče o nejmladší děti
- rozvíjet flexibilnější a otevřenější systém poskytující matkám možnost výběru (76).

Pro řadu dětí může být pobyt v jeslích dokonce vhodnější, např. děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí mohou pobytem v jeslích jen získat. Neochota participovat na výchově, vzdělávání a péči o děti do tří let může vést k pozdní diagnostice vad a poruch u dětí a k následnému ochuzení o možnost poskytnout včasnou, odpovídající péči a podporu (106).

1.3 Rodinná politika

V moderní společnosti je rodina chápána jako základní jednotka společnosti a z tohoto důvodu by měla být chráněna a podporována státem. Česká republika má poměrně štědrú sociální politiku, která však není příliš adresná a v oblasti rodinné politiky není jasně vymezena. Rodinná politika by měla být zaměřena na:

- rodiny v počáteční fázi
- rodiny středního a staršího věku (neměla by je opomíjet)
- problematiku dospívajících dětí
- náhradní rodičovskou péči
- problémové rodiny
- rozvodovost
- péči a pomoc prarodičům (65).

Na současném dění v oblasti práce, rodiny a veřejné politiky se odráží předchozí společenský vývoj, tedy setrvačnost sociálních procesů a využívání sociálních mechanismů minulých dob. Společenské změny, které mají charakter inovace, se prosazují velmi pomalu a obtížně. Trendy v rodinách, dělba práce a delegování rodinných odpovědností se mění a hlavním znakem životní úrovně českých domácností s dětmi je nutnost dvou platů. Mladá generace reaguje na sociální a ekonomické změny odkladem založení rodiny a orientuje se spíše na pracovní trh (14). Moderní ženy si chtějí vytvořit určitý životní standard, zajistit profesní růst a dobré ekonomické zázemí. Tyto skutečnosti mají vliv na zvyšující se věk rodiček. Zatímco v roce 1990 byla nejvyšší míra plodnosti žen ve věku 21 let, do roku 2007 se křivka plodnosti posunula do věku 29 let (48). Z důvodu mateřství musí ženy či muži přerušit svůj kariérní růst a doba tří let absence v zaměstnání je pro řadu z nich příliš dlouhá, neboť ztráta praxe má negativní dopad na profesi. Péče o děti do tří až čtyř let má negativní vliv i na finanční situaci rodiny. Státní podpora nedosahuje výše mzdy, mnohdy se doba tří až čtyř let prodlužuje dalším porodem a dlouhodobější snížení příjmů rodiny vede k poklesu jejího životního standardu. Řada rodičů by ráda skloubila péči o dítě se svou profesní kariérou a možností zvýšení příjmů, ale brání jim v tom nedostatek služeb zajišťujících kvalitní, profesionální, krátkodobou péči o děti do tří let věku. Zvýšením hranice pro odchodu do starobního důchodu a podporou aktivního stáří odpadá

i možnost hlídání dětí prarodiči. Současná politika EU je někdy kritizována, že je spíše „work friendly“ než „family friendly“ a navrhovaná opatření v rámci rodinné politiky patří spíše do politiky zaměstnanosti. Otázkou zůstává, zda navrhované změny s sebou ponесou i změny v přístupu k výchově dětí (92) a zda bychom zaznamenali takovýto nárůst plodnosti, kdyby v letech 2001 až 2005 nebyl přijat soubor opatření na podporu rodin s dětmi, neboť doba přijetí těchto prorodinných opatření se nápadně shoduje se zvýšením plodnosti žen v ČR (48).

Snahou státu je vyvíjet nové aktivity, které by směřovaly k podpoře rodiny. Pro vznik a stabilní fungování rodin jsou stanoveny tři základní cíle:

- vytvořit všestranně příznivé společenské klima a podmínky
- odstraňovat bariéry a společenské tlaky, kterým jsou rodiny vystaveny a které ohrožují jejich funkci
- podporovat a posilovat vědomí a význam rodinných hodnot ve společnosti, včetně přijetí potřebných opatření

Rodinná politika se v souvislosti s podporou rodin zaměřuje na:

- vytváření vhodných socioekonomických podmínek pro fungování rodin, kam patří:
 - finanční zajištění rodiny
 - slučitelnost práce a rodiny za podpory svobodného rozhodování rodičů o způsobu zajištění péče o děti, kde ani jedna alternativa nebude znamenat sociální či finanční znevýhodnění
 - služby pro rodiny
 - finanční i nefinanční podpora rodičovské péče o děti
- podpora všestranně vyhovujících rodinných a rodičovských kompetencí
- podpora institutu manželství a jeho společenské prestiže
- podpora rodin se specifickými potřebami
- podpora všech subjektů podporujících rodinu, tedy zapojení krajů a obcí do rodinné politiky (71).

1.3.1 Aktivity směřované k podpoře rodiny

Z pohledu rodinné politiky lze rozlišit tři základní typy aktivit zaměřených na podporu rodiny:

- sociální služby
- služby na podporu fungující rodiny
- činnosti poskytované v rámci sociálně - právní ochrany dětí
- Projekty Evropského sociálního fondu - ESF (70).

Sociální služby jsou zaměřeny na pomoc a podporu členů rodiny nebo rodiny nacházející se v nepříznivé sociální situaci k prevenci sociálního vyloučení.

Sem například patří:

- *sociální poradenství* - manželské poradny, poradny pro seniory, poradny pro osoby se zdravotním postižením, poradny pro oběti trestných činů a domácího násilí
- *služby sociální péče* - pečovatelská služba, centra denních služeb, osobní asistence, odlehčovací služby
- *služby sociální prevence* - raná péče, telefonická krizová pomoc, azylové domy, domy na půl cesty, sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, terénní programy (70).

Služby na podporu fungující rodiny se snaží usnadňovat a posilovat partnerské soužití a rodičovství, podporovat rodiny v péči o děti a při harmonizaci práce a rodiny (70). Služby jsou poskytovány komerčně, provozovány v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání a nekomerčně. Do komerčně poskytovaných služeb patří hlídání dětí do tří let věku a nad tři roky věku, pomoc s vedením domácnosti, volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti (109). Nekomerčně poskytované služby se zabývají přednáškovou činností, poradenstvím, pořádáním kurzů zaměřených na výchovu k harmonickému partnerství a odpovědnému rodičovství. Tyto služby poskytují mateřská centra, centra pro rodinu, družiny atd. (70).

K činnostem poskytovaných v rámci sociálně-právní ochrany dětí řadíme preventivní a poradenskou činnost, činnost v oblasti náhradní rodinné péče, práci s dětmi vyžadující zvýšenou pozornost a zřizování zařízení sociálně-právní ochrany dětí (70).

Projekty Evropského sociálního fondu - ESF jsou zaměřeny na nejrůznější vzdělávací a rekvalifikační kurzy a na poskytování profesního a sociálně - právního poradenství. Jedná se hlavně o podporu žen a rodin s dětmi se zaměřením na dlouhodobě nezaměstnané ženy, ženy se základním vzděláním nebo s nízkou úrovní kvalifikace, ženy v předdůchodovém věku, ženy začínající podnikání, rodiče s malými dětmi, osoby pečující o závislé členy rodiny a rodiče vracující se po mateřské nebo rodičovské dovolené na trh práce. Projekty podporují prosazování rovných příležitostí žen a mužů a vytváření podmínek pro sladění pracovního a rodinného života (70).

1.3.2 Podmínky harmonizace práce a rodiny

Problém harmonizace rodiny a zaměstnání a s ní související otázka role sociální politiky se v posledních letech dostává do centra zájmu společnosti (89). V České republice převažuje model rodin, kde jsou oba rodiče pracovně vytíženi a pracují na plný úvazek. Zejména ženy jsou nuceny skloubit svůj pracovní život s rodinnými povinnostmi, což v současném nastavení podmínek představuje značnou zátěž (40).

Harmonizace rodiny a zaměstnání předpokládá:

- vytvoření podmínek ke zvýšené ochraně a zvýhodnění žen či mužů v pracovněprávních vztazích a pro uplatnění pružných forem organizace práce a pracovní doby (33)
- dále je nutné zajištění existence dostupných služeb péče o děti, zejména do tří let věku, předškolního a mladšího školního věku (55).

Ze studie Sociologického ústavu AV ČR vyplynulo, že Česká společnost se v otázkách rodičovství jeví jako velmi konzervativní a návrat matek z rodičovské dovolené na trh práce se stává stále komplikovanější. Méně než polovina žen se po skončení čerpání rodičovské dovolené vrací ke svému původnímu zaměstnavateli (51). Jednou z možností, která nabízí flexibilitu pro harmonizaci práce s rodinou je práce z domova. V České republice není tato práce jistá a sporné zůstává, do jaké míry je práce z domova skutečným řešením skloubení rodiny a práce, neboť po celodenní péči o děti a zvládnutí domácnosti ženy pracují v noci a často za velmi nevýhodných podmínek (91). Rodina v české populaci si dlouhodobě zachovává vysokou hodnotu. Pro rodiče dítěte představuje budování rodinného zázemí jeden z nejdůležitějších životních cílů. Současní svobodní lidé však staví nejvýše své pracovní uplatnění a finanční zabezpečení. Zaměstnání je pro rodiče základním zdrojem příjmu, ale pro mladé lidi znamená možnost uplatnění svého vzdělání a schopností (37).

Mezi opatření pro zvýšenou ochranu rodiče pečujícího o dítě a zvýhodnění žen či mužů v pracovněprávních vztazích, patří:

- *Mateřská dovolená* - náleží zaměstnankyni, tedy matce, dobu 28 týdnů. Porodila-li matka zároveň dvě nebo více dětí, náleží jí mateřská dovolená po dobu 37 týdnů.
 - Mateřská dovolená se zpravidla nastupuje od počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu, nejdříve však od počátku osmého týdne před porodem.
 - Vyčerpá-li zaměstnankyně z mateřské dovolené před porodem méně než šest týdnů, protože porod nastal dříve, náleží jí mateřská dovolená ode dne jejího nástupu až do uplynutí stanovené doby.
 - Vyčerpá-li zaměstnankyně z mateřské dovolené před porodem méně než šest týdnů z jiného důvodu, poskytne se jí mateřská dovolená ode dne porodu jen do uplynutí 22 týdnů, popřípadě 31 týdnů u vícečetných porodů.
 - V případě mrtvě narozeného dítěte náleží matce mateřská dovolená po dobu 14 týdnů. Mateřská dovolená nesmí být kratší než 14 týdnů a nemůže skončit ani být přerušena před uplynutím šesti týdnů ode dne porodu (66).
 - Doba, kdy zaměstnankyně čerpá mateřskou dovolenou je podle zákona č. 262/2006 Sb. v platném znění, zákoníku práce, považována za důležitou osobní překážku v práci a má nárok na dávky dle zákona o nemocenském pojištění a dle dalších souvisejících předpisů (70).

- *Rodičovská dovolená* – se poskytuje zaměstnanci na jeho žádost a zaměstnavatel je povinen žádosti vyhovět. Rodičovská dovolená se poskytuje maximálně do doby, kdy dítě dosáhne věku tří let. Po dobu čerpání rodičovské dovolené má nárok na dávky státní sociální podpory dle zákona č. 117/1995 Sb. v platném znění.

- *Pracovní volno* - zaměstnavatel je povinen omluvit nepřítomnost zaměstnance v práci po dobu ošetřování dítěte mladšího deseti let nebo nemůže-li být z důležitých důvodů v péči dětského výchovného zařízení nebo školy, v jehož péči dítě jinak je, nebo jestliže osoba, jež jinak o dítě pečuje, onemocněla nebo jí byla nařízena karanténa, popřípadě se podrobila vyšetření nebo ošetření

ve zdravotnickém zařízení, které nebylo možno zabezpečit mimo pracovní dobu zaměstnance/zaměstnankyně. Po tuto dobu má nárok na dávku nemocenského pojištění upravenou zvláštními předpisy (70).

- *Pracovní volno s náhradou či bez náhrady mzdy* se upravuje nařízením vlády č. 590/2006 Sb. v platném znění, kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci. Pracovní volno se například poskytuje při narození dítěte, k doprovodu rodinného příslušníka do zdravotnického zařízení, k doprovodu dítěte do školského poradenského zařízení ke zjištění speciálních vzdělávacích potřeb dítěte, na zařízení a k účasti na pohřbu, na svatbu či z jiných vážných důvodů (73).
- *Úprava pracovní doby, pružná pracovní doba* - zaměstnavatel je povinen přihlížet při zařazování zaměstnanců do směn k potřebám zaměstnanců pečujících o děti, vytvářet takové podmínky, aby mohlo být žádostem vyhověno. Zaměstnavatel nesmí zaměstnávat těhotné ženy a ženy, které pečují o dítě do jednoho roku, prací přesčas. Požádá-li těhotná zaměstnankyně nebo zaměstnanec pečující o dítě do 15-ti let o kratší pracovní dobu nebo o jinou vhodnou úpravu stanovené týdenní pracovní doby, je zaměstnavatel povinen vyhovět jejich žádosti, nebrání-li tomu vážné provozní důvody. V zájmu lepšího využívání pracovní doby a uspokojování osobních potřeb zaměstnanců může zaměstnavatel uplatňovat pružnou pracovní dobu (112).
- *Převedení na jinou práci* – pokud těhotná, matka do konce devátého měsíce po porodu nebo kojící zaměstnankyně koná práci, která je jí zakázána či ohrožuje její těhotenství nebo mateřství, je zaměstnavatel povinen převést ji dočasně na práci, která je pro ni vhodná a při níž může dosahovat stejného výdělku jako na dosavadní práci. Pracuje-li tato zaměstnankyně v noci a požádá-li o zařazení na denní práci, je zaměstnavatel povinen její žádosti vyhovět. Pokud taková zaměstnankyně dosahuje při práci, na niž byla převedena, bez svého zavinění nižšího výdělku než na dosavadní práci, poskytuje se jí na vyrovnání tohoto rozdílu vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství podle předpisů o nemocenském pojištění (70).

- *Pracovní cesty a přeložení* – těhotné ženy, zaměstnanci pečující o děti do věku osmi let a osamělí zaměstnanci pečující o dítě do 15-ti let věku, smějí být vysíláni na pracovní cestu mimo obvod obce svého pracoviště nebo bydliště jen se svým souhlasem a přeložit je zaměstnavatel může jen na jejich žádost (112).
- *Práce konaná doma* - za podmínek stanovených v pracovní smlouvě lze sjednat, že pracovník nebude konat pro zaměstnavatele práci na pracovišti zaměstnavatele, nýbrž doma (tzv. domácí zaměstnanci). Na tyto zaměstnance platí ustanovení zákoníku práce s určitými odchylkami, např. se na ně nevztahuje úprava rozvržení pracovní doby, nenáleží jim náhrada mzdy při důležitých osobních překážkách v práci nebo mzda za práci přesčas či práci ve svátek (70).
- *Zákazy některých prací* - ženy nesmějí být zaměstnávány pracemi, které ohrožují jejich mateřství. Ministerstvo zdravotnictví stanovuje vyhláškou práce a pracoviště, které jsou zakázány ženám, těhotným či kojícím ženám a matkám do konce devátého měsíce po porodu (70).
- *Přestávky ke kojení* - zaměstnankyni, která kojí své dítě, je zaměstnavatel povinen poskytnout kromě přestávek v práci zvláštní přestávky ke kojení, dle ustanovení v zákoníku práce (112).
- *Rozvázání pracovního poměru* - výpovědí může zaměstnavatel rozvázat pracovní poměr s těhotnou zaměstnankyní a zaměstnancem na mateřské nebo rodičovské dovolené jen zcela výjimečně v zákonem uvedených případech (112).

V souvislosti pro lepší skloubení práce a rodičovství existují určité typy služeb pro děti. Řadíme sem služby péče pro děti do tří let věku, služby péče pro děti předškolního věku a služby péče pro děti mladšího školního věku.

Služby péče pro děti do tří let věku:

- jesle - státem garantované zařízení spadající do resortu zdravotnictví
- soukromá zařízení obdobného typu provozovaná podle zákona o živnostenském podnikání č. 455/1991 Sb. v platném znění - „Péče o dítě do tří let v denním režimu“
- soukromé individuální hlídání dětí, včetně služby typu „baby-sitting“ dle zákona o živnostenském podnikání (109).

Služby péče pro děti předškolního věku:

- mateřské školy zřizované státem, obcí, krajem, svazkem obcí
- mateřské školy „soukromé“, zřizované právnickými osobami, které poskytují vzdělávací nebo školské služby podle školského zákona č. 561/2004 Sb. v platném znění a dle vyhlášky č.14/2005 Sb. v platném znění, o předškolním vzdělávání (72, 110)
- soukromá zařízení provozovaná podle zákona o živnostenském podnikání č. 455/1991 Sb. v platném znění, která neposkytují rekreačně-vzdělávací činnosti realizované v rámci výchovy a vzdělávání ve školách, předškolních a školních zařízeních zařazených do sítě škol
- služby typu „baby-sitting“ dle zákona o živnostenském podnikání.

Služby péče pro děti mladšího školního věku:

- školní družiny a kluby
- služby dle zákona o živnostenském podnikání „Mimoškolní výchova a vzdělávání“
- jiná mimoškolní výchova – činnost na dětských táborech, doučování, dohled nad dětmi, atd. (70).

1.3.3 Finanční podpora rodiny

Rodinná politika, jako součást politiky sociální, je z velké části financována z veřejných prostředků přerozdělováním (62). Ve společensky uznaných sociálních situacích se poskytují dávky pomoci v hmotné nouzi podle zákona č. 111/2006 Sb. (111).

Pro osoby se zdravotním postižením existují dávky sociální péče dle vyhlášky č. 182/1991 Sb., podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění a vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Osobám, které z důvodu dlouhodobého nepříznivého zdravotního stavu potřebují každodenní pomoc o vlastní osobu a soběstačnost náleží příspěvek na péči (61).

V době mateřské a rodičovské dovolené je rodina zabezpečena dávkami z nemocenského pojištění poskytovanými podle zákona č. 178/2006 Sb. a dávkami poskytovanými ze státní sociální podpory podle zákona č. 117/1995 Sb. (83).

Dávkami, kterými se řeší pomoc v hmotné nouzi, jsou:

- příspěvek na živobytí
- doplatek na bydlení
- mimořádná okamžitá pomoc.

Dávky sociální péče pro osoby se zdravotním postižením jsou:

- jednorázové příspěvky na opatření zvláštních pomůcek
- příspěvek na úpravu bytu
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla
- příspěvek na celkovou opravu motorového vozidla
- příspěvek na zvláštní úpravu motorového vozidla
- příspěvek na provoz motorového vozidla
- příspěvek na individuální dopravu
- příspěvek na úhradu za užívání bezbariérového bytu
- příspěvek na úhradu za užívání garáže
- příspěvek úplně nebo prakticky nevidomým občanům.

Vedle dávek sociální péče se poskytují rovněž:

- mimořádné výhody (průkazy TP, ZTP a ZTP/P)
- bezúročné půjčky.

Příspěvek na péči se poskytuje měsíčně a výše je odstupňována podle stupně závislosti a dělena na skupinu osob od 1 do 18 let a skupinu nad 18 let.

- Osoby od 1 do 18 let:
 - I. stupeň (lehká závislost) – 3 000 Kč
 - II. stupeň (středně těžká závislost) – 5 000 Kč
 - III. stupeň (těžká závislost) – 9 000 Kč
 - IV. stupeň (úplná závislost) – 12 000 Kč.
- Osoby nad 18 let:
 - I. stupeň – 2 000 Kč, od 1. 1. 2011 sníženo na 800 Kč
 - II. stupeň – 4 000 Kč
 - III. stupeň – 8 000 Kč
 - IV. stupeň – 12 000 Kč (61).

Z nemocenského pojištění se poskytují 4 druhy peněžitých dávek, a to:

- Nemocenské
- Peněžitá pomoc v mateřství
- Ošetřovné
- Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a v mateřství.

Nemocenské

Dávky nemocenského pojištění jsou vypláceny okresní správou sociálního zabezpečení a hradí se ze státního rozpočtu, tedy z příjmů pojistného. Zabezpečení rodiny se týkají tři z nich. Dávky se počítají z denního vyměřovacího základu v rozhodném období a dělí se počtem započítatelných kalendářních dnů připadajících

na toto rozhodné období. Takto stanovený průměrný denní příjem se upravuje, redukuje, pomocí redukčních hranic. Výši redukčních hranic vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí formou sdělení ve Sbírce zákonů (70). V roce 2010 činí první redukční hranice 791 Kč, druhá redukční hranice 1 186 Kč a třetí redukční hranice 2 371 Kč. Denní vyměřovací základ se v roce 2010 provede tak, že:

- z částky do 791,- se počítá 90 %
 - z částky od 791,- do 1 186,- se počítá 60 %
 - z částky od 1 186,- do 2 371,- se počítá 30 %
 - k částce nad 2 371,- se nepřihlíží (70).
- (v roce 2011 zvýšení částek na 825 Kč, 1 237 Kč a 2 474 Kč)

Peněžité pomoci v mateřství

Výše peněžité pomoci v mateřství v roce 2011 činí 70 % denního vyměřovacího základu. Nárok na tuto dávku mají zaměstnanci a osoby samostatně výdělečně činné při splnění podmínek:

- v den přiznání dávky musí trvat účast na nemocenském pojištění nebo ochranná lhůta
- v posledních dvou letech musí trvat účast na nemocenském pojištění po dobu nejméně 270 dnů
- u OSVČ musí trvat účast na nemocenském pojištění po dobu alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce před dnem počátku podpůrčí doby
- u žen, jejichž zaměstnání skončilo v době těhotenství, činí ochranná lhůta tolik kalendářních dnů, kolik činilo jejich poslední zaměstnání, maximálně však 180 kalendářních dnů

Peněžité pomoci v mateřství nastává v období od počátku 8. do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu a činí 28 týdnů (u vícečetného porodu činí podpůrčí doba 37 týdnů). Zákon umožňuje střídání matky dítěte v péči o dítě s jejím manželem či otcem dítěte od počátku 7. týdne po porodu, na základě písemné dohody. Četnost střídání omezena není (83).

Ošetřovné

Výše ošetřovného v roce 2010 činí 60 % denního vyměřovacího základu od 4. kalendářního dne potřeby ošetřování nebo péče. V období od 1. 1. 2010 do 31. 12. 2010 činí podpůrní doba u ošetřovného nejdéle 6 kalendářních dnů. U osamělého zaměstnance, který má v trvalé péči alespoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku, činí podpůrní doba u ošetřovného nejdéle 13 kalendářních dnů. Na ošetřovné má nárok zaměstnanec, který musí ošetřovat nemocného člena domácnosti, nebo pečovat o zdravé dítě mladší 10 let, protože dítě nemůže navštěvovat školská zařízení z důvodu havárie, epidemie či jiné nepředvídané události, nebo byla-li dítěti nařízena karanténa či osoba, která jinak o dítě pečuje, sama onemocněla. Nárok na ošetřovné může uplatnit jen jeden z rodičů nebo se mohou postupně, v jednom případě ošetřování, rodiče vystřídat. Změna druhu onemocnění se nepovažuje za nový případ ošetřování. Zaměstnání s prací malého rozsahu a OSVČ nemají na ošetřovné nárok (70).

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství náleží zaměstnankyni, která byla z důvodu těhotenství, mateřství nebo kojení převedena na jinou práci a bez svého zavinění dosahuje nižšího příjmu než před převedením. Vyplácí se za kalendářní dny, v nichž trvalo převedení na jinou práci, u těhotných nejdéle do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu. Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství se stanoví jako rozdíl mezi denním vyměřovacím základem zjištěným ke dni převedení zaměstnankyně na jinou práci a průměrem jejích započitatelných příjmů připadajících na jeden kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po tomto převedení. Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství se vyplácí od vzniku sociální události (70).

Dávky státní sociální podpory

V rámci systému státní sociální podpory jsou poskytovány dávky, které jsou vypláceny bez ohledu na příjem nebo je jejich výplata závislá na výši příjmu. Majetek rodiny se při posuzování nároků na dávky SSP netestuje.

V závislosti na příjmu rodiny jsou poskytovány:

- přídavek na dítě
- sociální příspěvek
- příspěvek na bydlení.

Bez ohledu na příjem rodiny se poskytují:

- rodičovský příspěvek (od 1. 1. 2011 je závislý na příjmu rodiny)
- dávky péče o dítě v mateřské škole
- porodné
- pohřebné.

System SSP chápe rodinu jako soužití rodičů a nezaopatřených dětí ve společné domácnosti (61). Za nezaopatřené dítě se považuje dítě do skončení povinné školní docházky a poté, nejdéle do 26 let, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání nebo se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání z důvodu zdravotního postižení (103). Žádosti o poskytování dávek SSP vyřizují příslušné úřady práce podle místa trvalého bydliště osoby, která uplatňuje nárok na dávku (39).

Základem pro stanovení nároku a výši některých dávek, včetně určení hranice příjmů osoby či rodiny, je životní minimum a existenční minimum, dle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu (111). Životní minimum plní rozhodující úlohu při posuzování hmotné nouze i jako sociálně ochranná veličina. Vedle životního minima je z důvodu větší motivace pro dospělé osoby v hmotné nouzi zaveden institut existenčního minima. Životní a existenční minimum je zvyšováno nařízením vlády (39).

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb a je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti. Částky životního minima platné od 1. 1. 2010 v Kč za měsíc zobrazuje následující tabulka (Tab. 9).

Tab. 9: Částky životního minima

pro jednotlivce	3126
pro první dospělou osobu v domácnosti	2880
pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti	2600
pro nezaopatřené dítě ve věku	
do 6 let	1600
6 až 15 let	1960
15 až 26 let (nezaopatřené)	2250

Zdroj: Integrovaný portál MPSV, 2009 (39).

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let. Částka existenčního minima činí 2 020 Kč měsíčně (39).

Přídavek na dítě

Nárok na přídavek na dítě má nezaopatřené dítě, které žije v rodině, jejíž rozhodný příjem je nižší než 2,4 násobek částky životního minima rodiny (70). Pro nárok na dávku se posuzuje příjem za předchozí kalendářní rok, za příjem se považuje i rodičovský příspěvek. Přídavek je vyplácen ve třech výších podle věku nezaopatřeného dítěte. U dítěte do 6 let je částka 500 Kč měsíčně, od 6 do 15 let 610 Kč a od 15 do 26 let činí částka 700 Kč za měsíc (39).

Sociální příplatek

Tato dávka má pomáhat krýt náklady spojené se zabezpečováním potřeb rodinám s nezaopatřeným dítětem a s nízkými příjmy. U této dávky je testován příjem rodiny za kalendářní čtvrtletí. Tato hranice nesmí překročit 2,0 násobek životního

minima rodiny. Za příjem se považuje i rodičovský příspěvek a přídavek na dítě. Sociální příplatek se zvyšuje v případech, kdy je dítě dlouhodobě těžce zdravotně postižené, dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě nemocné. Zohledněna je také osamělost rodiče či zdravotní postižení. Vyšší sociální příplatek se poskytuje i rodinám, kde se narodilo více dětí současně, a to v době do tří let jejich věku nebo rodinám, kde dítě studuje na střední škole v denní formě studia či na vysoké škole v prezenční formě studia (39).

S účinností od 1. 1. 2011 do konce roku 2012 bude sociální příplatek náležet pouze rodinám se zdravotně postiženým členem (70).

Příspěvek na bydlení

Touto dávkou stát přispívá rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy na náklady spojené s bydlením. Testování příjmů rodiny se provádí za předchozí kalendářní čtvrtletí a za příjem se považují i přídavek na dítě a rodičovský příspěvek. Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu přihlášený v bytě k trvalému pobytu, jestliže 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30 % (v Praze 35 %) příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem (39).

Rodičovský příspěvek

Na rodičovský příspěvek má rodič nárok, jestliže po celý kalendářní měsíc osobně celodenně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině (70). Rodič si může zvolit čerpání rodičovského příspěvku do dvou, tří nebo čtyř let dítěte. Rodičovský příspěvek je stanoven ve čtyřech výměrách, pevných měsíčních částkách:

- zvýšená výměra 11 400 Kč
- základní výměra 7 600 Kč
- snížená výměra 3 800 Kč
- nižší výměra 3 000 Kč.

Volbou doby čerpání rodičovského příspěvku si rodič zároveň volí i k ní příslušnou výši výměry, a to:

- *rychlejší čerpání* rodičovského příspěvku ve zvýšené výměře 11 400 Kč do 24 měsíců věku dítěte. O tuto formu čerpání však může požádat pouze rodič, který měl nárok na peněžitou pomoc v mateřství ve výši alespoň 380 Kč za kalendářní den.
- *klasické čerpání* rodičovského příspěvku v základní výměře 7 600 Kč do 36 měsíců věku dítěte. O tuto formu čerpání může požádat pouze rodič, který měl nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské poskytované v souvislosti s porodem.
- *pomalejší čerpání* rodičovského příspěvku v základní výměře 7 600 Kč do 21 měsíců věku dítěte a dále ve snížené výměře 3 800 Kč do 48 měsíců věku dítěte. O tuto formu žádá rodič po skončení peněžité pomoci v mateřství nebo od narození dítěte, pokud u něj nevznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství (83). Od 1. 1. 2011 došlo ke změně doby čerpání příspěvku v základní výměře. Příspěvek v základní výměře bude vyplácen jen do konce 9 měsíce věku dítěte a od 10 měsíce pak ve snížené výměře (70).

O vybranou dobu a výši čerpání musí rodič písemně požádat příslušný úřad státní sociální podpory a po učiněném rozhodnutí je vybraná možnost čerpání nezměnitelná. Rodič musí požádat:

- u rychlejšího čerpání nejpozději ve druhém kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém nejmladší dítě dosáhne 22 týdnů života, resp. 31 týdnů u vícero dětí
- o klasické čerpání nejpozději v kalendářním měsíci, ve kterém nejmladší dítě dosáhne 21. měsíce věku. Od 1. 1. 2011 posun termínu volby rozhodnutí z 21. měsíce věku dítěte na 9 měsíc věku nejmladšího dítěte (70).
- pokud rodič nepožádá, je mu po 21. měsíci věku dítěte vyplácen rodičovský příspěvek v režimu pomalejšího čerpání, tedy ve snížené výměře (39).

U dítěte dlouhodobě zdravotně postiženého nebo dlouhodobě těžce zdravotně postiženého má rodič, ode dne posouzení dítěte, nárok na rodičovský příspěvek v základní výměře 7 600 Kč do 7 let věku dítěte, a to bez ohledu na to, jakou možnost čerpání příspěvku si zvolil před posouzením zdravotního stavu dítěte. Pokud je dítěti přiznán příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění

pozdějších předpisů, má rodič nárok na rodičovský příspěvek v poloviční výši. Pokud tomuto dítěti nebyl přiznán příspěvek na péči, náleží rodiči rodičovský příspěvek v nižší výměře 3 000 Kč od 7 do 15 let věku dítěte (39).

Od 01. 02. 2006 je rodičům umožněno, bez ztráty nároku na rodičovský příspěvek, že dítě mladší 3 let může navštěvovat jesle nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku, ale ne déle než 5 kalendářních dnů v kalendářním měsíci. Dítě, které dovršilo 3 roky, může pravidelně navštěvovat mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšujícím 4 hodiny denně nebo nejvýše 5 kalendářních dnů v kalendářním měsíci. Dítě dlouhodobě zdravotně postižené nebo dlouhodobě těžce zdravotně postižené může navštěvovat jesle, mateřskou školu nebo obdobné zařízení pro děti předškolního věku v rozsahu nepřevyšujícím 6 hodin denně nebo plní-li povinnou školní docházku (39).

Při nároku na výplatu rodičovského příspěvku může rodič vykonávat výdělečnou činnost a zlepšovat tím sociální situaci rodiny. Příjem rodiče není sledován. Po dobu své výdělečné činnosti musí rodič zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou (39).

Tento systém nenutí matky k urychlenému návratu do práce, ale ani je nevybízí k příliš dlouhému setrvání v domácnosti. Česká republika patří k zemím s nejvyšší zaměstnaností žen, ale dobré uplatnění na trhu práce se obvykle netýká matek menších dětí (59). Zavedením možnosti čtyřleté mateřské dovolené však došlo k dalšímu zredukování jeslí. Poplatky ve státních či obecních jeslích se velmi liší. Pokud se maminka hodlá z důvodů finančních nebo profesních vrátit do práce dříve, třírychlostní rodičovská dovolená ji v tomto rozhodnutí podporuje, umožní jí rychlejší čerpání rodičovského příspěvku, ale problém bývá s celodenní péčí o potomka, kterou nemá kdo zajistit a pokud ano je většinou nákladná. Rodiče si sice mohou svou budoucnost řídit sami, ale dvouletou variantu si v současnosti může zvolit jen ten, kdo má hlídání zajištěno a kdo za něj nedá velkou část svého platu, pro ostatní je zde stále tříletá a čtyřletá rodičovská dovolená (54).

Při porovnání výše rodičovského příspěvku a délky rodičovské dovolené patří systém v ČR k nejvstřícnějším v Evropě. Přední pediatrii i vývojoví psychologové oceňují, že délka rodičovské dovolené respektuje psychický vývoj dítěte (54). Porovnání situace v České republice s pěti vybranými evropskými státy v oblasti mateřské (Tab. 10) a rodičovské dovolené (Tab. 11) zobrazují následující tabulky.

Tab. 10: Maternská dovolená

	<i>Doba poskytování</i>	<i>Částka</i>
ČR	28 týdnů (6-8 týdnů před, 22 týdnů po porodu)	60 % předchozí mzdy max. 23 490,- Kč/měsíc (30 dnů) min. výše 7 600,- / měsíc
Německo	14 týdnů (6 týdnů před, 8 týdnů po porodu)	100 % předchozí čisté mzdy max.13 EUR/den
Francie	16 týdnů (6 týdnů před, 10 týdnů po porodu)	100 % předchozí čisté mzdy, min.8,24 EUR/den max. 69,31 EUR/den
Itálie	5 měsíců (1-2 měsíce před, 3-4 měsíce po porodu)	80 % předchozí mzdy
Švédsko	-	-
Velká Británie	26 týdnů („řádná“) + 26 týdnů („dodatečná“)	<i>od dubna 2003:</i> prvních 6 týdnů 90 % mzdy, dalších 20 týdnů nižší z částek, buď 108,85 GBP (158 EUR)/týden nebo 90 % mzdy - zbývajících 26 týdnů je neplacených

Zdroj: Ettllová, 2007 (26).

Tab. 11: Rodičovská dovolená

	<i>doba poskytování</i>	<i>částka</i>
ČR	do 2 let dítěte 3 let věku dítěte (do 4 let věku dítěte)	Od 1.1.2010 zvýšená výměra 11 400 Kč, základní výše 7 600 Kč (7 600 Kč do 21 měsíců a pak 3 800 Kč)
Německo	do 3 let věku dítěte (z toho 12 měsíců lze vybrat od 3 do 8 let věku dítěte)	<i>do roku 2006:</i> 300 EUR (do 2 let) nebo 450 EUR (do 1 roku) <i>od ledna 2007:</i> 67 % čisté mzdy (min. 300 EUR, max.1800 EUR) po dobu 14 měsíců (min. 2 měsíce pro každého rodiče)
Francie	do 3 let věku dítěte	odvíjí se od pracovního úvazku (max. 512,64 EUR/měsíc; ½ úvazek – 378,81 EUR/měsíc)
Itálie	6 měsíců v průběhu prvního roku věku dítěte	30 % předchozí mzdy
Švédsko	16 měsíců (480 dní), až do 8 let věku dítěte, min. 2 měsíce pro každého rodiče	80 % mzdy po dobu 13 měsíců (390 dní), min. 180 SEK/den (19 EUR), zbývajících 3 měsíce (90 dní) min. částka 180 SEK/den (19 EUR)
Velká Británie	13 týdnů (do 5 let věku dítěte)	neplacená

Zdroj: Ettllová, 2007 (26).

Dávky pěstounské péče

Těmito dávkami se přispívá na potřeby spojené s péčí o dítě, o které se rodiče nemohou nebo nechtějí starat a které je svěřené do pěstounské péče. S výjimkou sociálního příplatku může pěstounovi a dítěti svěřenému do pěstounské péče vzniknout nárok i na další dávky státní sociální podpory. Dávky pěstounské péče jsou:

- Příspěvek na úhradu potřeb nezaopatřeného dítěte - činí 2,3 násobek životního minima dítěte, v případě zdravotního postižení se příspěvek zvyšuje.
- Odměna pěstouna - je stanovena ve výši částky životního minima jednotlivce za každé svěřené dítě, pečuje-li o 3 svěřené děti nebo o jedno svěřené dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II., III., IV., činí odměna pěstouna 5,5 násobek životního minima jednotlivce a za každé další svěřené dítě se dále zvyšuje.
- Příspěvek při převzetí dítěte – činí u nezaopatřeného dítěte do 6-ti let 8 000 Kč, od 6 do 15 let 9 000 Kč a od 15 do 18 let 10 000 Kč.
- Příspěvek na zakoupení motorového vozidla - je poskytován pěstounovi ve výši 70 % pořizovací ceny vozidla, resp. opravy vozidla, nejvýše však 100 000 Kč, který má v pěstounské péči nejméně čtyři děti a vozidlo nepoužívá pro výdělečnou činnost (70).

Porodné

S účinností od 1. 1. 2011 dochází ke změnám v podmínkách poskytování porodného, které bude vypláceno pouze rodinám s rozhodným příjmem do výše 2,4 násobku životního minima rodiny a pouze na první živě narozené dítě ve výši 13 000 Kč, při vícečetném porodu 19 500 Kč (70).

Pohřebné

Výše pohřebného je stanovena pevnou částkou 5 000 Kč a nárok má osoba, jež vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti, nebo zemřela-li osoba, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte, a to za podmínky, že ke dni úmrtí měla trvalý pobyt na území ČR (39).

Nová opatření v oblasti rodinné politiky by měla pomoci narovnat omezené možnosti českých rodičů při sladování péče o děti se zaměstnáním a také zvýšit motivaci rodičů, aby o sobě a svých dětech více rozhodovali samostatně (54). Tato zavedená změna však nepovede k jejímu reálnému využití, dokud nebude zajištěna dostupná kvalitní institucionální péče o děti mladší i starší tří let. Pokud pro rodiče nebudou fyzicky a finančně dostupné kvalitní instituce poskytující denní péči dětem do tří let, rodiče nebudou moci využívat zrychleného čerpání rodičovské dovolené a vyššího příspěvku. V evropském srovnání patří ČR mezi země s nejnižšími podíly dětí mladších let v institucích denní péče o děti. Nemožnost umístění dítěte v jeslích či ve školce je často důvodem nemožnosti návratu matky na trh práce. Pouze polovina matek v ČR se vrací po rodičovské dovolené zpět do svého zaměstnání. Nedostatek zařízení péče o děti mladší tří let se snaží rodiče kompenzovat umístěním těchto dětí do mateřských školek (32).

1.4 Služby péče o děti do tří let věku

Dle cílů EU stanovené v Barcelonské smlouvě měla být do roku 2010 ve všech členských státech dostupná veřejná péče pro 33 % dětí mladších tří let a 90 % pro děti od tří do šesti let. Česká republika v tomto bodě zaostává (26). V České republice je dnes v jeslích umístěno pouze 0,5 % dětí do tří let a zvyšuje se počet nepřijatých dětí do školek. Počet neuspokojených přihlášek do školek se mezi lety 2000 a 2006 zpětinasobil. Z kapacitních důvodů jsou ve školkách odmítány zejména děti mladších tří let a děti, které by školku navštěvovaly pouze na omezený čas během týdne. Vzhledem k pokračujícímu trendu rušení veřejných zařízení péče o děti a zároveň nárůstu porodnosti v posledních letech, lze předpokládat, že se budou nůžky mezi nabídkou a poptávkou po místech ve veřejných institucích péče o děti nadále rozevírat (98).

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these

services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

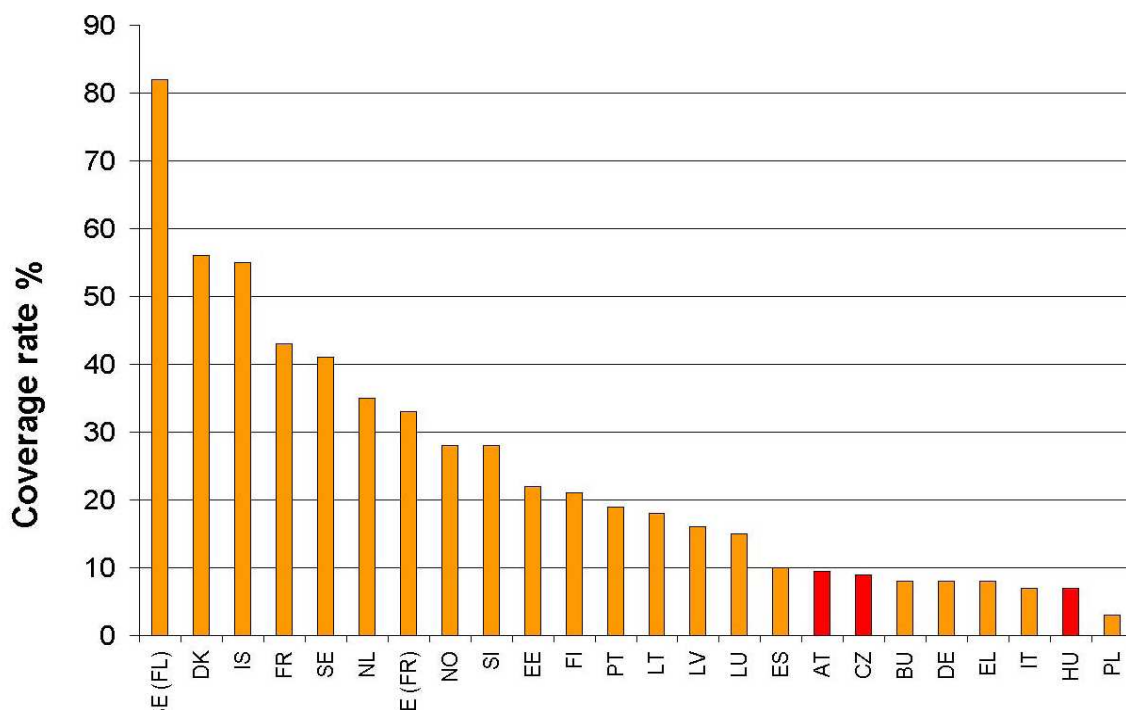
Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Využívání nerodinné péče předškolních dětí se dá členit následovně:

- jesle - využívá 0,5 % dětí mladších tří let
- školky - využívá 25 % dvouletých
 - > 75 % tříletých
 - > 90 % čtyřletých
 - > 90 % pětiletých
- individuální soukromá placená péče - tu využívá 1 až 2 % rodin, jedná se hlavně o starší předškolní děti
- vzájemná výpomoc mezi rodiči – tu provozuje 1 až 2 % rodin, zde se jedná hlavně o starší předškolní děti
- mateřská centra – ta nenahrazují pravidelnou celodenní péči a jsou spíše zařízeními, v nichž se mohou rodiče a děti vzájemně setkávat (31).

Je odhadováno, že více než milión dětí v západní Evropě je v jednom okamžiku v nerodičovské denní péči. V Kanadě bylo v roce 2003 více než 2 miliony dětí ve věku 0 až 5 let v nějaké formě nerodičovské péče a z toho 28 % dětí bylo v mateřských školkách. Náklady na péči o děti se pohybovaly v rozmezí 300 až 700 dolarů za týden. Péče o děti je zde dělena na dva druhy, regulované a neregulované. Regulovaných zařízení péče o děti bylo přibližně 11 000 a zahrnovaly mateřské školy, předškolní zařízení, centra celodenní péče o děti a regulované služby domácí péče o děti (94). Podíl dětí do tří let v institucionální péči ve vybraných zemích znázorňuje následující graf (Graf 1).

Graf 1: Podíl dětí do tří let v institucionální péči ve vybraných zemích

Zdroj: Hašková, 2007 (31).

Jesle jsou zvláštní dětská zařízení léčebně preventivní péče, která mají zabezpečovat všestranný rozvoj dětí zpravidla ve věku do tří let a navazovat tak na péči v rodině (56). Provoz jeslí či mikrojeslí se řídí několika právními předpisy:

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) v platném znění - obec v rámci výkonu svěřené samostatné působnosti pečuje o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů a může být zřizovatelem jeslí, kdy provoz hradí ze svého rozpočtu. Za přijetí a péči o dítě si stanoví určitou výši poplatku.
- Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu v platném znění, definuje jesle jako zvláštní dětská zařízení poskytující léčebně preventivní péči za plnou nebo částečnou úhradu.
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČR č. 242/1991 Sb. v platném znění, o soustavě zdravotnických zařízení zřizovaných okresními úřady a obcemi,

vymezuje věkovou hranici pro využívání jeslí, zpravidla do tří let věku dítěte, či jejich provoz na převážně denní bázi.

- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, stanovuje hygienické požadavky na prostor a provoz zařízení.
- Vyhláška č. 410/2005 Sb., o hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.
- Metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví ČSSR, Provoz jeslí (Věstník Ministerstva zdravotnictví ČSSR č. 10/1968), stanovuje technické, personální a další věcné požadavky na fungování jeslí.
- Vyhláška č. 135/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na koupaliště, sauny a hygienické limity písku v pískovištích venkovních hracích ploch.
- Vyhláška č. 137/2004 Sb., o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných.
- Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních)
- Metodický pokyn Ministerstva zdravotnictví „Zásady pro zřizování a provoz mikrojесlí“ uveřejněný ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví ČSSR č. 35/1976 (90).

Mateřské školy mohou za určitých podmínek přijímat dítě mladší tří let. Péči o děti do tří let v mateřských školách upravuje:

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v platném znění (110)
- Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání v platném znění
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích v platném znění

Zařízení provozovaná v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon) v platném znění, jsou vázány živností. Jde tedy o komerční činnost „Péče o dítě do tří let v denním režimu“ poskytující individuální výchovnou péči o svěřené děti do tří let v denním nebo celodenním režimu (109). Musí být zajištěna bezpečnost a zdraví dětí, osobní hygiena, první pomoc, pobyt na čerstvém vzduchu, spánek, rozvoj rozumových, řečových, pohybových, pracovních, hudebních, výtvarných schopností a kulturně hygienických návyků přiměřených věku a možnostem dítěte. Novelou živnostenského zákona č. 130/2008 Sb. byl stanoven okruh osob, nerodičovských osob, splňující odbornou způsobilost pro výkon vázané živnosti „Péče o děti do tří let věku v denním režimu“. Tuto živnost může provozovat fyzická osoba, která předloží doklady prokazující dosažení odborné způsobilosti. Tou se v tomto případě rozumí:

- odborná způsobilost k výkonu povolání všeobecné sestry, zdravotnického asistenta, ošetřovatele, porodní asistentky a záchranáře dle zákona č. 96/2004 Sb.
- odborná způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka či pracovníka v sociálních službách dle zákona č. 108/2006 Sb., nebo všeobecného sanitáře
- doklad o vykonání tříleté praxe v oboru v nezávislém postavení (§ 2 a § 23 obchodního zákoníku) nebo v pracovněprávním vztahu
- doklad o uznání odborné kvalifikace podle zvláštního právního předpisu (70).

Poskytování služeb pro rodinu a domácnost – „Baby-sitting“ je volnou živností na komerční bázi a jde o zajištění chodu domácnosti, vaření, úklid, péči o zahradu, nákupy, žehlení, služby související s chodem domácnosti a také krátkodobé hlídání dětí. Zde však nejde o péči o dítě v denním režimu (70).

V rámci rodinného balíčku se připravuje institut rodičovské výpomoci a rozvoj firemních školek (57).

Individuální soukromé placené hlídání dětí využívá v ČR pouze jedno až dvě procenta rodin s předškolními dětmi, a to zejména z důvodu finanční nedostupnosti. Rozhodnutí, kdy je možno svěřit dítě mladší tří let do institucionální péče, je individuální. Je však potřeba, aby poskytované služby byly kvalitní a jejich nabídka

byla dostatečně pestrá. Rodič se musí zodpovědně rozhodnout, co jeho dítěti prospívá (32).

Pokud je dítě zdravé, zdatné a má zázemí milujících a pečujících rodičů, pak občasnou nepřítomnost matky bez újmy zvládne. Vzhledem k malému množství jeslí či soukromých zařízení si většinou maminky, pokud jim jde o kvalitu zařízení a finanční nenáročnost, nemohou moc vybírat. Stát sice jesle nezakazuje, ale ani nepodporuje a nechává rozhodnutí na obcích. MPSV, MZČR a ministerstvo školství si problematiku jeslí vzájemně přehazují. Podpora jeslí se neplánuje, s odkazem na argumenty psychologů o důležitosti kvalitní rodičovské péče, ale přitom ministerstvo aktivně podporuje různé formy alternativní péče, jakými jsou firemní školky, sousedské hlídání, kde kvalita péče není vždy ta nejvyšší, a nevěnuje se podpoře péče o děti do tří let přímo v rodinách (43).

Kromě toho, že takřka nemáme jesle, nemáme ani dostatek poraden pro děti do tří let a programů podpory rodinného prostředí v rodinách s málo vzdělanými rodiči či matkami samoživitelkami. Alternativní nahrazování státní organizované formy podpory předškolního vzdělávání lze vysvětlit spíše konzervativním světonázorem než zájmem o co nejkvalitnější péči. Stát by si měl uvědomit, že nejde jen o hlídání dětí, ale hlavně o kvalitní výchovnou péči. Ze závěrů psychologů a ekonomů vyšel najevo fakt o důležitosti kvalitního prostředí v prvních letech života dítěte, právě z tohoto důvodu by měla být podpora předškolní péče pro stát stejně závazná, tak jako zajištění kvalitní výuky v rámci povinné školní docházky. Kvalitní péče v rodině je lepší než jesle, ale stát by se měl starat o podporu péče o děti v problémových rodinách. V evropských zemích jsou nabízeny dětem z málo vzdělaných rodin mnohem lepší šance na úspěšný rozvoj jejich schopností než v naší republice (43).

Z hlediska regionální hospodářské politiky je péče o dítě spojená s hospodářským rozvojem a politikou rozvoje zaměstnanců. Dostupná, vysoce kvalitní a spolehlivá péče o dítě zlepšuje pracovní pohotovost u obyvatel v produktivním věku, zejména u ženských potenciálních pracovníků. Zlepšením pracovní pohotovosti se zvyšuje hospodářský růst v regionálních komunitách. Rozvoj pracovní síly znamená více než pouhé rozvíjení dovedností a školení zaměstnanců, ale zahrnuje i zlepšení pracovní a rodinné rovnováhy. Každý region, který zlepšuje schopnost rodičů

a umožňuje hladký přechod mezi pracovním a rodinným prostředím, posiluje připravenost a ochotu pracovníků plně pracovat a získává konkurenční výhodu (46).

1.4.1 Instituce zabývající se prací s dětmi v regionu České Budějovice

V regionu České Budějovice je řada institucí zabývajících se prací s dětmi, ale i péčí a pomocí znevýhodněným rodinám a rodinám majícím děti s postižením. Tyto instituce jsou většinou pro děti nad tři roky věku nebo pro rodiče a děti současně. Mezi instituce zabývající se prací s dětmi a mládeží patří:

- *ADRA, Dobrovolnické centrum České Budějovice* – věnuje se péči o seniory, děti a mládež a provádí sociálně aktivizační služby, dobrovolnický program, pomáhá při organizování zájmových a volnočasových aktivit (74).
- *Dům dětí a mládeže* – zajišťuje volnočasové aktivity přírodovědné, technické, tělovýchovné, vzdělávací, umělecké a letní tábory.
- *Fond ohrožených dětí* – provádí sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi a sociálně právní ochranu dětí.
- *Jeslová a azylová zařízení*. Zřizovatelem jeslí je Statutární město České Budějovice. Do jeslí jsou přijímány děti zaměstnaných rodičů s trvalým bydlištěm v Českých Budějovicích. K jeslovým a azylovým zařízením patří:
 - jesle Emila Pittera 3 v Českých Budějovicích pro děti od šesti měsíců do třech let věku
 - jesle Karla Štěcha 5 v Českých Budějovicích pro děti od osmnácti měsíců do třech let věku
 - Dům na půl cesty Filia, který zajišťuje ubytování pro matky s dětmi a pro dívky od 18 let po skončení ústavní výchovy
 - Azylový dům pro ženy v krizových situacích (42).
- *Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji* - se zaměřuje na krizovou intervenci, poradenství sociální, právní a psychologické, na diagnostiku, terapii, preventivní aktivity, přednáškovou činnost a komplexní péči o týrané, zneužívané a zanedbávané dítě (74).
- *Kulturně vzdělávací centrum Pansofie* - poskytuje sociální terapeutické služby (Gravid klub, Paedo klub, Medica klub, jazykový klub, filozofický klub), služby

sociální a volnočasové aktivity pro těhotné ženy, rodiče na rodičovské dovolené, děti a mládež (74). Služby jsou podporovány Ministerstvem práce a sociálních věcí, Magistrátem města České Budějovice a Českým křížem. Cílem těchto služeb je obohatit a zkvalitnit život rodinám s dětmi a nedílnou součástí jsou i činnosti charitativní. V centru se pořádají víkendové akce, pohádkové slavnosti, tělovýchovné aktivity pro těhotné, ženy po porodu a jejich děti, plavání s těhotnými, besedy, přednášky z různých oblastí a kurzy výuky jazyků pro rodiny (79). Jednou týdně jsou v provozu tzv. školičky:

- *Předškolková školička* – pro děti 2 až 5 let
- *Batolivě chodivá školička* – pro děti od 12 či 14 do 24 měsíců
- *Rodinná školička + hlídání*
- *Batolivě lezoucí školička* – pro děti od 8 do 14 měsíců, od lezení do začátku chůze
- *Batolivá školička* - pro děti od 12 do 24 měsíců
- *Školičky mimi školička I.* - pro děti od 0 do 8 měsíců, spíše od 6 týdnů do začínajícího lezení
- *Mimi školička* - od začínajícího lezení cca od 8 do 12 měsíců
- *Psychomotorická mimi školička* - cvičení a aroma masáže pro podporu motorického vývoje kojence od 2 do 4 měsíců (79).

- *M-centrum pro mladou rodinu* (Mateřské centrum Máj) - nabízí rodičům na rodičovské dovolené možnost společenského kontaktu a rozvoj svých schopností. Činnost MC není zaměřena jen na rodiče s malými dětmi, ale je určena i pro ostatní veřejnost. Pořádají se zde různé akce, karnevaly, cvičení, besedy, soutěže, zájmové kroužky, burzy a také dopolední programy pro rodiče s dětmi od 0 do 4 let věku (74). Další MC vznikly například v Borovanech a Ledenicích.
- *Mateřské centrum Leporelo* - nové mateřské centrum v ulici Resslerova 3, v Českých Budějovicích, otevřené od 3. 9. 2009. Zřizovatelem je Občanské sdružení Přeslice (77). Centrum se zaměřuje na vzdělávací akce, poradny, různé činnosti pro rodiče s malými dětmi a pokud si rodiče potřebují něco vyřídit mimo mateřské centrum je zde možnost hlídání dětí ve věku od 2 let. Pro děti jsou k dispozici kroužky:

- rukodělný kroužek pro kluky od 5 do 7 let - Ferda Mravenec
 - rukodělný kroužek pro holčičky od 5 do 7 let - Beruška
 - kroužek výtvarných aktivit pro děti od 3 let - Malovánky
 - hudební kroužek pro děti od 3 let - Zpívánky
 - pohybový kroužek pro děti od 5 let – Tanečky (77).
- *Městská charita – nízkoprahové centrum Srdíčko – Jiloro* – se zabývá předškolní a školní přípravou dětí, primární prevencí, sociálně právním poradenstvím, provozuje klub, dílny, zajišťuje terénní služby, spolupracuje s rodinou a školou (74).
 - *Nevo dživipen* – se zaměřuje na vzdělávání a volnočasové aktivity rómských dětí.
 - *Salesiánské hnutí mládeže - Klub České Budějovice* – zajišťuje aktivity pro děti a mládež z neúplných či sociálně znevýhodněných rodin o prázdninách a víkendech.
 - *Salesiánské středisko mládeže - Dům dětí a mládeže* – má kluby pro doučování rómských dětí, kluby pro neorganizované či sociálně znevýhodněné děti či mládež od 6 do 26 let.
 - *Sdružení dětí a mládeže* – zajišťuje informační centrum, poradenství a pořádání letních táborů.
 - *Středisko výchovné péče* – poskytuje služby pro děti a mládež s poruchami chování.
 - *VICTORY* sdružení dětí a maminek - je zaměřeno na celoroční pravidelné dopolední a odpolední cvičení, přednášky pro nastávající maminky a maminky po porodu, speciální programy pro rodiče s kojenci, batolaty a dětmi (cvičení, tancování, aerobik, zpívání, malování, výuku jazyků pro nejmenší), pořádání víkendových pobytů v přírodě. Zabezpečuje baby školku pro děti od půl roku do pěti let (74).

Další zařízení pro různé skupiny dětí a mládeže jsou:

- *Arpida, centrum pro rehabilitaci osob ze zdravotním postižením, o. s.* – zabývá se detekční, diagnostickou, terapeutickou, rehabilitační, sociální, výchovně

vzdělávací, zájmovou, poradenskou, metodickou, posudkovou, respitní a preventivní činností. Služby jsou provozovány v rámci denního stacionáře formou osobní asistence, rané péče, sociálně terapeutické dílny, sociální rehabilitace a je zde zajištěno předškolní, základní a střední vzdělání. Vzdělání zajišťuje mateřská škola, základní škola, základní škola praktická, základní škola speciální, včetně stanice zájmových činností, školní družiny a jídelny. Střední vzdělání je uskutečňováno v praktické dvouleté škole (74).

- Centrum sociálních služeb *Empatie* - zajišťuje ambulantní a pobytové služby (denní, týdenní a chráněné bydlení) pro klienty s mentálním postižením.
- Dětský stacionář *SVĚTLUŠKA, o.p.s.* - zajišťuje kompletní ošetrovatelskou péči, ucelenou rehabilitaci, ubytování, celodenní stravování, školní docházku v budově stacionáře pro klienty Jihočeského kraje s těžší formou smyslového, rozumového, tělesného či kombinovaného postižení od 1 roku do 26 let.
- *Hafík, canisterapeutické sdružení* - zabezpečuje celoroční canisterapeutické programy ve školských zařízeních a zařízeních sociální péče, včetně pořádání letních táborů pro děti s různým typem postižení (74).
- *Jihočeská Růže a krizové centrum pro matku a dítě v Kostelci* – je poradna pro rovné šance.
- *Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, Ústav sociální práce, program Pět P* - se zaměřuje na přátelství, prevenci, pomoc, péči a podporu dětí s různými potřebami a ve složitých osobních i rodinných situacích. Jedná se o pravidelné schůzky dítěte s dobrovolníkem či pořádání společenských akcí.
- *Koníček* - zajišťuje sociální poradenství a hipoterapii.
- *Kontakt bB, občanské sdružení pro studium, rehabilitaci a sport bez bariér* - zabezpečuje sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Jedná se o pravidelný plavecký program, základní výukové, kondiční a sportovní akce, týdenní pobytové akce, intenzivní rehabilitační a sportovní programy, školící programy pro studenty a dobrovolníky a akce pro děti a mládež.
- *Lačo Jilo, občanské sdružení (Dobré srdce)* – jde o sociální poradenství, výtvarnou a výchovnou činnost s dětmi od 7 do 14 let, spolupráci se školou a volnočasové aktivity.

- *Modrá spirála naděje* – je svépomocná rodičovská skupina pro rodiče dětí s drogovou závislostí.
- *Ovečka, o.p.s.* – poskytuje poradenství v oblasti vzdělávání a integrace dětí s Downovým syndromem, setkání rodin, osvětu, rehabilitační pobyty a jednou měsíčně organizuje klub pro nejmenší děti od narození do čtyř let (74).
- *Pedagogicko psychologická poradna* – zjišťuje připravenost dětí pro povinnou školní docházku a speciálně pedagogické vzdělávací potřeby.
- *PREVENT o. s., Poradna pro problematiku drog a závislostí* – zajišťuje rodičovské poradenství, rodinnou terapii, individuální psychoterapii a další činnosti.
- *Probační a mediační služba ČR, středisko České Budějovice* - organizace a kontroluje alternativní tresty a opatření probačního úředníka u dětí mladších 15 let atd.
- *Speciálně pedagogické centrum při MŠ, ZŠ a SŠ pro sluchově postižené.*
- *Speciálně pedagogické centrum pro zrakově postižené.*
- *Speciálně pedagogické centrum při MŠ, ZŠ a PŠ České Budějovice* - poskytuje pomoc a poradenství pro děti s mentálním postižením a poruchou autistického spektra.
- *Středisko rané péče SPRP České Budějovice* – zajišťuje služby pro rodiny s dětmi s postižením zraku od narození do 4 let věku, pro rodiny s kombinovaným postižením od narození do 7 let. Jedná se o provázení a podporu rodičů v prvních letech života dítěte, psychologické, pedagogické a sociální poradenství.
- *Ymca* - klub a klubová činnost pro děti, mládež, občany s postižením i širokou veřejnost (74).

1.4.2 Rodičovská a nerodičovská péče

Odborníci, kteří působí v oblasti péče o děti a v oblasti dětských práv, hovoří o dvacátém století jako o století dítěte, ale paradoxem je, že dítěti je v rodině i ve škole často individuálně věnováno mnohem méně času než by potřebovalo (49). Na dítě je často pohlíženo z ekonomického hlediska, jako na velkou nevratnou investici a z tohoto důvodu je pečlivě zvažováno jeho pořízení. Založení rodiny a převzetí odpovědnosti za její členy je odkládáno do doby finančního zajištění a relativní nezávislosti (78).

Výchova dítěte během prvních let života je stěží možná mimo rodinu. Všechny společnosti, které se pokoušely o nahrazení rodiny nějakou jinou výchovnou institucí, od podobných pokusů po určité době ustoupily (66). Mnohdy slyšíme argumenty pro vytvoření legislativních změn a koncepce podpory kvalitních institucí péče o předškolní děti mladší i starší tří let v oblasti poptávky, rovných příležitostí a ekonomiky školek (32). Stát se snaží zavádět řadu opatření pro podporu rodiny, dochází k legislativním změnám v oblasti dávek ze státní sociální podpory, ale není jasné, zda jsou tato opatření pozitivní a jak dlouho se budou moci ze sociálního systému financovat. V českém prostředí jsme svědky vyhrocování problému zajištění služeb péče o děti do tří let věku a také obviňování matek, které jdou do práce před třetím rokem věku dítěte, neboť stát podporuje dlouhodobou nepřítomnost matky na pracovním trhu. Český trh práce i politika zaměstnanosti je ve sladování práce a rodiny značně neflexibilní. Na českém trhu práce běžně fungují diskriminační praktiky a znevýhodňování žen. To se ukazuje dlouhodobě neudržitelné, ať už z hlediska státní kasy, porodnosti nebo perspektiv žen na pracovním trhu (53). Dlouhá rodičovská dovolená porodnost nezvyšuje (58).

Extrémně dlouhé, kombinované mateřství pro vícero potomků vedou ke ztrátě pracovních dovedností a kontaktu s trhem práce, což zvláště platí pro znevýhodněné či sociálně vyloučené matky, které pak nejsou pro své děti vzorem úspěchu a zapojení se do společnosti (43). Přerušování kontaktu s povoláním znamená zvýšené riziko budoucí nezaměstnanosti i u náročnějších profesí. Dnešní ženy mnohdy nechtějí mateřství obětovat svůj profesní růst a hledají způsoby, jak se po odborné stránce udržovat na úrovni nebo jak se rychle vrátit do práce (57). Mnozí rodiče zápasí se snahou sladit

potřeby svého dítěte s těmi vlastními. Svoboda volby pro rodiče znamená, že ani starost o děti doma, ani návrat do zaměstnání nejsou oproti druhé alternativě znevýhodněné, ale dnes je návrat do zaměstnání pro absenci jeslí nedostupný a péče o děti doma je zase příliš drahá (43). Existují tři důvody proč bychom měli poskytovat péči o děti a podporovat zaměstnanost matek:

- 1) zlepšením finanční nezávislosti se sníží závislost na sociálních dávkách
- 2) podporují se rovné příležitosti
- 3) zlepšením finanční nezávislosti a podporou rovných příležitostí se podporuje regionální ekonomický rozvoj (46).

Změny ve smýšlení současných mladých lidí zaměřené na uspokojení finančních a profesních potřeb a nestabilita rodin spojená s vysokou rozvodovostí není pro dítě optimálním modelem chování. Podle vzájemných vztahů uvnitř rodiny lze rozlišit čtyři modely rodin. Rodiny mohou být soupeřivé, přizpůsobivé, spojenecké a balancující.

- V dvoukariérových manželstvích čili *soupeřivých* rodinách, se oba dva manželé orientují na kariéru a žádný z nich není ochoten omezit pracovní vytížení. Při narození dítěte nebo větší úspěšnosti jednoho z partnerů nastává nesnáze.
- V *přizpůsobivých* rodinách se partneři vzájemně přizpůsobí, změní své pracovní zvyklosti, jeden se orientuje na práci a druhý na rodinu.
- V rodinách *spojeneckých* je prioritou buď kariéra nebo rodina, ale bez pocitů nepřátelství a zůstává prostor pro společné soužití.
- V *balancujících* rodinách chtějí oba partneři uspět v profesní kariéře, ale velký důraz kladou i na rodinný život, aktuální situace řeší individuálně a nemají při nich jasně vymezeny role (92).

Snahy o harmonizaci práce a rodiny se dostávají do popředí z důvodu stoupajícího počtu narozených dětí vysokoškolsky vzdělaným matkám. Vývoj počtu narozených od roku 1976 až 2006 uvádí následující tabulka (Tab. 12).

Tab. 12: Počet živě narozených dětí matkám s vysokoškolským vzděláním v ČR

Živě narození matkám			
s vysokoškolským vzděláním			
Rok	Celkem	Kde:	
		v manželství	mimo manželství
1976	7 524	7 384	140
1977	7 952	7 772	180
1978	8 535	8 381	154
1979	9 169	8 963	206
1980	9 276	9 044	232
1981	9 037	8 833	204
1982	9 217	8 990	227
1983	9 353	9 109	244
1984	9 993	9 735	258
1985	10 776	10 446	330
1986	11 446	11 158	288
1987	12 007	11 679	328
1988	12 080	11 769	311
1989	12 046	11 711	335
1990	11 979	11 599	380
1991	11 138	10 736	402
1992	10 009	9 609	400
1993	9 682	9 284	398
1994	8 714	8 306	408
1995	8 514	8 031	483
1996	8 396	7 918	478
1997	8 489	7 959	530
1998	8 923	8 316	607
1999	8 985	8 294	691
2000	9 770	8 984	786
2001	9 918	9 033	885
2002	10 659	9 706	953
2003	11 324	10 103	1 221
2004	12 971	11 370	1 601
2005	14 528	12 538	1 990
2006	16 275	13 779	2 496

Zdroj: ČSÚ, 2007 (18).

Politici, kteří se zaměřují na rozvoj pracovní síly chtějí prosazovat pracovní a rodinnou rovnováhu. Je prokázáno, že pro zvýšení hospodářského rozvoje tvoří matky významnou část kvalifikované pracovní síly. Pokud si zaměstnavatelé chtějí udržet zaměstnankyně, matky, měli by řešit jejich obavy ohledně péče o dítě. Existuje silná vazba mezi stabilitou péče o dítě, stabilitou zaměstnání a rodinou. Soulad pracovní

a rodinné rovnováhy se zájmy zaměstnavatelů vedou k ekonomickému rozvoji a zdravější rodině. Zdravější rodiny utvářejí zdravější komunitu, přispívají k přístupnějšímu životnímu prostředí, hospodářskému růstu a kvalitní životní úrovni (46). Ve většině západních zemí zaznamenalo zapojení žen do pracovního procesu podstatnou změnu ve smyslu zvýšeného zájmu matek o placenou práci. Všude, kde se tento trend uplatňuje vyvstávají dvě zásadní otázky týkající se dětí a pracujících matek:

- Má matka s malým dítětem pracovat mimo domov?
- Pokud ano, kdo nese odpovědnost za zajištění kvalitní péče její dítě?

Otázka, zda se mají o děti starat rodiče či instituce, se dostává do popředí zájmu i v ČR. V Americe je 60 % pracujících žen s dítětem do tří let věku. Péče o děti těchto matek je zajišťována ve 40 % formou alternativní péče v rodině a v 31 % je dítě umístováno do center péče (88). Srovnáme-li různé politické pohledy (z Francie, Nizozemí, Švédska a Spojených států) zjistíme existenci rozdílů v názorech společností na myšlenku pracujících matek, na rozsah role státu a na utváření genderových rolí. Ideologie genderových rolí a rodiny je utvářena historickými vzorci. Tato ideologie je ovlivňována náboženstvím, vztahy a konflikty mezi církví a státem. Náboženské síly i sociálně konzervativní síly v minulosti blokovaly politiku, která by motivovala matky k práci a to se odráželo ve tvaru sociální politiky (68). České ženy vnímají možnost mateřské dovolené pozitivně, ale nyní, pod tlakem Evropské unie, se situace bohužel začíná měnit v neprospěch mateřství. Zaměstnanost českých žen je již od konce 19. století jednou z nejvyšších v Evropě a to okolo 90 %. České ženy jsou zvyklé řešit rozpor mezi profesním vytížením a rolí matky. Pokud je potřeba, aby naše děti byly umístěny do jeslí, tak můžeme být stále pyšní na to, že máme jesle stále na vysoké úrovni a zajištěny odborníky (93).

Řadou výzkumů bylo prokázáno, že existuje souvislost mezi kariérou rodičů a dětmi. Rodiče, kteří mají vyšší posty, více cestují, provádějí časté změny v rodině či nemají dostatek času na dítě mohou zapříčinit, že jejich děti budou značně pomalejší ve vývoji jazyka nebo rozvoji kognitivity a tyto problémy se mohou projevat až do šesti let věku (95). Rodiny s malým dítětem by měly změny předem zvažovat a zamyslet se nad tím, jaký budou mít dopad na dítě. Pokud je dítě citlivé, tak jakákoliv

změna podmínek může u dítěte vyvolat stres. Změna může být přínosná, neboť všichni se musíme naučit adaptovat na nové podmínky, ale časté změny mohou chování dítěte ovlivnit i velmi nepříznivě. Děti si potřebují vybudovat pocit osobního bezpečí, což se nemůže podařit, pokud se jejich životní prostředí stále mění (97). Dítě potřebuje pro harmonický vývoj stabilní prostředí, v němž jsou uspokojovány všechny jeho potřeby. Stabilní prostředí je dáno jasností, čitelností a stabilitou vztahů v rodině a blízkém okolí. Rodinné prostředí je základem pro socializaci dítěte (92).

Socializace je celoživotní vývojový proces, kterým se jedinec stává společenskou bytostí. V procesu socializace se dosahuje:

- určitého sociálního statusu
- sociální pozice
- přijímají se sociální role.

V tomto procesu se jedná o začlenění jedince do společnosti, tedy vzájemnou součinnost osobnosti jedince a sociálního prostředí. Jde o tvořivý děj, na kterém se sám jedinec aktivně podílí. V předešlých letech mnohé výzkumy prokázaly, že socializační vývoj dítěte je předznamenán osobnostmi rodičů (24). Tradičně je právě matka osobou, která je zodpovědná za včasnou přípravu dítěte pro vstup do společnosti (27). Někteří rodiče své dítě limitují a připoutávají si ho k sobě, jiní zase mají schopnost předat dítěti umění spolupráce a dítě se pak snáze začleňuje do společnosti (11). Pevný vztah s matkou a vztah okolí k dítěti určují jeho individuální citový vývoj (102). Pro správný vývoj dítěte je pocit rodinné pohody, bezpečí a lásky tím nejdůležitějším faktorem (44), který mohou vytvořit jen osoby rozumějící svému dítěti čili rodiče (4). Rodič, především matka, je rozhodující osobou pro formování dětské povahy. Správnou výchovou a včasnou socializací, zvykáním si na společnost ostatních dětí, může dítě usměrnit tak, že v dospělosti dokáže získat společenské uznání (41). Pokud rodiče důvěřují schopnostem svého dítěte, vytvářejí předpoklady pro jeho vlastní sebedůvěru (81). Předpokladem toho, že se dítě začlení do společnosti a stane se z něj individualita mající své potřeby, vlastnosti a potenciál, je rozvoj všech oblastí, tedy smyslové, jazykové, emocionální, fyzické a kognitivní (5). Z toho vyplývá, že vhodná a dostatečná stimulace, která působí ve smyslu aktivace organismu, je základem kontaktu s prostředím a je důležitou podmínkou rozvoje individuálních dispozic dítěte (101).

Denní aktivity s rodiči jsou pro dítě velmi motivující (21). Trvalé a stálé prostředí, pochvala a povzbuzení, postupná nezávislost vede k vyšší sebejistotě a zodpovědnosti dítěte samo za sebe (6).

Již v kojeneckém věku může dítě navazovat kontakt s cizí osobou, neboť malý kojeneček v dobrém fyzickém stavu přijímá i neznámé dospělé osoby zcela spontánně, bez jakýchkoliv projevů strachu či výraznější nejistoty. Nejobtížnějším věkem je věk okolo jednoho roku. K tomuto věku vývojově patří strach z cizího a neznámého. S dítětem tohoto věku je potřeba pracovat s velkou trpělivostí, vynalézavostí a ponechat dítěti dostatek času, aby se v neznámém prostředí orientovalo, zvyklo si na neznámou osobu a získalo pocit jistoty (85). Pokud nedocílíme harmonizace vlivu prostředí s individuální potřebou, úrovní zralostí a aktuálními dispozicemi dítěte, může dojít:

- k přetěžování dítěte - při nadměrné stimulaci
- k deprivaci - při velmi malé stimulaci
- k posilování nejistoty dítěte ve vztahu k možnosti poznat okolní svět - při příliš mnoho chaoticky prezentovaných podnětech (101).

Děti si přirozeně přejí dělat věci samostatně a stát se nezávislými (3). Osamostatňování a uvolňování se z různých vazeb je spojené s expanzí do širšího světa (101). Důležitým zdrojem dynamiky vývoje je rovnováha mezi potřebou emancipace, osamostatňování se a potřebou stability, jistoty a bezpečí. Rychlá fyzická separace může u dítěte vyvolat úzkost až separační úzkost (fáze protestu, zoufalství a fáze odpoutávání od matky). Osamostatňování a navazování nových vztahů je podmíněno připraveností, která pramení z nabytých zkušeností, z dosažení určité úrovně poznávacích procesů, řeči, citové zralosti, vytrvalosti (101) a také z kulturních rozdílů, např. Evropan bude považovat stydlivé dítě za sociálně nevyzrálé a naproti tomu Číňan bude toto dítě považovat za sociálně vyspělé a pokročilé v porozumění (9). Vstupem do jeslí je dítě dočasně oddělováno od rodinných příslušníků a to u něj může vyvolat negativní reakci a pocit ztracení, proto je nutná podpora v podobě osvojení si nových zvyklostí, důležité je dobré rodinné zázemí a příprava dítěte na vstup do jeslí předem. Děti na odloučení nejsilněji reagují mezi šesti měsíci až třemi roky (6).

Dětsí psychologové i ekonomové se shodují na tom, že výchovná péče a kvalita rodinného prostředí je v prvních třech letech života zásadní pro další život. Raná předškolní výchova je podobně důležitá jako zděděné nadání, ale na rozdíl od genetické výbavy je možno výchovu ovlivnit. Zkušenosti z prvních let života mají vliv na architekturu nervových spojení, ovlivňují rozvoj charakterových (nekognitivních) vlastností, analytické dovednosti a to má zásadní význam na úspěch v dalším životě (43). Současní předškoláci jsou často vystaveni vyšším stresům, než tomu bylo dříve, příčinou je násilí, efekty chudoby, společenské násilí, nezaměstnanost, rodinný stres, způsob života, rychlost života, rozpady rodin a rychlost změn (22). Pokud nemá rodina dostatečné rodičovské dovednosti, znalosti, čas či materiální podmínky kvalitní péči poskytnout, je zde role státu nutná a velmi důležitá. Rodičům lze s výchovou dětí pomáhat v komunitních centrech, nabízet vzdělávání rodičů a programy péče a podpory znevýhodněných rodin (samoživitelky). Investice do rodinného prostředí je zásadní pro celkové zlepšení dovedností, úspěšnosti a kvality života populace, ale také pro snižování nerovností v příležitostech způsobených tím, že se nadané dítě narodí do znevýhodněného prostředí. Podpůrné programy pro děti ze znevýhodněných rodin mají pozitivní vliv na nekognitivní schopnosti dětí. Ekonomická návratnost takovýchto programů je přes 10 % (43). Ve Velké Británii bylo v roce 2000 čtyři a půl milionu dětí žijících v chudých domácnostech, tedy s příjmem nižším než 50 % celostátního průměru a z toho 20 % dětí žilo v domácnosti, kde nikdo z rodiny neměl placené zaměstnání. Nezaměstnanost je významnou příčinou chudoby rodiny a lepší dostupnost zařízení denní péče o děti z těchto rodin, by umožnila chudým rodičům vykonávat placené zaměstnání a zvýšit tak příjem domácnosti (96). Kvalita péče o dítě v raném věku, včetně zapojení rodičů do péče, má zásadní význam pro úspěšnou budoucnost dítěte (1). Dobrá a kvalitní institucionální raná péče má přínosné účinky na rozvoj jazyka a rozvoj kognitivních schopností u dětí z nízkopříjmových rodin a u dětí etnických menšin (25). Podle britských odborníků má adekvátní předškolní edukace vliv na kvalitu života dětí, má dlouhodobé účinky na celkovou výkonnost, napomáhá rozvoji osobnosti a vzdělávacího potenciálu (82). Díky zařízením rané péče (jesle) a institucím předškolního věku (školky) se dnes děti velmi brzy zapojují do pravidelného styku s potencionálními kamarády (45).

Struktura zařízení předškolní péče se v jednotlivých státech může lišit a odlišnosti jsou i v pojmenování typů institucí. Jesle a instituce denní péče o děti jsou

zařízení odlišného typu, ačkoliv rozdíl je často obtížně identifikovatelný. Jedním z rozdílů může být věková struktura dětí (29). V ČR jsou jesle určeny pro děti do tří let věku, zařízení denní péče se u nás takřka nevyskytují a děti nad tři roky navštěvují mateřskou školu. V Anglii mohou zařízení denní péče navštěvovat děti od narození a jesle děti od tří do pěti let. V jednotlivých evropských zemích se také značně liší počty dětí navštěvující předškolní instituce (29). Ve většině evropských zemích je v předškolních vzdělávacích institucích zapsán pouze malý počet dvou až tříletých dětí. Výjimku tvoří Itálie, Belgie a Francie.

Pojmem předškolní věk je chápán jako vývojová etapa dítěte od dovršení třetího roku života po vstup do školy, ale v mezinárodním kontextu dnes převažuje názor, že se jedná o celé období od narození dítěte až po zahájení školní docházky. Z pedagogického aspektu můžeme zmíněné období členit na tři základní stadia:

- kojenecké období – od narození do dvou let
- období raného dětství – od tří do šesti let
- období přechodu dítěte do stadia obligatorního vzdělávání – od šesti do osmi let (10).

Termín „pre-primary education“ je u nás zatím stále neobvyklý. V ČR se předškolní vzdělávání organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti let v souladu s § 34 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. Předškolní vzdělávání spočívá především ve vzdělávací činnosti, nikoliv v poskytování péče a proto lze k předškolnímu vzdělávání přijmout dítě mladší tří let věku pouze při splnění určitých podmínek (110). V případě jejich přijetí k předškolnímu vzdělávání, musí od počátku plnit požadavky stanovené rámcovým programem předškolního vzdělávání, školním vzdělávacím programem dané mateřské školy, školskými právními předpisy a stává se dítětem mateřské školy se všemi právy a povinnostmi (72).

Poskytování péče, vzdělání a práce s dětmi do tří let věku spočívá ve zdravotně výchovné péči o děti a v poskytování všech činností, při kterých se rozvíjejí schopnosti a dovednosti dětí. Tyto činnosti mají probíhat formou cílené hry. Dítě se nejlépe učí napodobováním a určité činnosti si osvojuje častým opakováním. Dospělý by měl hře

dítě porozumět a pomoci mu při hře se spoluvrstevníky. Pokud má dítě možnost hrát si s jinými dětmi, lépe uplatňuje to, co se naučilo (5).

Výchovné činnosti pro děti do tří let se dají rozdělit do šesti základních kategorií:

- **tělesná výchova** – různé cviky, procvičování lezení, chůze, běh, skoky, házení, napodobování zvířátek, věcí a činností
- **hudební výchova** - procvičování rytmu, sluchová cvičení, seznamování se s hudebními nástroji, tanečky, zpěv
- **pracovní výchova** - hra se stavebnicemi, stavění kostek, práce s různorodými materiály, vystřihování, lepení, navlékání, rozvíjení sebeobslužných návyků, napodobování různých činností dospělých
- **výtvarná výchova** - malování voskovkami, křídami, uhlem, rukou, vodovými a temperovými barvami, tuží
- **rozumová výchova** - rozvoj rozumových schopností, rozvoj poznávacích her, seznamování se s přírodou, s blízkým životním prostředím, s vlastnostmi věcí, výuka básniček, říkadél, pohádek
- **mravní výchova** - rozvoj sebevědomí, sebedůvěry, kamarádských vztahů a sociálního chování, seznamování se s jednoduchými pravidly společenského chování

Odpověď na otázku, zda jsou děti z nerodičovské péče úspěšné a zda lze prokázat pozitivní vliv středisek denní péče na děti raného věku se velmi různí. Proběhlé výzkumy prokázaly, že:

- u dětí, které navštěvovaly střediska denní péče v rozmezí od 2 h týdně až do 7 h denně, po dobu osm měsíců až pět let (pět dní v týdnu), byl prokázán pozitivní vliv na:

- IQ
- výsledky ve škole
- chování
- dlouhodobé přínosy v oblasti zaměstnanosti
- snížení trestné činnosti
- nižší počet otěhotnění mladistvých
- v případě pozitivních zkušeností dítěte s poskytovanou péčí jsou děti více stimulovány

Do studie byly zahrnuty rodiny s dětmi z nižších sociálně ekonomických poměrů i střední třídy (12).

- Švýcarští vědci zkoumali německý vzdělávací systém a zjistili, že děti, které chodily do jeslí, mají:
 - lepší naděje na úspěšné vzdělání - zkoumáním vzdělávacího života tisíce dětí z různých skupin obyvatelstva, narozených v letech 1990 – 1995, se prokázalo, že dobrá polovina dětí z jeslí byla přijata na německá gymnázia. Ze skupiny dětí, které jesle nepoznaly, se na gymnázium dostala jen třetina
 - lépe placené zaměstnání z důvodu lepšího vzdělání než děti, které vychovávali rodiče v domácím prostředí (60).
- U dětí z chudých rodin může mít kvalitní denní péče příznivý vliv na:
 - zdraví - bezpečné prostředí se může snížit počet úrazů a nemocí
 - zlepšení vývoje dítěte
 - chování - může snížit asociální chování (96).
- Děti z chudších rodin s nedostatečným vzděláním by měly v životě lepší vzdělávací a pracovní možnosti, kdyby chodily do jeslí a učily se tam spolu s dětmi stejného věku (60).

- Jesle nabízí možnost pro růst motorických a fyzických schopností, které se mu doma z nějakého důvodu nedostává. U dětí ze sociálně slabých rodin se snižuje pravděpodobnost nemocí (13).
- Pro jedináčky jakékoliv společenské skupiny jsou jesle místem lepší socializace. Mohlo by se říci, že krkavčí matky nejsou ty, které posílají své děti do jeslí, ale možná právě ty, které ani nepomyslí na to, jak kladný vliv by mohl mít pro jejich dítě život mezi dětmi stejného věku (60).
- Ve Švédsku běžně nastupují do mateřských škol děti mladší tří let a na jednoho dospělého připadají tři až čtyři děti. Výzkumy, které se prováděly s generací dnešních dvacetiletých ukázaly, že jedinci, kteří prošli touto institucionální výchovou nemají vůbec problémy se sebevědomím, netrpí nejistotou, naopak jsou v mnoha případech sociálně zdatnější než ti, kteří ranou institucionální výchovu nezažili. V ČR zřejmě stále působí předsudky proti podobným zařízením plynoucí z negativních zkušeností s fungováním jeslí v bývalém Československu (58).
- Zaměstnání matky a celodenní péče o dítě ovlivňuje schopnosti dětí spíše negativně. S matkou, která pracuje na plný úvazek a využívá celodenní péči o dítě po dobu jednoho roku je spojeno snížení skóre schopností dítěte přibližně o 1,8 % (84).
- Pobyt dítěte v celodenní péči může mít nepříznivé účinky na zdraví, kdy se zvyšuje riziko infekce dýchacích cest a zánět středního ucha. Opakovaný, dlouhotrvající zánět středního ucha může v důsledku způsobit mírnou nedoslýchavost a tím zbrzdit rozvoj jazykových dovedností (96).
- U dětí z běžných rodin je navštěvování jeslí spojeno se zvýšenou nemocností, což může vést ke zvýšení imunity nebo naopak k chronickým infekcím a jejich následkům. Děti navštěvující jesle mají za rok dvakrát častěji onemocnění GIT (průměrná onemocnění) a choroby dýchacích cest než děti doma (13).

- Pokud v raném věku dítě vstoupí do zařízení péče s nízkou kvalitou byla prokázána významná korelace s hněvem, vzdorem a poruchami chování, zejména u chlapců (12).

Kvalitní a systematická péče erudovaných pedagogů v předškolních zařízeních je nedílnou součástí a primární hodnotou evropské společnosti. Vzdělání provází jedince od dětství až po stáří a plní tak důležitou kulturní, sociální i personální roli. Systém preprimárního vzdělání se v celé řadě evropských zemí stále zdokonaluje a nabývá nových rozměrů. Čím delším předškolním vzděláváním dítě prochází, tím je větší pravděpodobnost vzniku pozitivních efektů. V některých zemích, např. Německo, Nizozemí, Dánsko a Irsko, je prvotní úloha předškolní výchovy chápána jako doplněk života malých dětí v rodinném prostředí (10). Trojúhelník pracovník-rodíč-dítě může být složitý a pozitivní partnerství mezi vychovateli a rodiči malých dětí jsou klíčové pro dosažení cílů služeb. Partnerství mezi vychovateli a rodiči mohou komplexně ovlivnit dítě. Dítě v raném dětství rozpozná a uvědomuje si kladné vztahy i přítomnost napětí. Pracující rodič je ovlivňován širším sociálním prostředím a pokud má více složitějších problémů může vnímat zapojení dítěte do služeb péče negativně a tento vjem přenést na dítě. Rodič v depresi bude těžko navazovat vztah s vychovatelem a pokud má nejistý nebo konfliktní vztah se svým dítětem, tak se může cítit nesvůj, když je svědkem pozitivní reakce jeho dítěte na vychovatele. Klíčovými prvky pro navázání efektivního partnerství v péči o dítě v raném věku je empatie, respekt, upřímnost a optimismus (87), neboť jakékoliv zařízení, které pečuje o děti musí být flexibilní a citlivé k jejich potřebám (5). Rodiče i učitelé mají pomáhat dětem získat a kopírovat strategie kvalifikovaného chování, které oni sami používají (63). Jesle a mateřské školy musí být prodlouženou rukou rodiny, musí vykonat a korigovat to, co rodina sama neudělala. Děti nejsou nepopsaný papír, ale jsou individualitami, které nezmění ani sebelepší zkušenosti. Svou duševní převahou můžeme zabránit dítěti v nějakém úmyslu, ale jeho starý životní styl se však vskrytí a tajně projeví znovu. S dětmi by se nemělo bojovat (2).

2. Cíl práce a hypotézy

Výzkum vycházel ze **sociálně ekologického modelu sociální práce**, kde sociálně ekologická perspektiva sleduje propojení člověka a prostředí a také zdroje problémů vznikající vzájemnou interakcí. Námětem se stala problematika potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice a názory respondentů (rodičů dětí do tří let) týkající se těchto služeb z hlediska jejich požadavků, potřeb, obav a ochotě uhradit určitou výši poplatku za využití této služby. Výzkumem se mělo odpovědět na otázky, zda jsou služby pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice srovnatelné s obdobnými službami v České republice a zda má potřeba těchto služeb souvislost s věkem, bydlištěm, vzděláním a úvahou o nástupu do pracovního procesu před třetím rokem dítěte. Zjišťovalo se v jakých skupinách respondentů bude potřeba těchto služeb vyšší.

Cíl práce

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing

on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service. Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Cílem části B byl statistický rozbor šetření u rodičů s dětmi do tří let věku v regionu České Budějovice a zjištění, u kterých skupin respondentů bude vyšší potřeba služeb pro děti do tří let věku, včetně prokázání souvislostí povědomí, postojů a obav respondentů s věkem, bydlištěm, vzděláním a úvahou o nástupu do pracovního procesu před třetím rokem dítěte.

Hypotézy

Hypotézy hlavní (teoretické, východiskové)

Část A/ V regionu České Budějovice existuje struktura služeb pro děti do tří let věku srovnatelná s obdobnými službami v České republice.

Část B/ Potřeba služeb pro děti do tří let věku bude vyšší ve skupině respondentů:

- a) s bydlištěm ve městě
- b) s vyšším stupněm vzdělání
- c) kteří uvažují o nástupu do pracovního procesu před třetím rokem dítěte.

Hypotézy pracovní (operační)

Část A/ Předpokládalo se, že služby:

- a) typu jesle v regionu České Budějovice budou s obdobnými službami v České republice srovnatelné z hlediska počtu míst, ceny a počtu neuspokojených žádostí
- b) hlídání provozované podle zákona o živnostenském podnikání č. 455/1991 Sb. Poskytování služeb pro rodinu a domácnost – „Babysitting“ bude s obdobnými službami v České republice srovnatelné z hlediska počtu.

Část B/

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they

prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progress whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

3. Metodika

Výzkum je dělen na dvě části:

- Část A se zaměřovala na zmapování struktury služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice, včetně srovnání služeb typu jesle v České republice.
- Část B se zabývala statistickým zpracováním výsledků šetření u respondentů s dětmi do tří let v regionu České Budějovice a dělila se na pět oddílů (povědomí, postoje, obavy, výše úhrady za služby typu jesle a další výsledky s prokázanou závislostí faktorů).

Práce byla zaměřena na otázky vztahů člověka a jeho okolí. Vycházelo se ze sociálně ekologického modelu sociální práce, jednalo se o sociálně ekologické východisko, kde ekologická perspektiva pomáhá ozřejmit propojení člověka a prostředí a také zdroje problémů vznikající touto vzájemnou interakcí. Jednalo se také o sociálně demografickou analýzu, která je jednou ze základních metod poznání objektů a jevů, kdy se postupně rozkládá celek na jednotlivé části a zjišťují se vzájemné vztahy mezi těmito částmi navzájem, ale i mezi každou částí a celkem. Tento postup umožňuje poznání podstatných dat o zkoumaném jevu a odкрыtí jeho struktury. Při sociálně demografické analýze byly pozorovány a popisovány sociální jevy ve sledovaném souboru a to v jeho strukturách (věk, vzdělání ...), v určitém čase, na základě rozboru demografických informací, sociologických metod a postupů (66).

Statistický výzkum začínal přípravou plánu výzkumu a návrhem schématu získání dat (35). Průběžné činnosti představovaly shromažďování dat a analýzu informací, které byly potřebné pro kvalifikované rozhodování. Důležitým předpokladem bylo správné vymezení základní otázky, nalezení objektivních metod pro sběr a analýzu informací a dodržení posloupnosti jednotlivých kroků výzkumu (50).

V přípravné fázi tohoto výzkumu byl **definován problém a výzkumný cíl** (50). Výzkum byl zaměřen na statistický rozbor povědomí rodičů o existenci a dostupnosti služeb pro děti do tří let věku. Dále se zabýval rozбором potřeby (postrádáním) těchto

služeb, preferencí služeb, časovým využíváním, hodnotil obavy ze ztráty profesního růstu a zhoršení finanční situace u respondentů. Mělo se prokázat, jak se na povědomí, na potřebách a na obavách rodičů s dětmi do tří let odrazí věk, místo pobytu, vzdělanost a úvaha o nástupu do zaměstnání dříve než ve třech letech dítěte. Po získání množství výchozích poznatků o daném jevu, bylo přikročeno k druhé fázi výzkumu.

Ve druhé fázi došlo k **sestavení plánu výzkumu a stanovení souboru**. V plánu bylo rozhodnuto o konkrétních postupech realizace výzkumu, o základním souboru, tedy objektu výzkumu, o velikosti výběrového souboru a o výběru respondentů. Došlo ke zvolení kvótního výběru respondentů. Identifikačním (kvótním) znakem pro výběr respondentů se stalo místo pobytu v regionu České Budějovice a současně se muselo jednat o respondenta s dítětem do tří let věku.

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these

services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

O kvantitativním výzkumu hovoříme tehdy, pokud jsou hypotézy potvrzovány měřeními a objektem měření jsou kvantily čili kvantitativní hodnoty vyjádřené číslem (38). Podle statistik Českého statistického úřadu se v okrese České Budějovice za rok 2006 narodilo 989 dětí, v roce 2007 to bylo 1 054 dětí a 1 139 dětí v roce 2008. Celkový součet uvedených třech let činil 3 182 dětí. Z toho výčtu je patrné, že se průměrně měsíčně narodí 88 dětí. V průběhu patnácti měsíců výzkumu by tedy bylo možno oslovit 1 326 respondentů. V daném časovém období se podařilo oslovit 1 100 respondentů formou dotazníku či řízeného, standardizovaného rozhovoru (Příl. 5). Z celkového počtu oslovených respondentů a po vyřazení nekompletně vyplněných dotazníků bylo pro statistické zpracování použito 716 dotazníků. Je možné konstatovat, že soubor 716 respondentů lze považovat za dostatečný. Po nastudování odborné literatury vztahující se k tématice služeb pro děti do tří let bylo přikročeno ke stanovení předmětu výzkumu a následnému vystavění hypotéz. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů orientované na služby péče o děti do tří let věku. V realizační etapě byly **shromážděny informace a podklady pro následnou analýzu a vyhodnocení informací.**

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou

a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age know about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, which service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progress whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Pro specifikaci, u kterých kategorií je rozdíl vysoce významný, byla následovně použita adjustovaná standardní rezidua, která se porovnávala s kvantily standardizovaného normálního rozdělení pro zvolenou hladinu významnosti. Pro 1 % hladinu to znamená 99 % kvantil, což činí 2,58 a v případě zvolení 5 % hladiny by se jednalo o 95 % kvantil, tedy 1,96. Tam, kde byla zamítnuta nulová hypotéza o nezávislosti zkoumaných faktorů, tedy prokázána závislost, následovalo hledání kategorií s významným rozdílem. Roztříděním, zpracováním a vyhodnocením bylo dosaženo výsledků.

4. Výsledky

V regionu České Budějovice existuje určitá struktura služeb pro děti do tří let věku, kterou lze porovnat se obdobnými službami v celé České republice. Rozborem a zmapováním struktury služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice se zabývala teoretická část výzkumu, kde byla popsána současná situace.

4.1 Výsledky - část A

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end

October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

V České republice se v roce 2007 narodilo 114 632 dětí, v roce 2008 to bylo 119 570 dětí a v roce 2009 118 348 dětí, čili celkový počet dětí do tří let činil 352 550. Celkový počet míst v jeslích činil 1 650 (50 jeslí x 33 míst). Tento počet míst v ČR by uspokojil 0,468 % potencionálních žadatelů. V Českých Budějovicích se za výše jmenované tři roky narodilo 4 283 dětí (1 054, 1 139, 2 090). V jeslích ČB bylo 45 míst, tedy uspokojilo by se 1,05 % rodin s dětmi do tří let. I z tohoto výčtu je patrné, že při porovnání s celou Českou republikou vychází České Budějovice, z hlediska počtu míst, srovnatelně, ne-li lépe. Hlídáním dětí se v České republice zabývají také agentury na hlídání a soukromé osoby. Poskytování služeb pro rodinu a domácnost provozovaných podle zákona o živnostenském podnikání č. 455/1991 Sb. – „Baby-sitting“ je volnou živností na komerční bázi a jde o zajištění chodu domácnosti, vaření, úklid, péči o zahradu, nákupy, žehlení, služby související s chodem domácnosti a také krátkodobé hlídání dětí, nejedná se zde o celodenní péči. Celkem se podařilo vyhledat a ověřit 276 takovýchto služeb, ochotných hlídat děti do tří let věku, ale z toho jich 80 sídlilo v Praze. V Jihočeském kraji se touto činností zabývalo 19 osob, z toho 15 sídlilo v Českých Budějovicích. Pokud od celkového počtu těchto služeb odečteme Prahu a vydělíme třinácti kraji (Jihočeským, Jihomoravským, Karlovarským, Královéhradeckým, Libereckým, Olomouckým, Moravskoslezským, Pardubickým, Plzeňským, Středočeským, Ústeckým, Zlínským krajem a Vysočinou), dostaneme průměrný počet služeb na kraj, který se rovná 15,07. Průměrný počet se zvýší na 19,71 pokud připočítáme Prahu a vydělíme čtrnácti (třináct krajů a Praha). Porovnáním průměrného výsledku počtu takovýchto služeb v krajích a počtu služeb v Českých Budějovicích je možno konstatovat, že počet 15 služeb v tomto městě je srovnatelný s celou Českou republikou. *Cíl A* byl splněn a hypotéza části A, že služby typu jesle v regionu České Budějovice jsou s obdobnými službami v České Republice srovnatelné, byla potvrzena.

4.2 Výsledky - část B

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavatnictvo a sociální práce*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

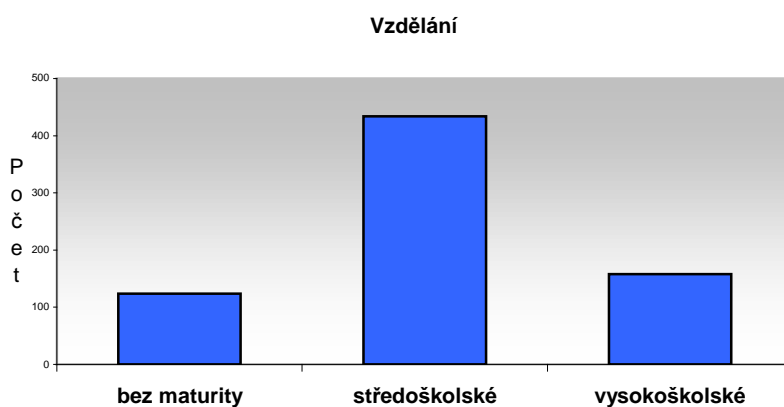
Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Tab. 15: Rozdělení respondentů do věkových skupin - četnost

Věkové skupiny	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
<i>Valid</i>	<= 28	275	39,0	39,0
	29 - 31	200	28,4	67,4
	32+	230	32,6	100,0
	Total	705	100,0	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 2: Rozdělení respondentů dle vzdělání - četnost

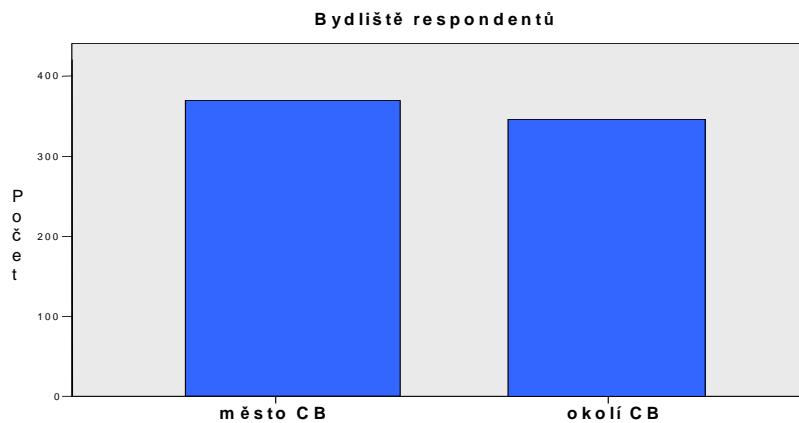
Zdroj: vlastní výzkum

Graf 3: Volba typu rodičovského příspěvku – četnost

Zdroj: vlastní výzkum

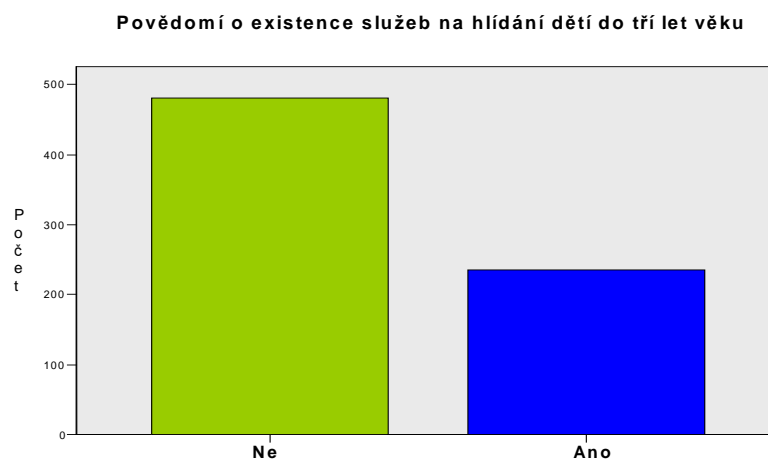
Graf 4: Bydliště respondentů - četnost

Zdroj: vlastní výzkum

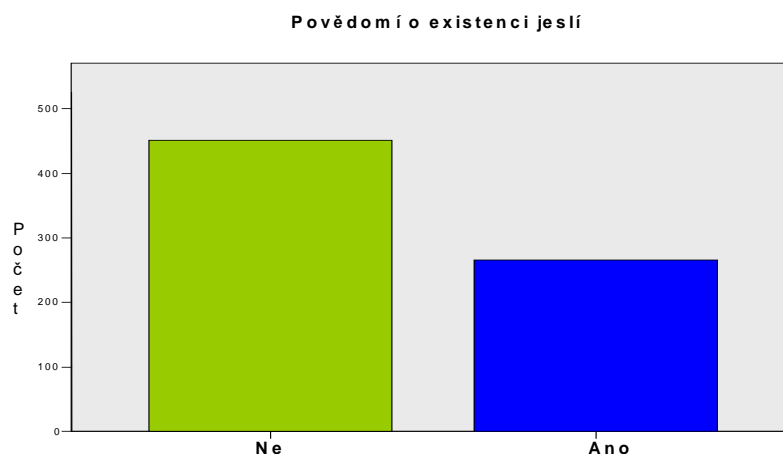
Otázky č. 6 a č. 7 se týkaly povědomí (informovanosti) rodičů o existenci služeb na hlídání dětí do tří let věku a služeb typu jesle. O existenci služeb na hlídání dětí do tří let věku ve svém okolí bylo informováno 235 (32,8 %) respondentů a 481 (67,2 %) o službách nevědělo (Graf 5). O existenci zařízení typu jesle pro děti do tří let věku ve svém okolí vědělo 265 (37 %) respondentů a 451 (63 %) respondentů o jeslích povědomí nemělo (Graf 6).

Graf 5: Povědomí o existenci služby na hlídání dětí do tří let věk – četnost

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 6: Povědomí o existenci jeslí - četnost

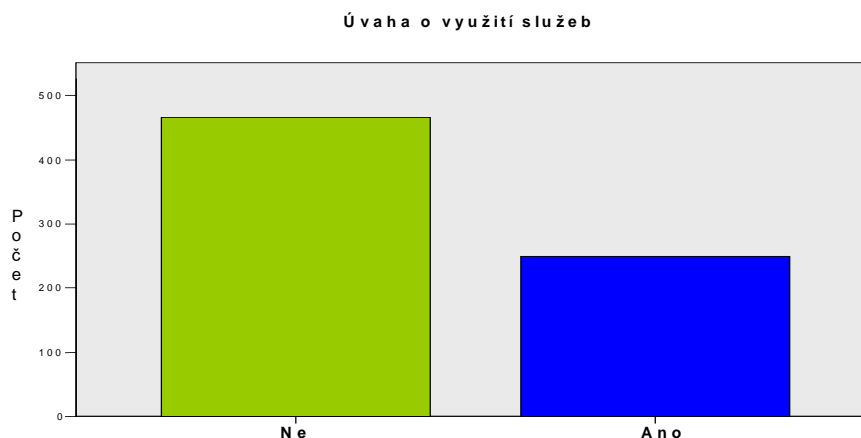

Zdroj: vlastní výzkum

Otázky č. 8, č. 9 a č. 10 se zaměřily na postoje respondentů ke službám péče o děti do tří let, na jejich požadavky (potřeby) týkající se úvahy o využití služeb, postrádání a preferenci určitého typu služby.

- O možnosti využití některých služeb pro děti do tří let uvažovalo 250 (34,9 %) respondentů a 466 (65,1 %) o využívání neuvažovalo (Graf 7).

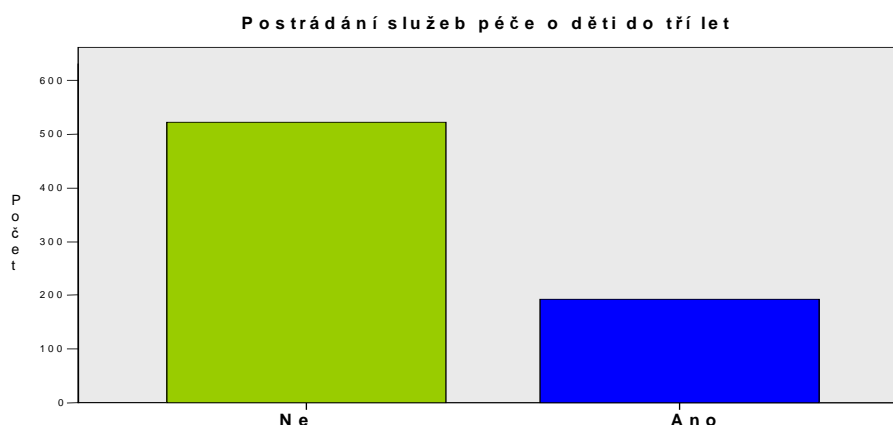
Graf 7: Úvaha o využití služeb péče o dítě do tří let - četnost

Zdroj: vlastní výzkum

- Služby pro rodiče s dětmi do tří let nepostrádalo 523 (73 %) respondentů. 193 (27 %) respondentů služby postrádalo (Graf 8).

Graf 8: Postrádání služeb péče o dítě do tří let - četnost

Zdroj: vlastní výzkum

Typ postrádaných služeb nevedlo 526 (73,5 %) respondentů. Ve zbylém souboru postrádalo nejvíce respondentů hlídání a instituce či zařízení pro děti do tří let. Jednalo se o 59 a 57 respondentů. Různé kroužky postrádalo 30 respondentů, společné aktivity 11 respondentů a zázemí pro matky s dětmi (WC s pulty na přebalování) také 11 respondentů. V 9 případech byla postrádána hřiště, 7x chybělo poradenství a 6x kavárny pro matky s dětmi (Tab.16).

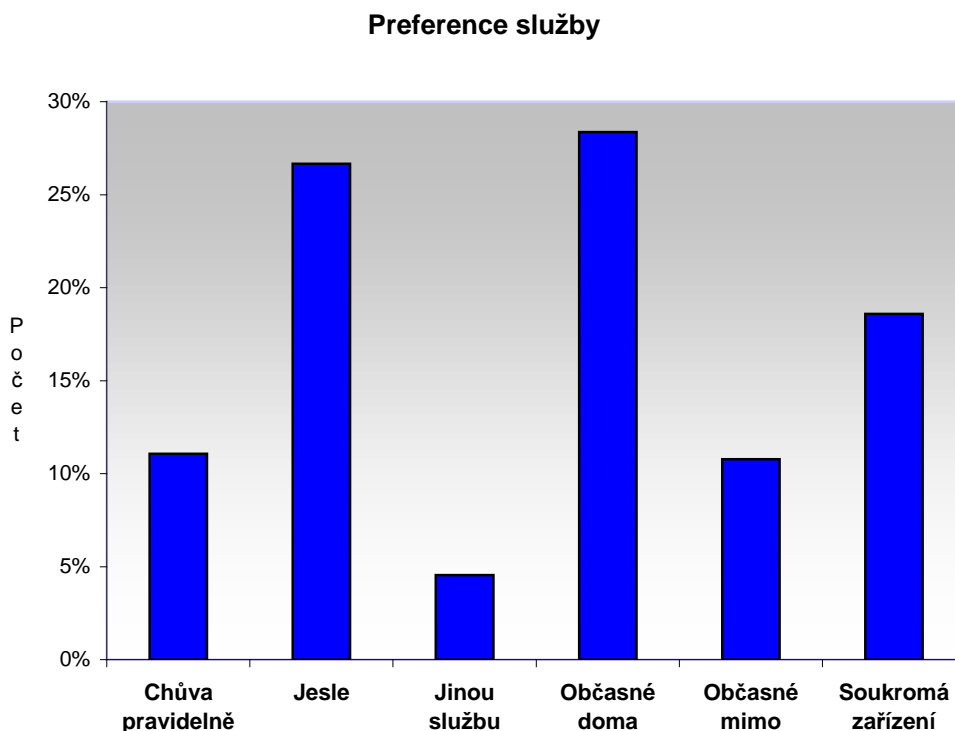
Tab.16: Typ postrádaných služeb - četnost

Typ postrádaných služeb		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nevedeno	526	73,5	73,5	73,5
	Hlídání dětí	59	8,2	8,2	81,7
	Instituce pro děti	57	8,0	8,0	89,7
	Kroužky, baby club	30	4,2	4,2	93,9
	Společné aktivity, cvičení, kultura	11	1,5	1,5	95,4
	Zázemí (WC) pro matky s dětmi	11	1,5	1,5	96,9
	Hřiště	9	1,3	1,3	98,2
	Poradenství	7	1,0	1,0	99,2
	Kavárny pro matky s dětmi	6	,8	,8	100,0
	Total	716	100,0	100,0	

Zdroj: vlastní výzkum

- Nejvíce respondenti preferovali občasně hlídání v domácím prostředí 203x (28,4 %), jesle 189x (26,4 %), soukromá zařízení profesionální péče „Péče o děti do tří let v celodenním režimu“ 131x (18,3 %), dále občasně hlídání mimo domov 80x (11,2 %), pravidelné hlídání dítěte v domácím prostředí chůvou 78x (10,9 %) a jinou službu (hlídání babičkou) preferovali v 35 (4,9 %) případech (Graf 9).

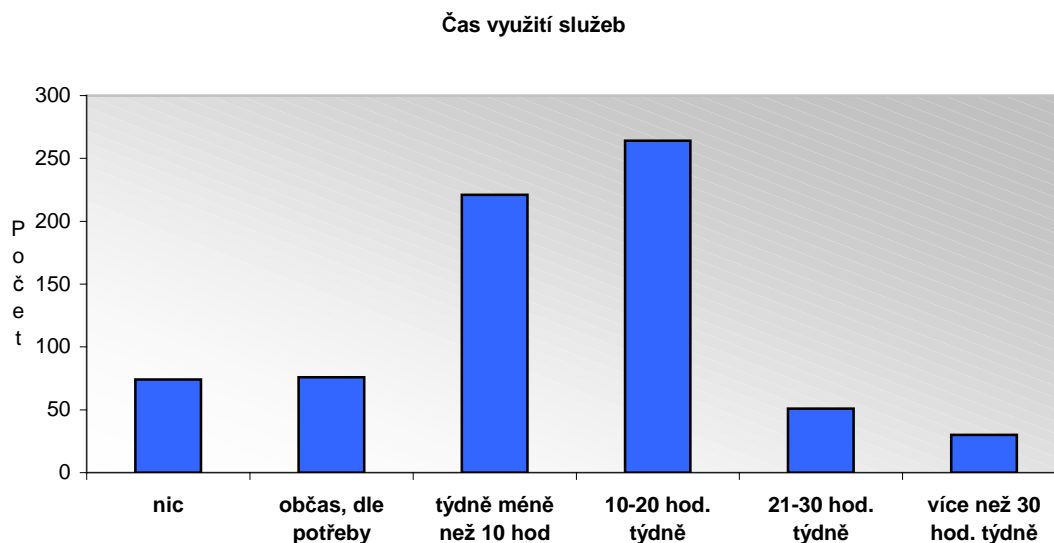
Graf 9: Preference služby péče o děti do tří let - četnost

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 11 se zabývala časovým využitím služeb pro děti do tří let věku. Doba, po kterou by respondenti využívali některou ze služeb péče o jejich dítě se nejčastěji pohybovala v rozmezí 10 až 20 hodin za týden a to v 264 případech (36,9 %). U 221 (30,9 %) respondentů činila doba využívání služeb méně než 10 hodin za týden, u 51 (7,1 %) respondentů to bylo 21 až 30 hodin týdně a u 30 (4,2 %) respondentů více než 30 hodin za týden. Občasně hlídání, dle potřeby, uvedlo 76 (10,6 %) respondentů a v 74 případech (10,3 %) bylo uvedeno 0 hodin týdně (Graf 10).

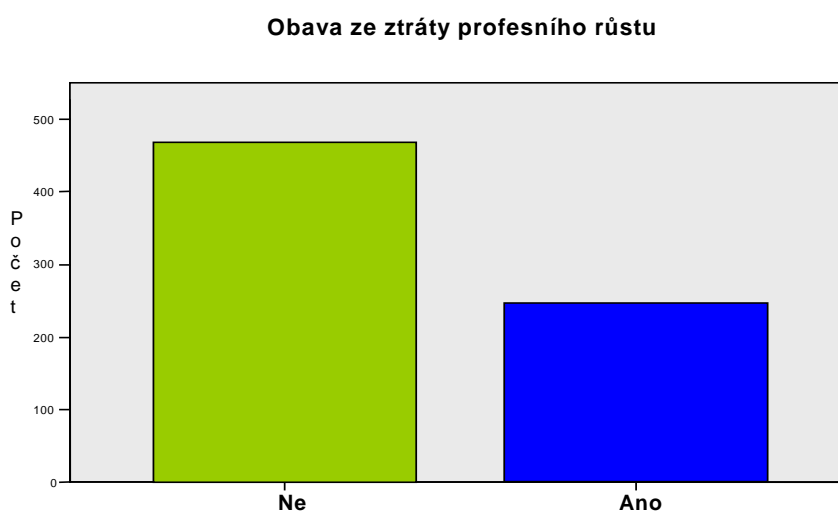
Graf 10: Časové využití služeb péče o děti do tří let za týden - četnost

Zdroj: vlastní výzkum

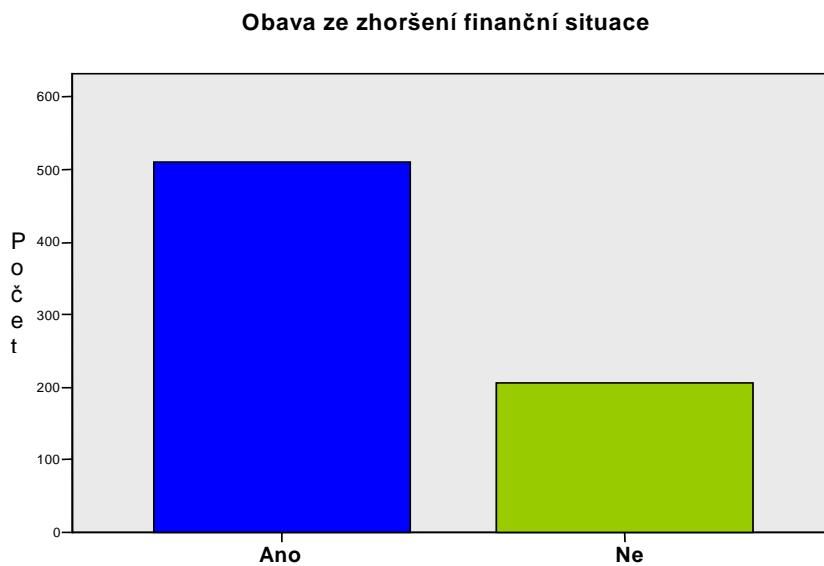
Obavy ze ztráty profesního růstu po dobu péče o dítě a zhoršení finanční situace z důvodu péče o dítě řešily *otázky č. 12 a č. 13*. Obavy ze ztráty profesního růstu mělo 246 (34,4 %) respondentů a 470 (65,6 %) obavy nemělo (Graf 11). Zhoršení finanční situace z důvodu péče o dítě potvrdilo 511 (71,4 %) respondentů a 205 (28,6 %) respondentů zhoršení nepotvrdilo (Graf 12).

Graf 11: Obava ze ztráty profesního růstu – četnost

Zdroj: vlastní výzkum

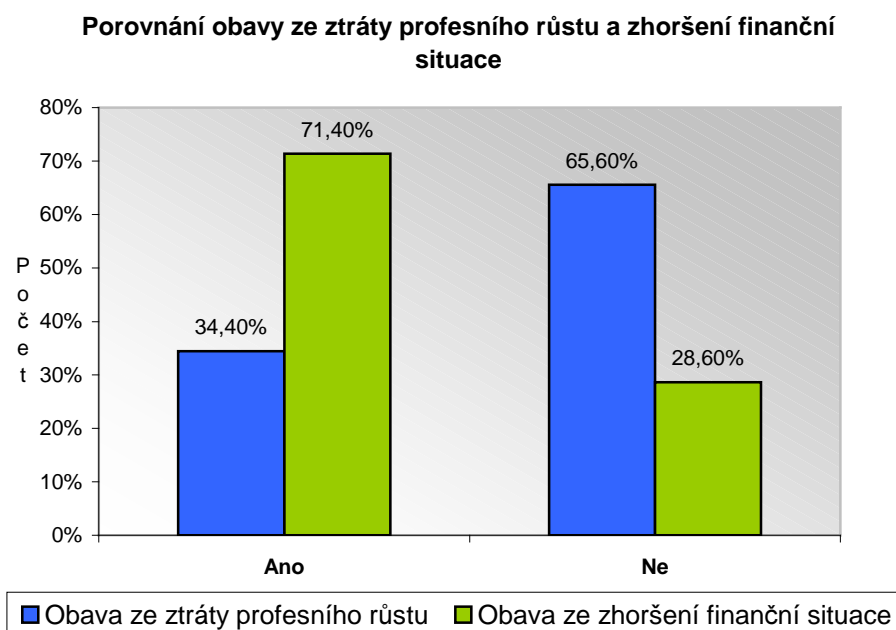
Graf 12: Obava ze zhoršení finanční situace - četnost

Zdroj: vlastní výzkum

Pro lepší porovnání obavy ze ztráty profesního růstu a zhoršení finanční situace v celém souboru respondentů je uveden následující graf (Graf 13).

Graf 13: Porovnání obav ze ztráty profesního růstu a zhoršení finanční situace - četnost

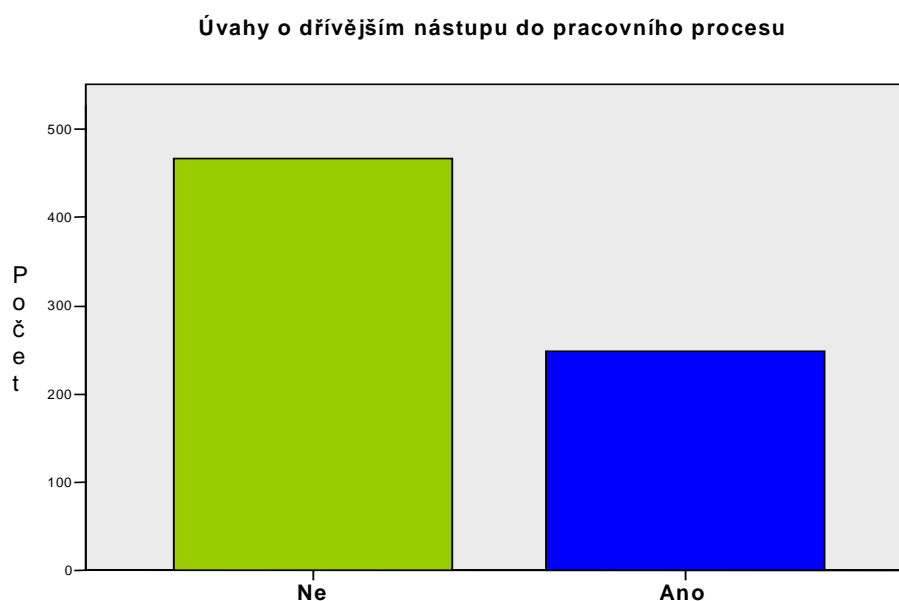

Zdroj: vlastní výzkum

Otázkou č. 14 bylo zjišťováno kolik respondentů a z jakého důvodu bylo uvažováno o nástupu do zaměstnání dříve než budou dítěti tři roky.

- Z celého souboru 716 respondentů uvažovalo o dřívějším nástupu do pracovního procesu 249 (34,8 %) a neuvažovalo 467 (65,2 %) respondentů (Graf 14).

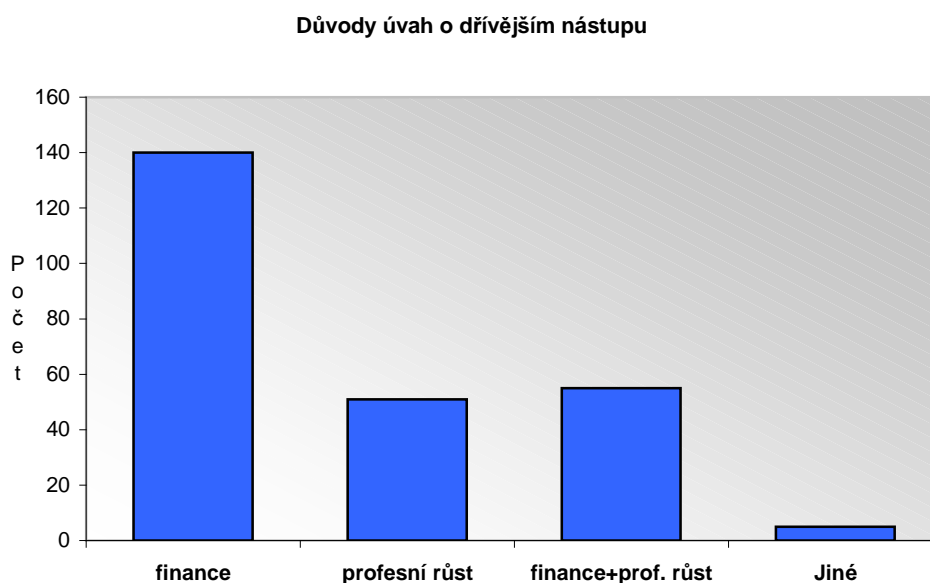
Graf 14: Úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než budou dítěti tři roky
- četnost

Zdroj: vlastní výzkum

- Ze souboru respondentů 465 (64,9 %) žádný důvod dřívějšího nástupu nevedlo. Důvodem úvah o dřívějším nástupu do pracovního procesu bylo ve 140 případech (19,6 %) zhoršení finanční situace, v 51 případech (7,1 %) šlo o obavu ze ztráty profesního růstu, případně obava ze zaměstnavatele a v 55 případech (7,7 %) se jednalo o oba předchozí důvody. Pouze 5 (0,7 %) respondentů uvedlo jiný důvod úvahy o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, například nudu (Graf 15).

Graf 15: Důvody vedoucí k úvahám o dřívějším nástupu do pracovního procesu
- četnost

Zdroj: vlastní výzkum

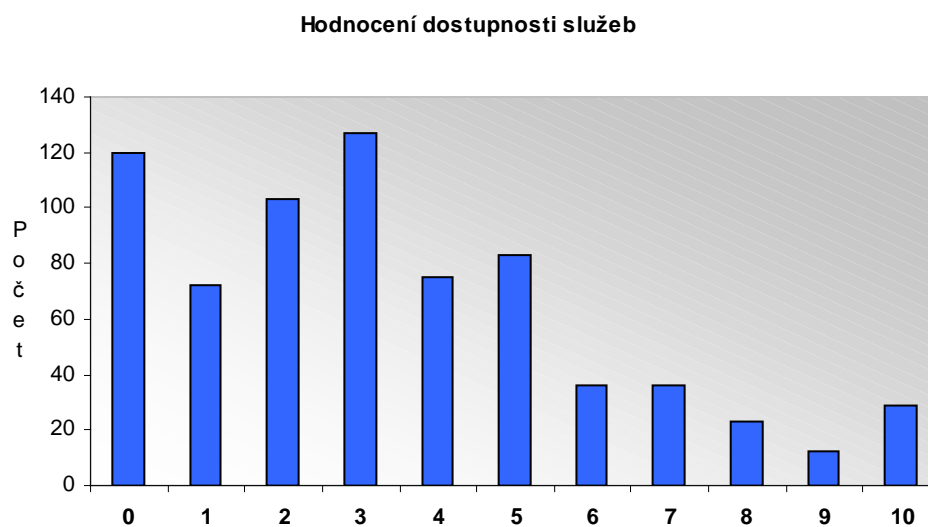
Otázkou č. 15 byla hodnocena dostupnost služeb pro děti do tří let věku. Při posouzení dostupnosti zařízení služeb péče o děti do tří let věku na škále od 0 (žádná dostupnost, není možnost zajistit si nějakou službu) do 10 (dostupné, není problém se zajištěním služby) bylo ve 120 případech uvedeno, že dostupnost či možnost zajistit si nějakou službu je nulová. Hodnotu 1 zaškrtno 72 respondentů, hodnota 2 byla zvolena 103x, hodnota 3 - 127x, hodnota 4 – 75x, hodnota 5 – 83x, hodnota 6 -36x, hodnota 7 - 36x, hodnota 8 - 23x a hodnota 9 – 12x. Pro 29 respondentů nebylo žádným problémem zajistit si takovou to službu. Služby péče o dítě do tří let byly, dle jejich volby, dostupné čili na hodnotě 10. Kompletní přehled volby dostupnosti služeb na škále 0 až 10, včetně procentuálního vyjádření je uveden v následující tabulce (Tab. 17, Graf 16).

Tab. 17: Dostupnost služeb - četnost

	Dostupnost	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	0	120	16,8	16,8	16,8
	1	72	10,1	10,1	26,9
	2	103	14,4	14,4	41,3
	3	127	17,7	17,7	59,0
	4	75	10,5	10,5	69,5
	5	83	11,6	11,6	81,1
	6	36	5,0	5,0	86,1
	7	36	5,0	5,0	91,1
	8	23	3,2	3,2	94,3
	9	12	1,7	1,7	96
	10	29	4,1	4,1	100,0
		Total	716	100,0	100,0

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 16: Dostupnost, volba hodnoty na škále - četnost

Zdroj: vlastní výzkum

Otázkou č. 16 se mapovala ochotu respondentů bez problémů hradit určitou vyšší poplatku za konkrétní typ služeb. Z částek, které respondenti uvedli byly vytvořeny čtyři skupiny úhrady za konkrétní typ služby (za hodinu hlídání, měsíčně za jesle, měsíčně za chůvu, stravy za den). Každá skupina byla dále dělena na čtyři podskupiny dle volby výše úhrady.

- Skupina úhrady za hodinu hlídání dítěte

Podskupina:

1. - do 50 Kč
2. - 55 Kč až 90 Kč
3. - 100 Kč
4. - 105 Kč a výše (maximální částka 300 Kč).

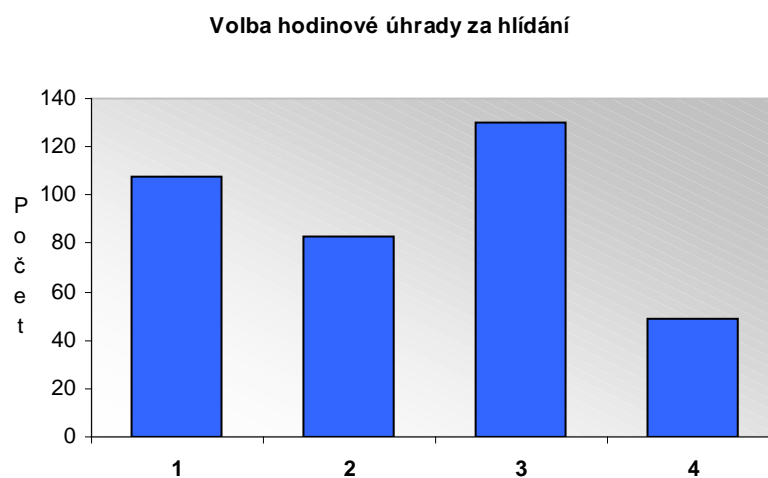
Nejčastější volbou výše úhrady za hodinu hlídání bylo 100 Kč. Rozložení volby úhrad znázorňuje následující tabulka a graf (Tab. 18, Graf 17).

Tab. 18: Volba výše hodinové úhrady za hlídání - četnost

Skupina hlídání		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
<i>Valid</i>	1	108	15,1	29,2	29,2
	2	83	11,6	22,4	51,6
	3	130	18,2	35,1	86,7
	4	49	6,8	13,2	100
	Total	370	51,7	100	
<i>Missing</i>		346	48,3		
Total		716	100		

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 17: Volba výše hodinové úhrady za hlídání - četnost

Zdroj: vlastní výzkum

- Skupina měsíční úhrady jeslí

Podskupina:

1. - do 500 Kč
2. - 550 až 950 Kč
3. - 1 000 Kč
4. - 1 050 Kč a výše (maximální částka 5000 Kč).

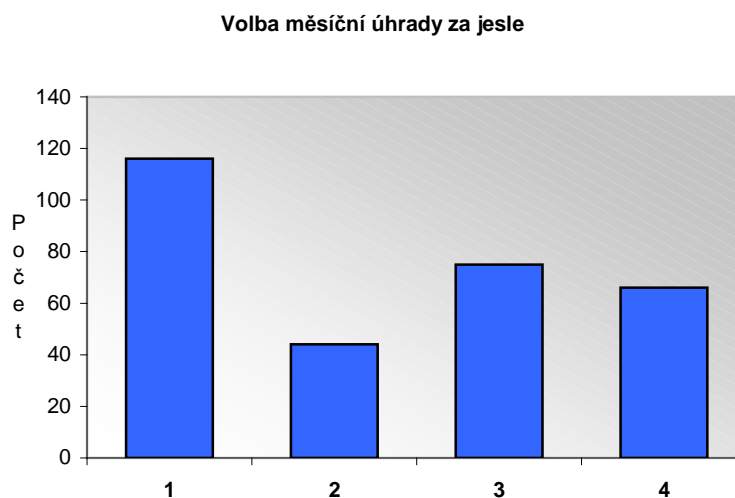
Nejčastější volbou měsíční úhrady za jesle byla výše do 500 Kč. Rozložení volby úhrad znázorňuje následující tabulka a graf (Tab. 19, Graf 18).

Tab. 19: Volba výše měsíční úhrady za jesle - četnost

Skupina jesle		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
<i>Valid</i>	1	116	16,2	38,5	38,5
	2	44	6,1	14,6	53,1
	3	75	10,5	24,9	78,0
	4	66	9,2	21,9	100
	Total	301	42	100	
<i>Missing</i>		415	58		
Total		716	100		

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 18: Volba výše měsíční úhrady za jesle - četnost

Zdroj: vlastní výzkum

- Skupina měsíční úhrady za chůvu

Podskupina:

1. - do 1 000 Kč
2. - 1 050 až 1 500 Kč
3. - 1 550 až 2 500 Kč
4. - 2 550 Kč a více (maximální částka 5 000 Kč).

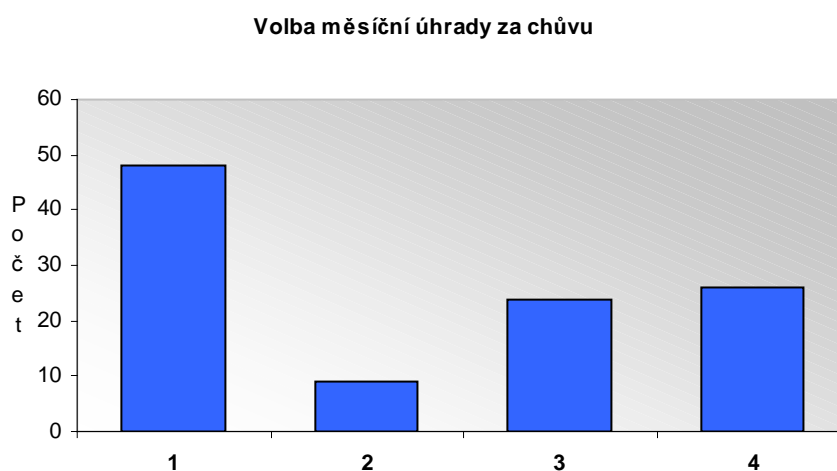
Nejčastější volbou měsíční úhrady za chůvu byla výše do 1 000 Kč. Rozložení volby úhrad znázorňuje následující tabulka a graf (Tab. 20, Graf 19).

Tab. 20: Volba výše měsíční úhrady za chůvu – četnost

Skupina chůva		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
<i>Valid</i>	1	48	6,7	44,9	44,9
	2	9	1,3	8,4	53,3
	3	24	3,4	22,4	75,7
	4	26	3,6	24,3	100
	Total	107	14,9	100	
<i>Missing</i>		609	85,1		
Total		716	100		

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 19: Volba výše měsíční úhrady za chůvu – četnost

Zdroj: vlastní výzkum

- Skupina úhrady stravy za den

Podskupina:

1. - do 30 Kč
2. - 35 až 60 Kč
3. - 65 až 100 Kč
4. - 105 Kč a více (maximální částka 200 Kč).

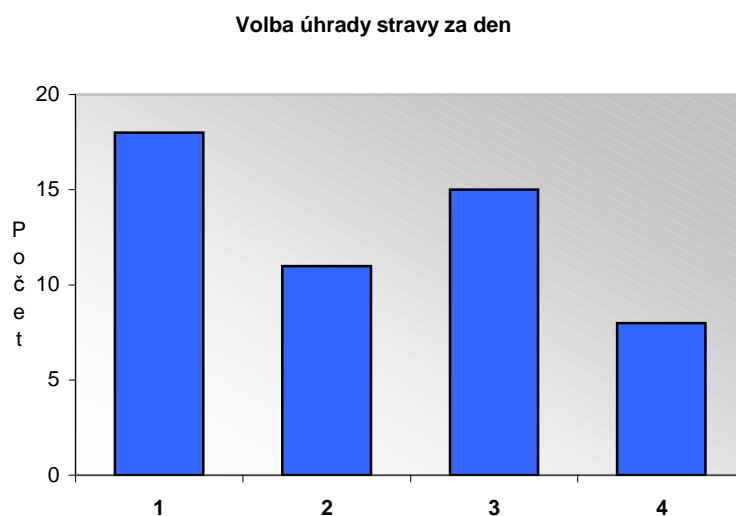
Nejčastější volbou denní úhrady za stravu byla výše do 30 Kč. Rozložení volby úhrad znázorňuje následující tabulka a graf (Tab. 21, Graf 20).

Tab. 21: Volba výše denní úhrady za stravu - četnost

Skupina strava		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
<i>Valid</i>	1	18	2,5	34,6	34,6
	2	11	1,5	21,2	55,8
	3	15	2,1	28,8	84,6
	4	8	1,1	15,4	100
	Total	52	7,3	100	
<i>Missing</i>		664	92,7		
Total		716	100		

Zdroj: vlastní výzkum

Graf 20: Volba výše denní úhrady za stravu – četnost

Zdroj: vlastní výzkum

4.3 Statistický rozbor

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavatnictvo a sociální práce*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

4.3.5 Prokázání závislosti dalších faktorů

Tab. 26: Časové využití služby - *p*-hodnoty

<i>Otázka č. 11.</i>	Vzdělání	Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu
Časové využití služeb	0,000	0,000

Zdroj: vlastní výzkum

Podarila se prokázat souvislost časového využití služeb a vzdělání a dále souvislost časového využití služeb s úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než budou dítěti tři roky.

Tab. 27: Důvod nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte – *p*-hodnoty

<i>Otázka č. 14.</i>	Věková skupina	Vzdělání	Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu
Důvod dřívějšího nástupu do zaměstnání	0,001	0,000	0,000

Zdroj: vlastní výzkum

Statistickým zpracováním se také podařila prokázat souvislost volby důvodu dřívějšího nástupu do pracovního procesu a věku, souvislost volby důvodu dřívějšího nástupu do pracovního procesu a vzdělání a souvislost volby důvodu dřívějšího nástupu do pracovního procesu a úvahy o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte.

4.4 Kategorie s významným rozdílem

Po posouzení závislostí faktorů následovalo hledání kategorií ve kterých nastal významný rozdíl. Následovalo tedy hledání důvodů, proč byla závislost prokázána, čili proč byla zamítnuta nezávislost. Sledovalo se, zda v odpovědích mezi skupinami respondentů nastal výrazně větší či menší rozdíl než bylo očekáváno.

Na specifikaci rozdílů byla použita adjustovaná residua (*Adjusted Residua*), která měřila rozdíl mezi očekávanými a pozorovanými hodnotami. Z adjustovaných reziduí bylo počítáno znaménkové schéma, které se používalo k testování odchylek v polích kontingenční tabulky, tedy určení polí, v nichž je významně vyšší (+) nebo nižší (-) zastoupení oproti celému souboru. Pole bez odchylky bylo označeno: 0.

Významnost odchylek:

- $+++$ resp. $---$ = vysoce významná odchylka ($\alpha = 0,001$)
- $++$ resp. $--$ = významná odchylka ($\alpha = 0,01$)
- $+$ resp. $-$ = odchylka ($\alpha = 0,05$)

Znaménkové schéma potvrzovalo, že hodnocení jedné skupiny respondentů se statisticky významně odlišuje od zbývajících skupin. Po porovnání p -hodnoty se zvolenou hladinou významnosti alfa a zjištění, že p -hodnota je $<$ alfa (např. p -value $< 0,01 = 1\%$) bylo možno konstatovat, že test potvrdil statistikou významnost.

Nalezené kategorie s významným rozdílem byly v následující části děleny do oddílů, stejně jako tabulky p -hodnot:

- I. Povědomí
- II. Postoje
- III. Obavy
- IV. Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu
- V. Další výsledky s významným rozdílem.

Souhrnná data nalezených kategorií s významným rozdílem byla zpracována do tabulky uvedené v příloze (Příl. 7).

4.4.1 Povědomí

A. Povědomí o existenci jeslí a:

- věkové skupiny
- bydliště
- vzdělání
- úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte

B. Povědomí o existenci služeb na hlídání a:

- bydliště
- vzdělání
- úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte

A. Povědomí o existenci jeslí

- ***Povědomí o existenci jeslí a věkové skupiny***

Z následující tabulky vyplynulo, že ve věkové skupině nad 32 let bylo významně více, a ve skupině pod 28 let významně méně, informovaných respondentů, než se očekávalo (Tab. 28).

Tab. 28: Povědomí o existenci jeslí a věkové skupiny

		Povědomí o existenci jeslí	Ano	Ne	Total
Věková skupina	<= 28	Count	81	194	275
		% within věkové skupiny	29,5%	70,5%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
	29 - 31	Count	80	120	200
		% within věkové skupiny	40,0%	60,0%	100,0%
		Adjusted Residual	o	o	
	32+	Count	102	128	230
		% within věkové skupiny	44,3%	55,7%	100,0%
		Adjusted Residual	++	--	
Total		Count	263	442	705
		% within věkové skupiny	37,3%	62,7%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Podářilo se potvrdit předpoklad, že respondenti vyššího věku budou o službách typu jesle informováni více než mladší věkové skupiny.

- ***Povědomí o existenci jeslí a bydliště***

Větší povědomí o existenci jeslí (59,7 %) bylo prokázáno u respondentů s bydlištěm ve městě oproti 12,7 % respondentů žijících mimo město (Tab. 29).

Tab. 29: Povědomí o existenci jeslí a bydlíště

Povědomí o existenci jeslí		Ano	Ne	Total	
<i>Bydliště</i>	město	Count	221	149	370
		% within bydlíště	59,7%	40,3%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
	okolí ČB	Count	44	302	346
		% within bydlíště	12,7%	87,3%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
Total		Count	265	451	716
		% within bydlíště	37,0%	63,0%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti s bydlíštěm v centru Českých Budějovic měli povědomí o existenci služeb péče o dítě do tří let typu jesle vyšší než s bydlíštěm v okolí Českých Budějovic.

- *Povědomí o existenci jeslí a vzdělání*

Ve skupině 158 vysokoškolsky vzdělaných respondentů mělo povědomí o existenci jeslí 76 respondentů (48,1 %) oproti skupinám respondentů s nižším stupněm vzdělání (Tab. 30).

Tab. 30: Povědomí o existenci jeslí a vzdělání

Povědomí o existenci jeslí		Ano	Ne	Total		
<i>Vzdělání</i>	bez maturity	Count	43	81	124	
		% within vzdělání	34,7%	65,3%	100,0%	
	středoškolské	Count	146	288	434	
		% within vzdělání	33,6%	66,4%	100,0%	
		Adjusted Residual	-	+		
	vysokoškolské	Count	76	82	158	
		% within vzdělání	48,1%	51,9%	100,0%	
			Adjusted Residual	++	--	
	Total		Count	265	451	716
		% within vzdělání	37,0%	63,0%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Lze konstatovat, že respondenti s vysokoškolským vzděláním měli vyšší povědomí o existenci služeb péče o děti do tří let věku.

- ***Povědomí o existenci jeslí a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte***

Bylo prokázáno, že pokud respondenti uvažovali o dřívějším nástupu do pracovního procesu měli ve vyšším počtu povědomí o službách typu jesle a to ve 47,4 %. U respondentů, kteří o nástupu neuvažovali, bylo povědomí prokázáno jen v 31,5 % (Tab. 31).

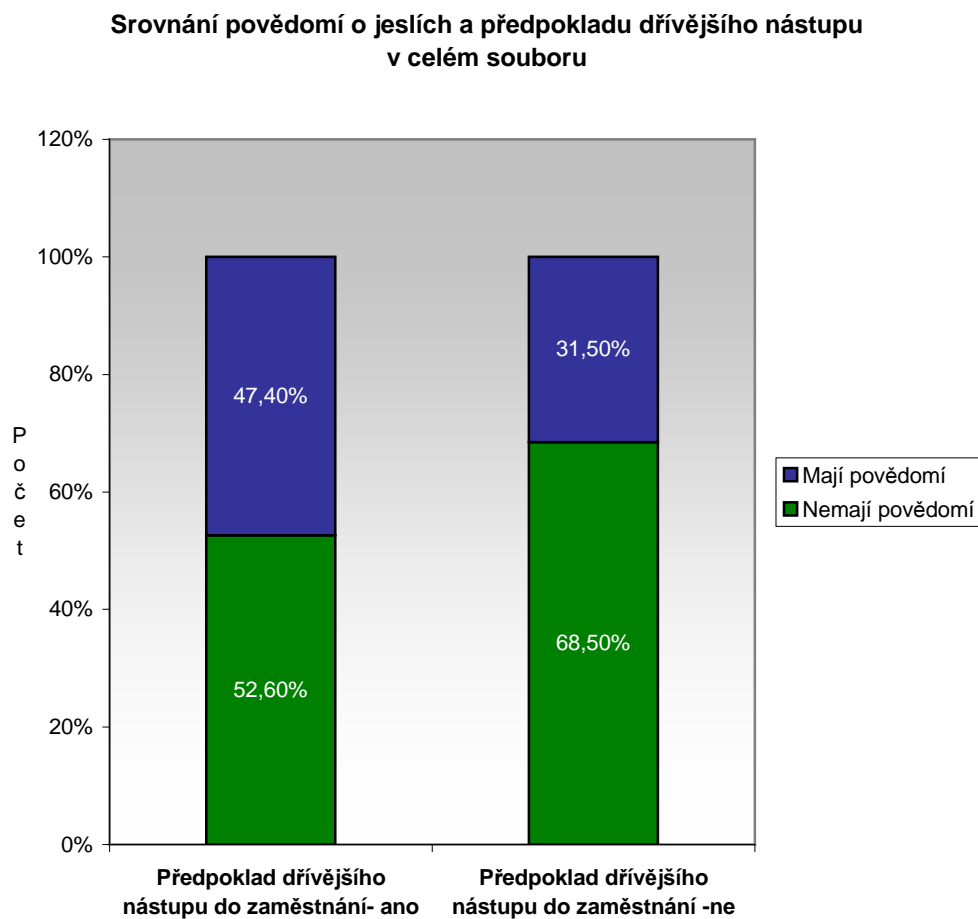
Tab. 31: Povědomí o existenci jeslí a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte

Povědomí o existenci jeslí		Ano	Ne	Total	
<i>Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu</i>	Ano	Count	118	131	249
		% within úvahy o dřívějším nástupu	47,4%	52,6%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
	Ne	Count	147	320	467
		% within úvahy o dřívějším nástupu	31,5%	68,5%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
Total	Count	265	451	716	
	% within úvahy o dřívějším nástupu	37,0%	63,0%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

U respondentů, kteří o nástupu do pracovního procesu před třetím rokem dítěte neuvažovali, byl pozorován větší rozdíl hodnot mezi skupinou s povědomím o existenci jeslí (31,5 %) a bez povědomí (68,5 %). Ve skupině uvažujících o nástupu do pracovního procesu před třetím rokem dítěte byl rozdíl hodnot mezi skupinami mnohem menší. Pro lepší srovnání rozdílů volby v obou skupinách respondentů je uveden následující graf (Graf 21).

Graf 21: Srovnání povědomí o existenci jeslí a úvahy o dřívějším nástupu do pracovního procesu v celém souboru respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

B. Povědomí o existenci služeb na hlídání

- ***Povědomí o existenci služeb na hlídání a bydliště***

Respondenti ve městě měli významně větší povědomí o existenci služeb na hlídání dětí a to ve 42,2 % oproti 22,8 % respondentů mimo město (Tab. 32). Významný rozdíl v povědomí o existenci služeb na hlídání byl pozorován ve skupině respondentů bydlících mimo město, oproti skupině respondentů bydlících ve městě, kdy o existenci těchto služeb nevědělo 77,2 % respondentů a povědomí mělo pouze 22,8 % respondentů této skupiny.

Tab. 32: Povědomí o existenci služeb na hlídání a bydliště

Povědomí o existenci služeb na hlídání		Ano	Ne	Total	
Bydliště	město	Count	156	214	370
		% within z bydliště	42,2%	57,8%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
	okolí ČB	Count	79	267	346
		% within z bydliště	22,8%	77,2%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
Total		Count	235	481	716
		% within z bydliště	32,8%	67,2%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

- ***Povědomí o existenci služeb na hlídání a vzdělání***

Ve skupině 158 vysokoškolsky vzdělaných respondentů bylo prokázáno vyšší povědomí o existenci služeb na hlídání (46,8 %) než ve skupinách respondentů s nižším stupněm vzdělání. Ve skupinách respondentů s nižším stupněm vzdělání bylo povědomí prokázáno pouze u 29,3 % středoškoláků a u 27,4 % respondentů bez maturity (Tab. 33).

Tab. 33: Povědomí o existenci služeb na hlídání a vzdělání

Povědomí o existenci služeb na hlídání		Ano	Ne	Total	
Vzdělání	bez maturity	Count	34	90	124
		% within vzdělání	27,4%	72,6%	100,0%
		Adjusted Residual	o	o	
	středoškolské	Count	127	307	434
		% within vzdělání	29,3%	70,7%	100,0%
		Adjusted Residual	-	+	
	vysokoškolské	Count	74	84	158
		% within vzdělání	46,8%	53,2%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
Total		Count	235	481	716
		% within vzdělání	32,8%	67,2%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

- *Povědomí o existenci služeb na hlídání a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než budou děti tři roky*

Bylo prokázáno, že pokud respondenti uvažovali o dřívějším nástupu do pracovního procesu měli povědomí o službách na hlídání pro děti do tří let věku a to ve 40,2 % oproti 28,9 % respondentů, kteří o nástupu neuvažovali (Tab. 34).

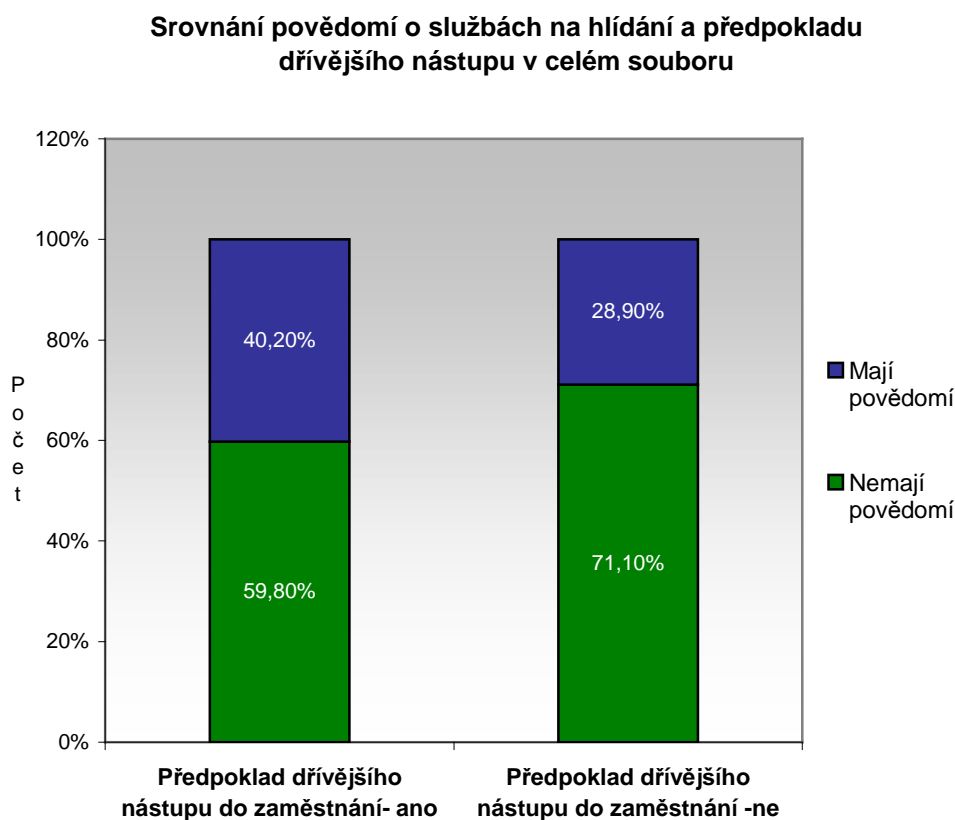
Tab. 34: Povědomí o existenci služeb na hlídání a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než budou děti tři roky

Povědomí o existenci služeb na hlídání		Ano	Ne	Total		
Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu	Ano	Count	100	149	249	
		% within úvahy o dřívějším nástupu	40,2%	59,8%	100,0%	
		Adjusted Residual	++	--		
	Ne	Count	135	332	467	
		% within úvahy o dřívějším nástupu	28,9%	71,1%	100,0%	
		Adjusted Residual	--	++		
	Total		Count	235	481	716
			% within úvahy o dřívějším nástupu	32,8%	67,2%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

U respondentů uvažujících o nástupu do pracovního procesu dříve než budou dítěti tři roky se také prokázal menší rozdíl v povědomí o existenci služeb na hlídání, kdy povědomí mělo 40,2 % a nemělo 59,8 % respondentů, oproti respondentům neuvažujícím o dřívějším nástupu. V této skupině mělo povědomí o službách na hlídání pouze 28,9 % a nemělo 71,1 % respondentů. Srovnání respondentů obou skupin zobrazuje následující graf (Graf 22).

Graf 22: Srovnání povědomí o existenci služeb na hlídání a úvahy o dřívějším nástupu v celém souboru respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

4.4.2 Postoje

A. Úvaha o využití služeb a:

- *bydliště*
- *vzdělání*
- *úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu*

B. Postrádání služeb a:

- *věkové skupiny*
- *bydliště*
- *vzdělání*
- *úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu*

C. Preference služby a:

- *věkové skupiny*
- *bydliště*
- *vzdělání*
- *úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu*

A. Úvaha o využití služeb

- *Úvaha o využití služeb a bydliště*

Očekávalo se, že žena – matka, popř. muž - otec, pečující o dítě do tří let má požadavky na zajištění určitých služeb péče o dítě do tří let věku, které by jim alespoň krátkodobě umožnily věnovat se svým zájmům či práci a proto respondenti ve městě budou více uvažovat o využití služeb pro děti do 3 let (Tab. 35).

Tab. 35: Úvaha o využití služeb a bydliště

Úvaha o využití služeb		Ano	Ne	Total	
<i>Bydliště</i>	město	Count	155	215	370
		% within bydliště	41,9%	58,1%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
	okolí ČB	Count	95	251	346
		% within bydliště	27,5%	72,5%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
Total		Count	250	466	716
		% within bydliště	34,9%	65,1%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti s bydlištěm ve městě uvažovali o využití služeb pro děti do tří let ve větší míře (41,9 %) než s bydlištěm v okolí Českých Budějovic (27,5 %) a zároveň tyto služby také více postrádali (Tab. 39). Významný rozdíl nastal i uvnitř skupiny respondentů s bydlištěm mimo město, kde je mnohem větší rozdíl ve velikosti skupiny uvažující a neuvažující o využití služeb než je tomu ve skupině respondentů s bydlištěm ve městě.

- *Úvaha o využití služeb a vzdělání*

Podarilo se prokázat, že respondenti s vysokoškolským vzděláním více uvažovali o využití služeb péče o děti do tří let věku oproti ostatním kategoriím (Tab. 36).

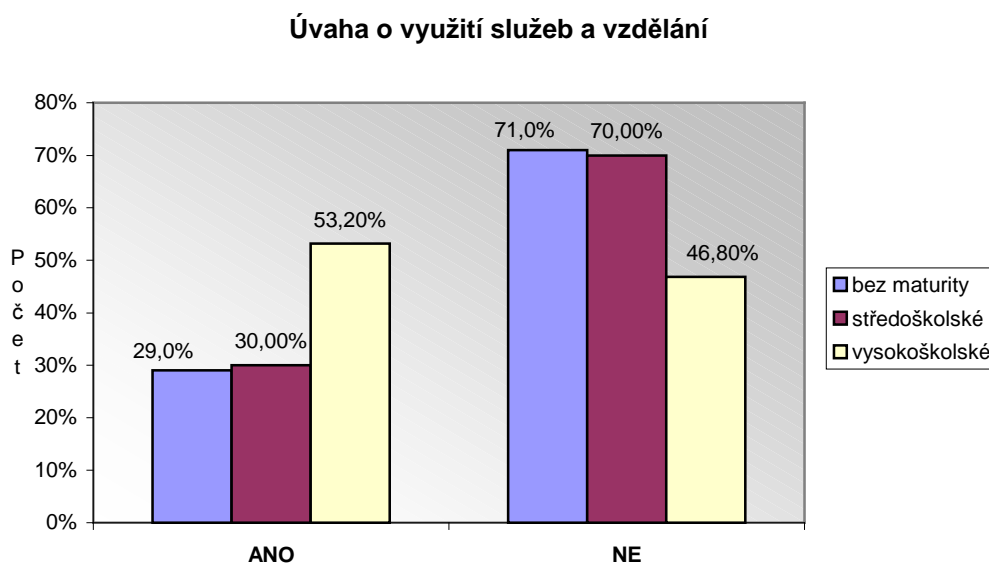
Tab. 36: Úvaha o využití služeb a vzdělání

Úvaha o využití služeb		Ano	Ne	Total	
Vzdělání	bez maturity	Count	36	88	124
		% within vzdělání	29,0%	71,0%	100,0%
		Adjusted Residual	0	0	
	středoškolské	Count	130	304	434
		% within vzdělání	30,0%	70,0%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
	vysokoškolské	Count	84	74	158
		% within vzdělání	53,2%	46,8%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
Total		Count	250	466	716
		% within vzdělání	34,9%	65,1%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Ve skupině vysokoškoláků bylo prokázáno, že 53,2 % vysokoškolsky vzdělaných respondentů uvažovalo o využití některých služeb pro děti do tří let. Ve skupině středoškolsky vzdělaných respondentů bylo uvažováno o využití služeb v 30 % a ve 29 % ve skupině respondentů bez maturitního vzdělání. Porovnání respondentů všech skupin zobrazuje následující graf (Graf 23).

Graf 23: Porovnání úvahy o využití služeb a vzdělání u všech skupin respondentů

Zdroj: vlastní výzkum

- *Úvaha o využití služeb a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte*

Z následující tabulky vyplynulo, že respondenti, kteří uvažovali o dřívějším nástupu do zaměstnání také ve větší míře uvažovali o využití služeb pro děti do tří let věku (Tab. 37).

Tab. 37: *Úvaha o využití služeb a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte*

Úvaha o využití služeb		Ano	Ne	_Total	
<i>Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu</i>	Ano	Count	153	96	249
		% within úvahy o dřívějším nástupu	61,4%	38,6%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
	Ne	Count	97	370	467
		% within úvahy o dřívějším nástupu	20,8%	79,2%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
Total	Count	250	466	716	
	% within úvahy o dřívějším nástupu	34,9%	65,1%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Bylo prokázáno, že respondenti uvažující o dřívějším nástupu do zaměstnání významně více uvažovali o využití služeb pro děti do tří let věku a to až v 61,4 %. Ve skupině respondentů, kteří neuvažovali o dřívějším nástupu uvažovali o využití služeb významně méně, a to ve 20,8 %. Významný rozdíl nastal i uvnitř skupiny respondentů, kteří neuvažovali o dřívějším nástupu do pracovního procesu. V této skupině respondentů je mnohem větší rozdíl ve velikosti mezi skupinou uvažujících (20,8 %) a skupinou neuvažujících o využití služeb (79,2 %) než je tomu ve skupině respondentů, kteří o nástupu do pracovního procesu dříve uvažují. V této skupině uvažuje o využití služeb 61,4 % respondentů a 38, 6 % respondentů o využívání služeb neuvažuje.

B. Postrádání služeb

- ***Postrádání služeb a věkové skupiny***

Bylo očekáváno, že respondenti mladšího věku budou postrádat služby péče o dítě do tří let nejvíce, ale tento předpoklad se nepotvrdil. Věková skupina ≤ 28 postrádala služby pro děti do tří let v nižším procentu oproti skupinám respondentů ve věku 29 až 31 let a skupině ve věku 32 + (Tab. 38).

Tab. 38: Postrádání služeb a věkové skupiny

Postrádání služeb		Ano	Ne	Total	
Věková skupina	≤ 28	Count	52	223	275
		% within věkové skupiny	18,9%	81,1%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
	29 - 31	Count	62	138	200
		% within věkové skupiny	31,0%	69,0%	100,0%
		Adjusted Residual	o	o	
	32 +	Count	75	155	230
		% within věkové skupiny	32,6%	67,4%	100,0%
		Adjusted Residual	+	-	
Total		Count	189	516	705
		% within věkové skupiny	26,8%	73,2%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Nelze konstatovat, že by byly služby postrádány, neboť z celkového počtu respondentů služby nepostrádalo 73,2 % respondentů. Vysoce významná závislost věku a postrádání služeb byla prokázána v kategorii respondentů mladších 28 let. Je signifikantní, že respondenti nejmladší věkové kategorie prokazatelně nepostrádají služby pro děti do tří let věku.

- ***Postrádání služeb a bydliště***

Bylo očekáváno, že respondenti s bydlištěm ve městě budou více postrádat služby pro děti do tří let věku. Z následující tabulky vyplynulo, že respondenti, kteří

měli bydliště ve městě významně více postrádali služby pro děti do tří let oproti respondentům s bydlištěm v okolí města (Tab. 39).

Tab. 39: Postrádání služeb a bydliště

		Postrádání služeb	Ano	Ne	Total
<i>Bydliště</i>	město	Count	123	247	370
		% within bydliště	33,2%	66,8%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
	okolí ČB	Count	70	276	346
		% within bydliště	20,2%	79,8%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
Total		Count	193	523	716
		% within bydliště	27,0%	73,0%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti s bydlištěm ve městě postrádali služby pro děti do tří let v 33,2 % oproti 20,2 % respondentů s bydlištěm v okolí města.

- *Postrádání služeb a vzdělání*

Vzdělání respondentů souviselo také s postrádáním služeb, kdy vzdělanější respondenti postrádali služby významně více (Tab. 40).

Tab. 40: Postrádání služeb a vzdělání

		Postrádání služeb	Ano	Ne	Total
<i>Vzdělání</i>	bez maturity	Count	24	100	124
		% within vzdělání	19,4%	80,6%	100,0%
		Adjusted Residual	-	+	
	středoškolské	Count	102	332	434
		% within vzdělání	23,5%	76,5%	100,0%
		Adjusted Residual	--	++	
	vysokoškolské	Count	67	91	158
		% within vzdělání	42,4%	57,6%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
Total		Count	193	523	716
		% within vzdělání	27,0%	73,0%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Ve skupině vysokoškolsky vzdělaných respondentů byly služby postrádány u 42,4 %, ve skupině středoškoláků se postrádání pohybovalo na 23,5 % a ve skupině respondentů bez maturity služba postrádala 19,4 % respondentů (Tab. 40).

- **Postrádání služeb a úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu**

Z předchozích výsledků je patrné, že respondenti uvažující o dřívějším nástupu do pracovního procesu více uvažovali o využití služeb (Tab. 37) a v návaznosti na tento výsledek bylo prokázáno, že tyto služby také významně více postrádají (Tab. 41)

Tab. 41: Postrádání služeb a úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu

Postrádání služeb		Ano	Ne	Total	
<i>Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu</i>	Ano	Count	113	136	249
		% within úvahy o dřívějším nástupu	45,4%	54,6%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
	Ne	Count	80	387	467
		% within úvahy o dřívějším nástupu	17,1%	82,9%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
Total		Count	193	523	716
		% within úvahy o dřívějším nástupu	27,0%	73,0%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

U respondentů s předpokladem dřívějšího nástupu do pracovního procesu se podařilo prokázat, že služby postrádají více (45,4 %) než respondenti, kteří o nástupu dříve neuvažovali (17,1 %). Významný rozdíl v postrádání služeb se projevil i ve skupině respondentů neuvažujících o nástupu do pracovního procesu dříve. Tento rozdíl byl výrazně vyšší než rozdíl mezi skupinami respondentů uvažujících o nástupu do pracovního před třetím rokem dítěte.

C. Preference služby

- *Preference služby a věkové skupiny*

Výzkumem byly dále sledovány preference určitých typů služeb v souvislosti s věkovou skupinou (Tab. 42)

Tab. 42: Preference služby a věkové skupiny

Preference služby		Chůva pravidelně	Jesle	Jinou službu, babička	Občas doma	Občas mimo	Soukromá zařízení	Total	
Věková skupina	<= 28	Count	35	98	12	69	27	34	275
		% within věkové skupiny	12,7%	35,6%	4,4%	25,1%	9,8%	12,4%	100,0%
		Adjusted Residual	0	+++	0	0	0	---	
	29 -31	Count	21	43	8	59	19	50	200
		% within věkové skupiny	10,5%	21,5%	4,0%	29,5%	9,5%	25,0%	100,0%
		Adjusted Residual	0	0	0	0	0	++	
	32+	Count	22	47	12	72	30	47	230
		% within věkové skupiny	9,6%	20,4%	5,2%	31,3%	13,0%	20,4%	100,0%
		Adjusted Residual	0	--	0	0	0	0	
Total	Count	78	188	32	200	76	131	705	
	% within věkové skupiny	11,1%	26,7%	4,5%	28,4%	10,8%	18,6%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Skupina ve věku <28 prokazatelně preferovala nejvíce jesle a věková skupina 29 až 31 let preferovala soukromá zařízení pro děti do tří let. Celkově byly nejvíce preferovány služby občasného hlídání v domácím prostředí a to v 28,4 %, dále pak jesle v 26,7 % a na třetím místě byla soukromá zařízení s 18,6 %.

- *Preference služeb a bydliště*

Preference služeb pro děti do tří let, v souvislosti s bydlištěm, znázorňuje následující tabulka (Tab. 43). Sledovalo se, zda budou preference u respondentů s bydlištěm ve městě jiné než u respondentů s bydlištěm v okolí města (Tab. 43).

Tab. 43: Preference služeb a bydliště

Preference služby		Chůva pravidelně	Jesle	Jinou službu, babička	Občas doma	Občasné mimo	Soukromá zařízení	Total	
<i>Bydliště</i>	město	Count	40	85	15	92	46	92	370
		% within bydliště	10,8%	23,0%	4,1%	24,9%	12,4%	24,9%	100,0%
		Adjusted Residual	0	-	0	-	0	+++	
	okolí ČB	Count	38	104	20	111	34	39	346
		% within bydliště	11,0%	30,1%	5,8%	32,1%	9,8%	11,3%	100,0%
		Adjusted Residual	0	+	0	+	0	---	
Total	Count	78	189	35	203	80	131	716	
	% within bydliště	10,9%	26,4%	4,9%	28,4%	11,2%	18,3%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti s bydlištěm přímo v městě České Budějovice preferovali soukromá, profesionální, zařízení pro děti do tří let věku v 24,9 % a respondenti s bydlištěm mimo České Budějovice, tedy z okolí, preferovali nejvíce, v 32,1 %, domácí hlídání a jesle v 30,1 %.

- *Preference služby a vzdělání*

V kategorii preference služeb a vzdělání byl největší rozdíl prokázán ve skupině středoškoláků (Tab. 44).

Tab. 44: Preference služby a vzdělání

Preference služby		Chůva pravidelně	Jesle	Jinou službu, babička	Občas doma	Občas mimo	Soukromá zařízení	Total	
Vzdělání	Bez maturity	Count	21	28	8	45	8	14	124
		% within vzdělání	16,9%	22,6%	6,5%	36,3%	6,5%	11,3%	100 %
		Adjusted Residual	+	o	o	+	o	-	
	Středoškolské	Count	44	140	14	108	46	82	434
		% within vzdělání	10,1%	32,3%	3,2%	24,9%	10,6%	18,9%	100 %
		Adjusted Residual	o	+++	-	-	o	o	
	Vysokoškolské	Count	13	21	13	50	26	35	158
		% within vzdělání	8,2%	13,3%	8,2%	31,6%	16,5%	22,2%	100 %
		Adjusted Residual	o	---	+	o	+	o	
Total	Count	78	189	35	203	80	131	716	
	% within vzdělání	10,9%	26,4%	4,9%	28,4%	11,2%	18,3%	100 %	

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti bez maturitního vzdělání a vysokoškolsky vzdělaní nejvíce preferovali občasné domácí hlídání dítěte (36,3 % a 31,6 %). Jako druhou službu vysokoškoláci preferovali soukromá zařízení (22,2 %) a dále občasné hlídání mimo domov (16,5 %). Respondenti bez maturity volili jako druhou službu jesle (22,6 %) a pravidelné hlídání chůvou (16,9 %). Středoškolsky vzdělaní respondenti preferovali v nejvyšším procentu (32,3 %) jesle, občasné hlídání doma (24,9 %) a v 18,9 % soukromá zařízení. Z celkového souboru respondentů bylo nejvíce preferováno občasné hlídání v domácím prostředí (28,4 %), jesle v 26,4 % a soukromá zařízení v 18,3 % (Tab. 44).

- *Preference služby a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte*

Preference služeb u respondentů, kteří uvažovali o dřívějším nástupu a u těch, kteří o nástupu do pracovního procesu dříve neuvažovali je následující (Tab. 45). Porovnáním níže uvedených výsledků preferencí se zjistilo, že nejoblíbenější volbou se celkově stalo občasné hlídání v domácím prostředí, na druhém místě se umístily jesle a jako třetí v pořadí byla volena soukromá zařízení.

Tab. 45: Preference služby a úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu

Preference služby		Chůva pravidelně	Jesle	Jinou službu, babička	Občas doma	Občas mimo	Soukromá zařízení	Total	
<i>Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu</i>	Ano	Count	35	57	18	40	29	70	249
		% within úvahy dřívějšího nástupu	14,1%	22,9%	7,2%	16,1%	11,6%	28,1%	100,0%
		Adjusted Residual	+	o	+	---	o	+++	
	Ne	Count	43	132	17	163	51	61	467
		% within úvahy dřívějšího nástupu	9,2%	28,3%	3,6%	34,9%	10,9%	13,1%	100,0%
		Adjusted Residual	-	o	-	+++	o	---	
Total	Count	78	189	35	203	80	131	716	
	% within úvahy dřívějšího nástupu	10,9%	26,4%	4,9%	28,4%	11,2%	18,3%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Ti respondenti, kteří uvažovali o dřívějším nástupu do pracovního procesu preferovali zejména soukromá zařízení (28,1 %), jesle v 22, 9 % a na třetím místě volili občasné hlídání v domácím prostředí dítěte (16,1 %). Respondenti, kteří o dřívějším nástupu neuvažovali preferovali zejména občasné hlídání v domácím prostředí dítěte (34,9 %), jesle v 28,3 % a jako třetí soukromá zařízení v 13,1 % (Tab. 45).

4.4.3 Obavy

A. Obava ze zhoršení finanční situace a:

- *věkové skupiny*
- *úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu*

B. Obava ze ztráty profesního růstu a:

- *vzdělání*
- *úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu*

A. Obava ze zhoršení finanční situace

- **Obava ze zhoršení finanční situace a věkové skupiny**

Výzkumem bylo prokázáno, že 71,1 % respondentů se obává zhoršení finanční situace po dobu péče o dítě do tří let věku. Pohled na to, v jaké věkové skupině byly obavy největší znázorňuje následující tabulka (Tab. 46).

Tab. 46.: Obava ze zhoršení finanční situace a věkové skupiny

Zhoršení finanční situace		Ano	Ne	Total	
Věková skupina	<= 28	Count	206	69	275
		% within z věkové skupiny	74,9%	25,1%	100,0%
		Adjusted Residual	o	o	
	29 - 31	Count	149	51	200
		% within z věkové skupiny	74,5%	25,5%	100,0%
		Adjusted Residual	o	o	
	32+	Count	146	84	230
		% within z věkové skupiny	63,5%	36,5%	100,0%
		Adjusted Residual	--	++	
Total	Count	501	204	705	
	% within Věková skupina	71,1%	28,9%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Obavy ze zhoršení finanční situace byly prakticky shodné. Ve všech věkových skupinách bylo více respondentů, kteří se obávali zhoršení finanční situace než těch co se zhoršení neobávali. Nejvyšší statisticky významný rozdíl nastal u věkové skupiny respondentů nad 32 let. Ze všech třech věkových kategorií se tato skupina v nejvyšším procentu (36,5 %) neobávala zhoršení finanční situace po dobu péče o dítě do tří let věku.

- *Obava ze zhoršení finanční situace a úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu*

Zhoršení finanční situace se obávala jak skupina respondentů uvažujících o dřívějším nástupu do pracovního procesu, tak skupina respondentů o dřívějším nástupu neuvažujících (Tab. 47).

Tab. 47: Obava ze zhoršení finanční situace a úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu

Zhoršení finanční situace		Ano	Ne	Total	
<i>Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu</i>	Ano	Count	198	51	249
		% within úvahy dřívějšího nástupu	79,5%	20,5%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
	Ne	Count	313	154	467
		% within úvahy dřívějšího nástupu	67,0%	33,0%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
Total		Count	511	205	716
		% within úvahy dřívějšího nástupu	71,4%	28,6%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Obava ze zhoršení finanční situace byla v obou skupinách respondentů vysoká. Byl prokázán rozdíl mezi skupinou uvažující o nástupu dříve, která se obávala zhoršení finanční situace (79,5 %), a skupinou neuvažujících respondentů (67%). Rozdíl ve volbě, mezi respondenty s obavou a bez obavy, uvnitř skupiny uvažující o nástupu do pracovního procesu byl výrazně vyšší než ve skupině, která o dřívějším nástupu neuvažovala. Ve skupině respondentů uvažujících o nástupu do pracovního procesu dříve byla obava zhoršení finanční situace výrazně vyšší oproti skupině, která se zhoršení neobávala (20,5 %). Ve skupině respondentů, která o nástupu dříve neuvažovala byl rozdíl v počtu respondentů s obavami a bez obav nižší.

B. Obava ze ztráty profesního růstu

- ***Obava ze ztráty profesního růstu a vzdělání***

U vysokoškolsky vzdělaných rodičů byla prokázána obava ztráty profesního růstu ve vyšším procentu než u respondentů s nižším stupněm vzdělání (Tab. 48).

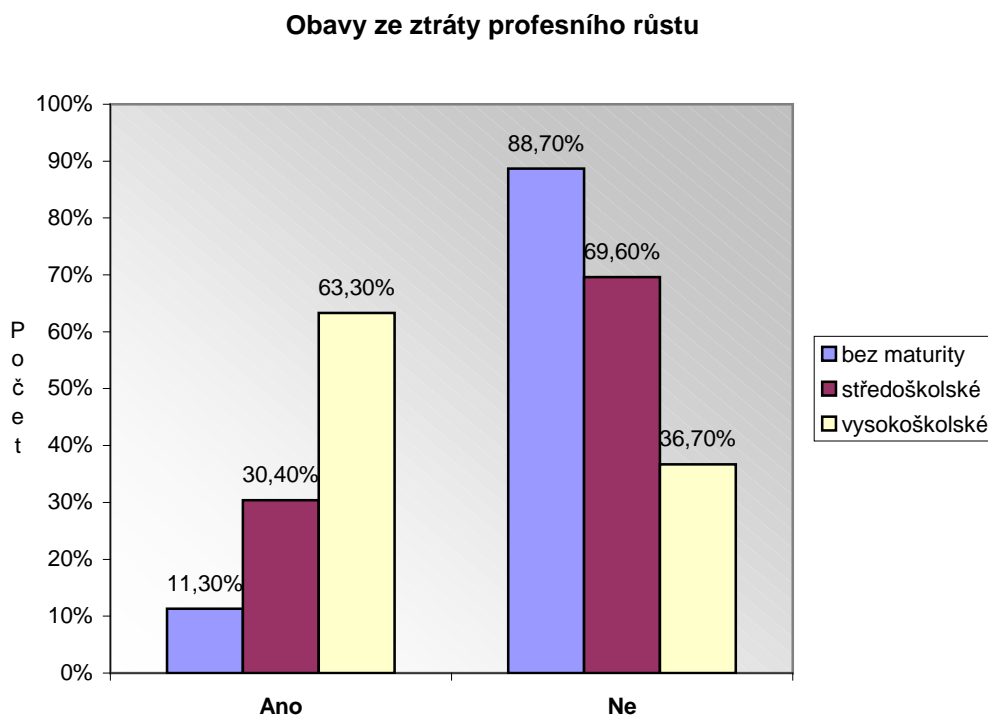
Tab. 48: Obava ze ztráty profesního růstu a vzdělání

Obava ztráty profesního růstu		Ano	Ne	Total	
Vzdělání	bez maturity	Count	14	110	124
		% within vzdělání	11,3%	88,7%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
	středoškolské	Count	132	302	434
		% within vzdělání	30,4%	69,6%	100,0%
		Adjusted Residual	--	++	
	vysokoškolské	Count	100	58	158
		% within vzdělání	63,3%	36,7%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
Total		Count	246	470	716
		% within vzdělání	34,4%	65,6%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Ve skupině vysokoškolsky vzdělaných respondentů byly obavy ze ztráty profesního růstu v 63,3 %, u středoškolsky vzdělaných v 30,4 % a pouze v 11,3 % u respondentů bez maturity. Pro přehlednější znázornění je uveden následující graf (Graf 24).

Graf 24: Porovnání respondentů s obavou a bez obav ze ztráty profesního růstu dělených dle stupně vzdělání

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že obavy ze ztráty profesního růstu byly největší ve skupině vysokoškoláků, na rozdíl od zbylých dvou skupin respondentů. Největší statisticky významný rozdíl nastal uvnitř skupiny respondentů bez maturity, kteří se v 88,7 % ztráty profesního růstu neobávali.

- ***Obava ze ztráty profesního růstu a úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu***

Výzkumem bylo prokázáno, že obavy souvisely s úvahou o dřívějším nástupu do zaměstnání, tedy i s obavou ze ztráty profesního růstu (Tab. 24). Při hledání kategorií, kde nastal významný rozdíl se ukázalo, že ti respondenti, kteří o dřívějším nástupu do pracovního procesu neuvažovali, se také ve významně vyšším počtu neobávali ztráty profesního růstu (71,5 %).

Tab. 49: Obava ze ztráty profesního růstu a úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu

Obava ztráty profesního růstu		Ano	Ne	Total	
<i>Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu</i>	Ano	Count	113	136	249
		% within úvahy dřívějšiho nástupu	45,4%	54,6%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	
	Ne	Count	133	334	467
		% within úvahy dřívějšiho nástupu	28,5%	71,5%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	
Total	Count	246	470	716	
	% within úvahy dřívějšiho nástupu	34,4%	65,6%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Respondenti, kteří o dřívějším nástupu uvažovali se ve 45,4 % ztráty profesního růstu obávali oproti respondentům, kteří o dřívějším nástupu do pracovního procesu neuvažovali a přesto se ztráty obávali (28,5 %). Lze tedy konstatovat, že ti respondenti, kteří uvažovali o dřívějším nástupu do pracovního procesu, se také ve vyšším počtu obávali ztráty profesního růstu.

4.4.4 Ochota určité výše úhrady za využití služby typu jesle

- *Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu a skupina měsíční úhrady za jesle*

Očekávalo se, že respondenti uvažující o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte budou ochotni uhradit za využití služby typu jesle vyšší částku než respondenti, kteří o dřívějším nástupu neuvažují.

Skupina výše měsíční úhrady jeslí byla dělena na podskupinu 1. (do 500 Kč), podskupinu 2. (550 až 950 Kč), podskupinu 3. (1 000 Kč) a podskupinu 4. (nad 1 050 Kč až maximální částka 5000 Kč). Nejčastější volbou skupiny respondentů uvažujících o dřívějším nástupu se stala podskupina 3., v 30,5 %, tedy 1 000 Kč za měsíc a častěji (22,8 %) byla volena i podskupina 4., nad 1 050 Kč měsíčně. Respondenti, kteří o nástupu do pracovního procesu dříve neuvažovali, volili nejčastěji podskupinu 1. (do 500 Kč) a to ve 47,8 % (Tab. 50).

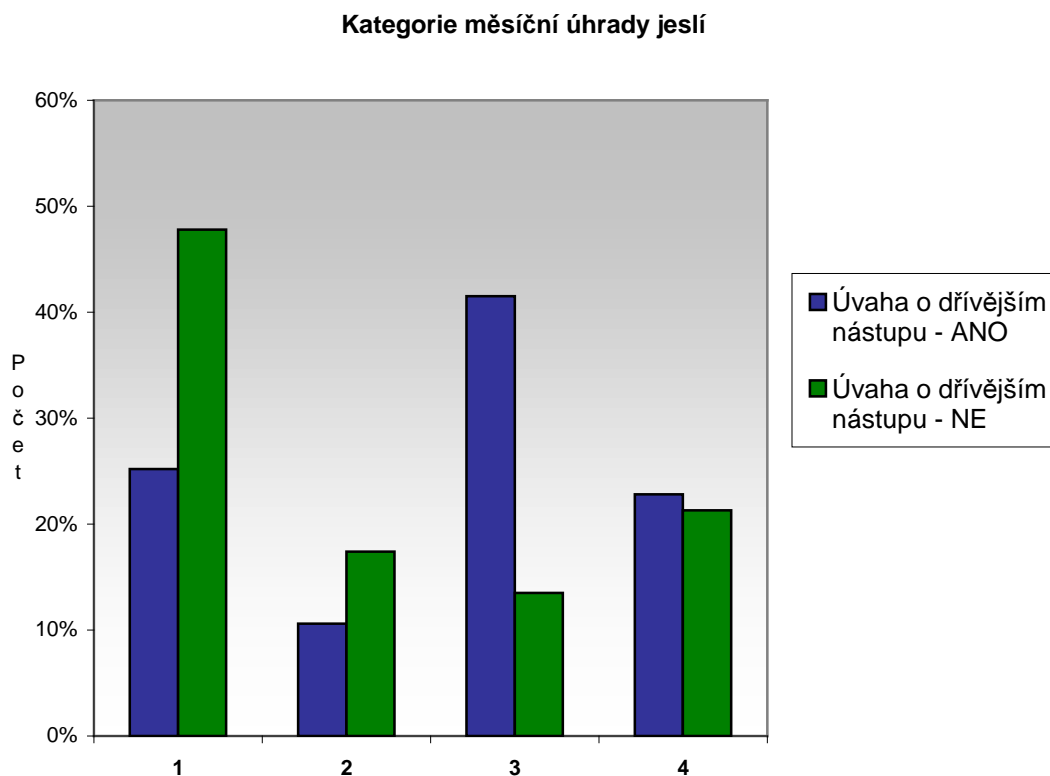
Tab. 50: Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu a skupina měsíční úhrady za jesle

Skupiny výše měsíční úhrady za jesle		1	2	3	4	Total	
<i>Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu</i>	Ano	Count	31	13	51	28	123
		% within úvahy o dřívějším nástupu	25,2%	10,6%	41,5%	22,8%	100,0%
		Adjusted Residual	---	0	+++	0	
	Ne	Count	85	31	24	38	178
		% within úvahy o dřívějším nástupu	47,8%	17,4%	13,5%	21,3%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	0	---	0	
Total	Count	116	44	75	66	301	
	% within úvahy o dřívějším nástupu	38,5%	14,6%	24,9%	21,9%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Podarilo se jednoznačně prokázat, že v souboru respondentů ochotných určitou měsíční částku za jesle uhradit, byla skupina s úvahou o nástupu do pracovního procesu ochotna platit více než skupina, která o nástupu neuvažovala (Tab. 50). Srovnání obou skupin respondentů a jejich volbu měsíční úhrady znázorňuje následující graf (Graf 25).

Graf 25: Srovnání respondentů uvažujících a neuvažujících o dřívějším nástupu do pracovního procesu a jejich volby výše měsíční úhrady za jesle

Zdroj: vlastní výzkum

Byl prokázán významný rozdíl mezi respondenty uvažujícími o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte a jejich ochotou zaplatit vyšší částky měsíční úhrady nákladů za služby typu jesle oproti respondentům, kteří o dřívějším nástupu neuvažovali a byli ochotni hradit pouze tu nejnižší měsíční úhradu.

4.4.5 Další kategorie s významným rozdílem

A. Časové využití služeb a:

- *vzdělání*
- *úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte*

B. Důvod dřívějšího nástupu a:

- *věkové skupiny*
- *vzdělání*
- *úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte*

A. Časové využití služeb

- *Časové využití služeb a vzdělání*

Z celkového počtu 716 respondentů bylo u 36,9 % preferováno časové využití služeb péče o dítě do tří let v rozmezí 10 až 20 hodin týdně (Tab. 51).

Tab. 51: Časové využití služeb a vzdělání

Časové využití služeb		Žádné	Týdně 10-20h	Týdně 21-30h	Občas dle potřeby	Týdně méně než 10h	Týdně více než 30h	Total	
Vzdělání	Bez maturity	Count	29	30	3	20	37	5	124
		% within vzdělání	23,4%	24,2%	2,4%	16,1%	29,8%	4,0%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	--	-	+	0	0	
	Středoškolské	Count	27	163	35	45	145	19	434
		% within vzdělání	6,2%	37,6%	8,1%	10,4%	33,4%	4,4%	100,0%
		Adjusted Residual	---	0	0	0	0	0	
	Vysokoškolské	Count	18	71	13	11	39	6	158
		% within vzdělání	11,4%	44,9%	8,2%	7,0%	24,7%	3,8%	100,0%
		Adjusted Residual	0	+	0	0	0	0	
	Total		Count	74	264	51	76	221	30
		% within vzdělání	10,3%	36,9%	7,1%	10,6%	30,9%	4,2%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Časové rozmezí od 10 do 20 hodin bylo nejvíce zastoupeno u středoškolsky (37,6 %) a vysokoškolsky vzdělaných respondentů (44,9 %). U respondentů bez maturitního vzdělání bylo v nejvyšší míře (29,8 %) zastoupeno časové využití maximálně do 10 hodin za týden.

- *Časové využití služeb a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte*

V souboru všech respondentů bylo nejvíce voleno časové využití služeb v rozmezí 10 až 20 hodin (36,9 %). Ve skupině respondentů, kteří předpokládali dřívější nástup do pracovního procesu se nejčastější volba doby využívání shodovala s volbou celého souboru a tuto variantu volilo 43,4 % respondentů ze skupiny. Skupina respondentů neuvažujících o dřívějším nástupu volila v 35,5 % variantu časového rozmezí méně než 10 hodin za týden (Tab. 52).

Tab. 52: Časové využití služeb a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte

Časové využití služeb		Žádné	Občas dle potřeby	Týdně méně než 10h	Týdně 10-20h	Týdně 21-30h	Týdně více než 30h	Total	
<i>Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu</i>	Ano	Count	6	19	55	108	35	249	
		% within úvahy o dřívějším nástupu	2,4%	7,6%	22,1%	43,4%	14,1%	10,4%	100,0%
		Adjusted Residual	---	o	---	++	+++	+++	
	Ne	Count	68	57	166	156	16	4	467
		% within úvahy o dřívějším nástupu	14,6%	12,2%	35,5%	33,4%	3,4%	,9%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	o	+++	--	---	---	
Total	Count	74	76	221	264	51	30	716	
	% within úvahy o dřívějším nástupu	10,3%	10,6%	30,9%	36,9%	7,1%	4,2%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Mezi skupinami respondentů uvažujících a neuvažujících o dřívějším nástupu do pracovního procesu lze vysledovat rozdíl ve volbě variant časového rozmezí využívání služeb. Statisticky významný rozdíl nastal u všech variant kromě druhé

varianty (občas, dle potřeby). Z tabulky je patrné, že vyšší časová rozmezí využívání služeb, nad deset hodin za týden až více než 30 hodin týdně, volili respondenti s úvahou o dřívějším nástupu a tyto časové varianty se shodují s pracovní dobou na úvazek 0,5 (20 hodin týdně), na úvazek 0,750 (30 hodin týdně) a na vyšší pracovní úvazek.

B. Důvod dřívějšího nástupu do zaměstnání

- ***Důvod dřívějšího nástupu do zaměstnání a věkové skupiny***

Šetřením bylo prokázáno, že důvodem pro úvahu o dřívějším nástupu do pracovního procesu, u respondentů věkové kategorie 32+, byla významně více (10 %) volena ztráta profesního růstu. Ve zbylých dvou skupinách mladších respondentů se tato volba pohybovala od 2,5 % do 3 %. Z celého souboru neuvedlo žádný důvod 65,2 % respondentů. Ve skupině respondentů, kteří jeden z důvodů uvedli, byli nejčastěji uváděny finance a to v 19,3 % (Tab. 53).

Tab. 53: Důvod dřívějšího nástupu do zaměstnání a věkové skupiny

Důvod dřívějšího nástupu		Žádný důvod	Finance	Finance + profesní růst	Jiné (nuda)	Profesní růst	Total	
Věková skupina	<= 28	Count	189	55	22	2	7	275
		% within věkové skupiny	68,7%	20,0%	8,0%	0,7%	2,5%	100,0%
		Adjusted Residual	0	0	0	--	-	
	29 - 31	Count	128	41	18	7	6	200
		% within věkové skupiny	64,0%	20,5%	9,0%	3,5%	3,0%	100,0%
		Adjusted Residual	0	0	0	0	0	
	32+	Count	143	40	14	10	23	230
		% within věkové skupiny	62,2%	17,4%	6,1%	4,3%	10,0%	100,0%
		Adjusted Residual	0	0	0	0	+++	
Total		Count	460	136	54	19	36	705
		% within věkové skupiny	65,2%	19,3%	7,7%	2,7%	5,1%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

- *Důvod dřívějšího nástupu do zaměstnání a vzdělání*

Ve skupině respondentů s vysokoškolským vzděláním byl prokázán významný rozdíl ve volbě důvodu dřívějšího nástupu do pracovního procesu oproti zbylým dvěma skupinám (Tab. 54).

Tab. 54: Důvod dřívějšího nástupu do zaměstnání a vzdělání

Důvod dřívějšího nástupu		Žádný důvod	Finance	Finance + růst	Jiné (nuda)	Profesní růst	Total	
Vzdělání	Bez maturity	Count	93	27	0	1	3	124
		% within vzdělání	75,0%	21,8%	,0%	,8%	2,4%	100,0%
		Adjusted Residual	++	o	---	o	o	
	Středoškolské	Count	291	98	24	7	14	434
		% within vzdělání	67,1%	22,6%	5,5%	1,6%	3,2%	100,0%
		Adjusted Residual	o	+	--	-	--	
	Vysokoškolské	Count	81	15	31	12	19	158
		% within vzdělání	51,3%	9,5%	19,6%	7,6%	12,0%	100,0%
		Adjusted Residual	---	---	+++	+++	+++	
Total		Count	465	140	55	20	36	716
		% within vzdělání	64,9%	19,6%	7,7%	2,8%	5,0%	100,0%

Zdroj: vlastní výzkum

Ve skupině respondentů s vysokoškolským vzděláním bylo, oproti ostatním skupinám, prokazatelně významně více uváděno, že finance spolu s profesním růstem (19,6 %) jsou důvodem pro dřívějšího nástupu do pracovního procesu než ve třech letech dítěte. Druhým důvodem, který byl v této skupině uváděn výrazně více, se stal profesní růst (12 %) a dále v 7,6 % byl uváděn jiný důvod (nuda). Ve skupině středoškolsky vzdělaných respondentů se nejvíce volily finance (22,6 %) a ve skupině bez maturity 75 % respondentů neuvadlo žádný důvod (Tab. 54).

- *Důvod dřívějšího nástupu do zaměstnání a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte*

Bylo prokázáno, že mezi skupinou respondentů, která neuvažovala o dřívějším nástupu do pracovního procesu a skupinou respondentů uvažujících o nástupu nastal významný rozdíl ve volbě důvodu dřívějšího nástupu (Tab. 55).

Tab. 55: Důvod dřívějšího nástupu do zaměstnání a úvaha o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte

Důvod dřívějšího nástupu		Žádný důvod	Finance	Finance + profesní růst	Jiné	Profesní růst	Total	
<i>Úvaha o dřívějším nástupu do pracovního procesu</i>	Ano	Count	3	136	55	19	36	249
		% within úvahy o nástupu dříve	1,2%	54,6%	22,1%	7,6%	14,5%	100,0%
		Adjusted Residual	---	+++	+++	+++	+++	
	Ne	Count	462	4	0	1	0	467
		% within úvahy o nástupu dříve	98,9%	0,9%	0,0%	0,2%	0,0%	100,0%
		Adjusted Residual	+++	---	---	---	---	
Total	Count	465	140	55	20	36	716	
	% within úvahy o nástupu dříve	64,9%	19,6%	7,7%	2,8%	5,0%	100,0%	

Zdroj: vlastní výzkum

Pro skupinu respondentů uvažujících o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte bylo v 54,6 % důvodem dřívějšího nástupu zhoršení finanční situace, ve 22,1 % to byla kombinace zhoršení finanční situace se ztrátou profesního růstu a ve 14,5 % ztráta profesního růstu. Významný rozdíl nastal i u volby jiného důvodu (nuda). Tyto důvody uvedla skupina respondentů uvažujících o dřívějším nástupu významně více než skupina respondentů, která o dřívějším nástupu neuvažovala. Tato skupina také v 98,9 % neuvedla žádný důvod dřívějšího nástupu (Tab. 55).

5. Diskuse

Proběhlý výzkum měl dvě části. Cílem části A bylo zmapování a rozbor struktury služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice, včetně porovnání služeb typu jesle v České republice z hlediska počtu míst, ceny za tyto služby a počtu neuspokojených žádostí. Cílem části B byl statistický rozbor šetření u rodičů dětí do tří let věku v regionu České Budějovice a zjištění, u kterých skupin respondentů bude potřeba služeb pro děti do tří let věku vyšší, včetně prokázání souvislostí povědomí, postojů a obav respondentů s věkem, bydlištěm, vzděláním a úvahou o nástupu do pracovního procesu před třetím rokem dítěte.

V regionu České Budějovice i v České republice existuje síť služeb pro děti do tří let věku, což dokládá tabulka 13 a 14, a potvrdilo se, že tyto služby jsou srovnatelné (Tab. 13, Tab. 14). Z výsledků bylo patrné, že zařízení resortu zdravotnictví – jesle disponují průměrně 33 místy a neuspokojených žádostí o umístění je 10. Průměrná výše poplatků za umístění v zařízení se pohybovala okolo 2 699 Kč měsíčně, za stravu 771 Kč měsíčně a 41 Kč za den. Průměrná úhrada za hodinu hlídání činila 64 Kč. V soukromých zařízeních obdobného typu provozovaných podle zákona o živnostenském podnikání č. 455/1991 Sb. – vázaná živnost „Péče o dítě do tří let v denním režimu“, byl průměrný počet míst 20 a nebyl žádný odmítnutý žadatel. Průměrná výše úhrady za umístění činila 11 986 Kč za měsíc, za stravu měsíčně 1 600 Kč a 70 Kč za den. Hodinová sazba za hlídání byla průměrně 176 Kč. Porovnáním výsledků šetření v zařízeních resortu zdravotnictví s jeslemi v Českých Budějovicích, které spadají do téhož resortu, bylo zjištěno, že toto zařízení je zcela srovnatelné, neboť jesle České Budějovice disponovaly 45 místy, neuspokojené uchazeče neměly, výše měsíční úhrady za umístění dítěte činila u rodiče s bydlištěm v Českých Budějovicích za trvalé umístění 50 Kč za den, tedy při 22 pracovních dnech 1 100 Kč a u rodin nalézající se v hmotné nouzi lze snížit úhradu příspěvku na paušální výši 300 Kč měsíčně. Při přijetí do pětidenních jeslí se hradila paušální částka 600 Kč, u nepravidelného hlídání 150 Kč za den, při využití hlídací služby se hradilo 50 Kč za hodinu a výše stravného činila 30 Kč za den. Pokud rodiče neměli trvalé bydliště v Českých Budějovicích, tak za pobyt dítěte v jeslích hradili částky o něco vyšší. Za trvalé umístění hradili 150 Kč za den hlídání, za pětidenní jesle zaplatili paušál 1 500 Kč, za nepravidelné hlídání 320 Kč za den a za hlídací službu 50 Kč

za hodinu, což je shodné jako u rodičů s bydlištěm v Českých Budějovicích. V České republice se v roce 2007 narodilo 114 632 dětí, v roce 2008 to bylo 119 570 dětí a v roce 2009 118 348 dětí, čili celkový počet dětí do tří let činil 352 550. Celkový počet míst v jeslích činil 1 650 (50 jeslí x 33 míst). Tento počet míst v České republice by uspokojil 0,468 % žadatelů o celodenní péči o dítě do tří let věku. V Českých Budějovicích se za výše jmenované tři roky narodilo 4 283 dětí (1 054, 1 139, 2 090). Jesle v ČB disponují 45 místy a to znamená, že by se v tomto zařízení uspokojilo 1,05 % potencionálních žadatelů o celodenní péči. I z tohoto výčtu je patrné, že při porovnání s celou Českou republikou vycházejí České Budějovice, z hlediska počtu míst, srovnatelně, ne-li lépe. Výsledky tohoto šetření potvrzuje také Uhde, který uvádí, že je v současnosti v České republice umístěno v jeslích pouze 0,5 % dětí do tří let a zvyšuje se také počet nepřijatých dětí do mateřských školek (98). Z uvedených výsledků lze také potvrdit tvrzení EU o tom, že Česká republika zaostává v dostupnosti veřejné péče pro děti do tří let věku, neboť do roku 2010, podle cílů EU stanovené v Barcelonské smlouvě, měla být ve všech členských státech dostupná veřejná péče pro 33 % dětí tohoto věku (26). Z výsledků tohoto výzkumu vyplynulo, že právě okolo této procentuelní výše se pohybovalo povědomí (informovanost) respondentů o službách na hlídání pro děti do tří let věku - 32,8 %, povědomí o existenci jeslí – 37 %, úvaha o využívání takovýchto služeb – 34,9 %, postrádání těchto služeb - 27 % a preference jeslí - 26,4 % (Graf 5 až 9).

Hlídáním dětí se v České republice také zabývají agentury na hlídání a soukromé osoby. Poskytování služeb pro rodinu a domácnost – „Baby-sitting“ je volnou živností na komerční bázi a jde o zajištění chodu domácnosti, vaření, úklid, péči o zahradu, nákupy, žehlení, služby související s chodem domácnosti a také krátkodobé hlídání dětí, nejedná se zde o celodenní péči. Většina fyzických a právnických osob se však zabývá hlídáním dětí nad tři roky a nenabízí či není ochotna hlídat děti do tří let věku. Hlídat děti do tří let mohou také osoby, které nemají živnostenský list, babičky, jiní rodinní příslušníci či přátelé, ale takovéto osoby nejsou nikde evidovány a jejich počet nelze dohledat a stanovit. Celkem se podařilo vyhledat a ověřit 276 služeb ochotných krátkodobě hlídat děti do tří let věku, ale z toho jich 80 sídlilo v Praze. V Jihočeském kraji se touto činností zabývalo 19 osob, z toho 15 sídlilo v Českých Budějovicích. Pokud od celkového počtu těchto služeb odečteme Prahu a vydělíme třinácti kraji (Jihočeský, Jihomoravský, Karlovarský, Královéhradecký, Liberecký,

Moravskoslezský, Olomoucký, Pardubický, Plzeňský, Středočeský, Ústecký, Vysočina, Zlínský kraj), dostaneme průměrný počet služeb kraj, který se rovná 15,07. Průměrný počet se zvýší na 19,71 pokud připočítáme Prahu a vydělíme čtrnácti (třináct krajů a Praha). Porovnáním průměrného výsledku počtu těchto služeb v krajích a počtu služeb v Českých Budějovicích je možno konstatovat, že počet 15 služeb v tomto městě je srovnatelný s celou Českou republikou. Domnívám se, že by bylo vhodné vytvořit určitý registr nerodičovských osob pečujících, i krátkodobě, o děti do tří let věku a tím získat skutečný přehled o zajištění péče o děti do tří let věku nerodičovskou osobou. Povinným nahlášením osob zajišťujících péči o děti do tří let věku by se získal skutečný přehled o dostupnosti péče v České republice a teprve pak by se mohla porovnávat s ostatními členskými státy EU a možná by i splnila cíl EU stanovený v Barcelonské smlouvě, tedy dostupnost péče pro 33 % dětí tohoto věku.

Informace o počtu jeslí v resortu zdravotnictví lze získat z dat Českého statistického úřadu, ale počet vydaných živnostenských listů na živnost číslo 122 – poskytování služeb pro rodinu a domácnost a počtu živností číslo 19 – péče o dítě do tří let věku v denním režimu v regionu České Budějovice či ČR bylo takřka nemožné. Problém tkvěl v tom, že živnostenský úřad má možnost vyhledat živnostníky podle přiděleného identifikačního čísla nebo jména a příjmení. Není možné hledat živnostníky podle čísla živnosti, lze vyhledat pouze konkrétní podnikatelský subjekt, stejně jako v živnostenském rejstříku, registru živnostníků. Všechny živnosti jsou pro statistické zpracování Českým statistickým úřadem zařazeny do příslušné skupiny živností podle odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ). Péče o děti do tří let věku v denním režimu patří do skupiny 853200 – ostatní sociální služby, kam patří i jesle, nadace atd., tedy nelze přesně určit kdo a kolik subjektů provádí právě péči o děti. Totéž platí i u živnosti poskytování služeb pro rodinu a domácnost, kdy OKEČ je 747000 - průmyslové čištění a všeobecný úklid. Vyhledávání potřebných informací bylo časově náročné a nelze říci, že jsou data kompletní. Také Kuchařová konstatuje, že pro zhodnocení situace v nabídce a využívání denní péče o děti neexistuje relevantní souhrnná data. Nedostatek kvantitativních informací je i o alternativních formách péče o děti do tří let, která je většinou soustředěna do větších měst (55).

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdovotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Důvodem pro tento statistický rozbor byl zájem o prohloubení vědomostí o požadavcích a potřebách rodičů s dětmi do tří let věku, včetně ochoty úhrady určité měsíční částky za některé služby pro děti do tří let. V proběhlém výzkumu se jednalo o sociálně – demografickou analýzu, která se stala jednou ze základních metod poznání

objektů a jevů. Matoušek uvádí, že tento postup umožňuje poznání podstatných dat o zkoumaném jevu a odkrytí jeho struktury (66). Práce byla zaměřena na otázky vztahu člověka a jeho okolí. V sociální práci se jedná o sociálně ekologické východisko, kdy ekologická perspektiva pomáhá ozřejmit propojení člověka a prostředí a také zdroje problémů vznikající touto vzájemnou interakcí. Daňková zase uvádí, že roste podíl počtu narozených mimo manželství, klesá plodnosti v nízkém věku a plodnost se posouvá do vyššího věku. Těžiště plodnosti je ve věku 30 a výše (20). Fakt o vyšším podílu narozených dětí mimo manželství se však v proběhlém výzkumu neprojevil, neboť 689 respondentů žilo s partnerem, pouze 25 bez partnera a 2 respondenti svůj stav neuvedli.

Ze souboru 705 respondentů, kteří uvedli svůj věk, se nejpočetnější věkovou skupinou stala skupina do 28 let (39 %), druhá byla skupina nad 32 let (32,6 %) a třetí skupina 29 až 31 let čítala 200 respondentů, tedy 28,4 % (Tab. 15). Ministerstvo práce a sociálních věcí uvádí, že posun zakládání rodiny do vyššího věku souvisí s diskusemi o profesi, práci, kariérním růstu a zvyšující se počet narozených souvisí se zájmem veřejnosti o problematika zajištění služeb celodenní péče o děti do tří let věku nebo jejich hlídání. Existence služeb péče o děti do tří let věku je jedním z důležitých předpokladů slučitelnosti profesních a rodinných rolí a to hlavně u rodin, které z různých důvodů nemohou dítěti věnovat rodičovskou péči (69). Kuchařová podotýká, že pokud jde o hodnotové orientace týkající se rodinných a profesních aspirací, tak v české populaci převládá zájem o skloubení obou sfér. Více než čtyři pětiny matek nejmenších dětí dávají přednost rodině, zatímco jedna šestina preferuje obě sféry (55). Dle Labusové se ozývají hlasy, že dostupnost veřejných a soukromých hlídacích zařízení je nezbytným předpokladem proto, aby se rodiče, mohli po rodičovské dovolené snadno a rychle vracet do práce, ale zároveň se zvažují psychologické potřeby dětí. Na jedné straně zaznívají názory, že hranice dvou a půl až tří let je nejpřiměřenější pro postupné zařazování dětí do péče mimo rodinu, ale v mezinárodním kontextu je tvrzeno, že ani menším dětem neškodí, když se z důvodu pracovního vytížení rodičů ocitnou v pravidelné péči kvalitní placené hlídací služby (58).

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, with service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progress whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Výzkum také prokázal, že informovanost respondentů o existenci služeb na hlídání a jeslí není příliš vysoká a totéž platilo i u postrádání těchto služeb. O existenci služeb na hlídání dětí do tří let věku ve svém okolí vědělo 32,8 % respondentů a 67,2 % o nich nevědělo (Graf 5). O existenci zařízení typu jesle pro děti do tří let věku ve svém okolí vědělo 37 % respondentů a 451 respondentů (63 %) nevědělo (Graf 6). Služby pro rodiče s dětmi do tří let nepostrádá 73 % respondentů (Graf 8). V souboru respondentů, kteří služby pro děti do tří let postrádali, bylo nejvíce

postrádáno hlídání dětí, instituce pro děti a kroužky. Nejméně se postrádaly kavárny pro matky s dětmi (Tab.16). Nižší procento respondentů uvažujících o využití služeb pro děti do tří let je, dle mého názoru, dáno nejen změnami v české rodinné politice, ale i nemožností dobrého uplatnění na trhu práce matek zejména malých dětí.

Proběhlý výzkum v souboru respondentů mapoval volbu délky rodičovského příspěvku. Rychlejší čerpání rodičovského příspěvku, ve zvýšené výměře, po dobu dvou let volilo 59 (8,2 %) respondentů. Klasické čerpání, v základní výměře, po dobu tří let volilo 589 (82,3 %) respondentů a dobu čtyř let, pomalejší čerpání ve snížené výměře, volilo 68 (9,5 %) respondentů (Graf 3). Podle Loužka patří mateřská dovolená v ČR k nejdelším nejen v Evropě, ale i na světě, a podobné je to i u rodičovské dovolené. Uvádí, že podpora v mateřství by měla být snížena, respektive zkrácena (62). Jestliže má být rodičům dána skutečně reálná možnost flexibilního využívání rodičovské dovolené a rodičovského příspěvku podle jejich aktuální rodinné situace a potřeb jejich dětí, pak nelze současnou situaci klesající nabídky míst v zařízeních denní péče o předškolní děti a využívání soukromé, pro většinu rodin finančně nedostupné, péče o děti ponechat bez jakékoliv podpory. Pokud nebudou posíleny kapacity státem podporovaných kvalitních institucí péče o předškolní děti různého věku, tedy i děti mladší tří let, znamená to, že zajištění kombinování rané péče o děti a výdělečné činnosti bude stále více ponecháno pouze na rodičích a v rámci dělby práce v českých rodinách zejména na ženách. Toto bude mít důsledky na postavení žen na trhu práce a na jejich reprodukční strategii (32). Dle Labusové je velmi důležité, aby děti v miminkovském a batolecím věku setrvaly v rodinném prostředí (58).

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008

do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, witch service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progres whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Posuzování dostupnosti zařízení či služeb péče o děti do tří let věku bylo respondenty prováděno na škále od 0 (žádná dostupnost, není možnost zajistit si nějakou službu) do 10 (dostupné, není problém se zajištěním služby). Ve 120 případech bylo uvedeno, že dostupnost či možnost zajistit si nějakou tuto službu není žádná. Hodnotu 1 zaškrtno 72 respondentů. Hodnota 2 byla zvolena 103krát, hodnota 3 ve 127 případech, hodnota 4 v 75, hodnota 5 v 83 a hodnota 6 ve 36 případech, stejně jako hodnota 7. Hodnota 8 byla zvolena 23 respondenty, hodnota 9 ve 12 případech a 29 respondentů uvedlo, že nemají žádné problémy se zajištěním této služby a jsou pro ně dostupné (Tab. 17, Graf 16). Lze konstatovat, že dostupnost služeb je podle respondentů malá a to také potvrzuje Kuchařová. Tvrdí, že u českých rodičů v případě nejmladších dětí zcela převládá nezájem o kolektivní zařízení a tato péče je nahrazována využitím služeb péče v domácnosti (55).

Výzkum se zaměřil na časové využívání služeb péče o jejich dítě. Doba, po kterou by respondenti využívali službu péče o děti byla v 74 případech 0 hodin

za týden, v 221 případech méně než 10 hodin týdně, v 264 případech 10 – 20 hodin za týden, u 51 respondentů činila 21-30 hodin týdně, u 30 respondentů více než 30 hodin za týden a občasné hlídání (dle potřeby) uvedlo 76 respondentů (Graf 10). Nejčastější volbou časového rozmezí využívání služeb bylo rozmezí 10 až 20 hodin týdně. Je zajímavé, že volba tohoto rozmezí se vlastně rovná polovičnímu pracovnímu úvazku. Srovnatelné časové využívání jeslí uvádí Kuchařová, která zjistila, že děti obvykle denně tráví v jeslích 7 a více hodin, tedy 35 a více hodin týdně, ale nejčastěji 5 až 6 hodin denně, tedy 25 až 30 hodin za týden (55).

Souvislost s věkem

V pracovní hypotéze I. se předpokládala souvislost věku a povědomí o existenci služeb pro děti do tří let věku. Souvislost povědomí o existenci jeslí s věkem byla statistickým měřením prokázána, ale neprokázala se souvislost věku a povědomí o existenci služeb na hlídání (Tab 22). Očekávalo se, že respondenti vyššího věku budou o službách typu jesle informováni více než mladší věkové skupiny. Ve věkové skupině nad 32 let bylo významně více, a ve skupině pod 28 let významně méně, informovaných respondentů než bylo očekáváno (Tab. 28). Je možné domnívat se, že předpoklad se potvrdil i proto, že starší věkové skupiny respondentů institucionální péči (jesle) znali či ji sami zažili a z tohoto důvodu se o tuto problematiku více zajímali. Podle Kuchařové jsou subjektivní aspekty poptávky po zařízeních denní péče určovány právě preferencemi rodičů ohledně hodnot rodiny a zaměstnání, nezvládáním zajištění rodiny z důvodu zaměstnanosti rodičů a bariér využití vnitrorodinné výpomoci či její odmítání. Zde pak přichází na řadu forma institucionální péče či péče poskytovaná nerodinnou osobou (55). Kocourková uvádí, že se v současné době ženy stávají matkami ve věku 28 až 30 let oproti počátku sedmdesátých let, kdy ženy rodily ve věku 24 až 25 let (48). Věk respondentů sehrával roli i v postojích k těmto službám a v jejich obavách.

U hypotézy II. se podařilo prokázat, že postoje (postrádání, preference) souvisí s věkem, byla prokázána vysoce významná závislost věku a postojů, tedy postrádání a preferencí služeb (Tab. 23). Nepodařila se prokázat souvislost věku a úvahy o využití služeb (Tab. 23). Očekávalo se, že respondenti mladšího věku budou postrádat služby péče o dítě do tří let nejvíce, neboť se, alespoň krátkodobě, chtějí věnovat se svým

zájmům či práci. Tvrzení, že mladí lidé chtějí mít možnost zakládat rodinu a přitom současně realizovat svou pracovní dráhu podporuje i Sirovátka a Hora (89). Tento předpoklad se však potvrdit nepodařilo, respondenti nejmladší věkové kategorie služby pro děti do tří let věku nepostrádají. Věková skupina ≤ 28 postrádala služby pro děti do tří let výrazně méně než skupiny respondentů ve věku 29 až 31 let a ve věku 32 + (Tab. 38). Z celkového souboru služby péče nepostrádalo 73,2 % respondentů (Tab. 38). Je zajímavé, že respondenti věkové skupiny 32+ měli větší povědomí o existenci jeslí (Tab. 28) a zároveň jesle i nejvíce postrádali (Tab. 38). Nejmladší skupina respondentů do 28 let prokazatelně nejvíce preferovala jesle a to v 35,6 % (Tab. 42). Věková skupina 29 až 31 prokazatelně preferovala soukromá zařízení pro děti do tří let. Celkově byly nejvíce preferovány služby občasného hlídání v domácím prostředí v 28,4 %, dále jesle v 26,7 % a na třetím místě to byla soukromá zařízení s 18,6 % (Tab. 42). Kuchařová udává, že dost často je institucionální péče volena jako nejdostupnější forma mimorodinné péče z důvodu nižší výše úhrady za poskytování služby či při pohledu na chůvu jako na něco stigmatizujícího (ne dost dobrou matku). Využívání služeb v domácnosti je pouze náhradou za nedostupné jesle či při nedůvěře v kolektivní zařízení (55).

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age know about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, which service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progress whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Předpokládalo se, že s věkem také souvisí obava ze zhoršení finanční situace (Tab. 24) a důvod dřívějšího nástupu do pracovního procesu (Tab. 27). Statistickým zpracováním se podařily obě souvislosti prokázat. Obavy ze zhoršení finanční situace byly u prvních dvou věkových skupin prakticky shodné (74,9 % a 74,5 %) a u nejstarší věkové skupiny to bylo 63,5 %. Významný rozdíl nastal u věkové skupiny nad 32 let, kdy se respondenti této věkové skupiny zhoršení finanční obávali nejméně (Tab. 46). Je možné se domnívat, že respondenti vyšší věkové skupiny měli možnost vybudovat si lepší finanční a materiální zajištění a na příchod dítěte se připravili. Tuto domněnku lze podpořit tvrzením Loužka, který předpokládá, že když se partneři rozhodnou pro svatbu, pro pořízení dítěte či rozvod, snaží se porovnáním nákladů a výnosů maximalizovat svůj užitek. Kdo není přesvědčen, že si sňatkem zvýší svůj blahobyť, tak do něj nevstoupí (62). Uhde udává, že nelze dávat návody, co mají lidé dělat, ale lze jim poskytovat informace, upozorňovat na pozitiva a negativa možných řešení, upozornit je na dopady těchto rozhodnutí pro jejich další život. Rozhodnutí je vždy na každém z rodičů. Rodiče by měli mít možnost výběru, nikoli být donuceni k nevyhovující variantě. Každé dítě určitě potřebuje milující rodiče či jiné blízké osoby, ke kterým může budovat úzký citový vztah. Tato potřeba ještě neznamená, že s touto osobou musí být dvacet čtyři hodin denně, sedm dní v týdnu (98)

Důvody pro dřívější nástupu do práce mohou být různé a mohl se na nich odrazit i věk. Šetřením bylo potvrzeno, že důvod pro úvahy o dřívějším nástupu do pracovního procesu, pro respondenty věkové kategorii 32+, byl v nejvyšším procentu (10 %) uveden profesní růst (Tab. 53). Ve zbylých dvou skupinách mladších respondentů se tato volba pohybovala od 2,5 % do 3 % (Tab. 53). To, že nejstarší věková skupina volila právě tento důvod je pochopitelné, neboť tyto ženy si již vybudovaly určitou profesní kariéru, o kterou jistě nechtějí přijít, a tak přemýšlejí o opětovném a rychlém zapojení se do pracovního procesu, aby nezaostaly v oboru či nepřišly o své pracovní místo. Podle Labusové vzniká pro tyto matky neřešitelné dilema. Rozhodují se, zda zůstat s dítětem do tří či čtyř let věku nebo jít do práce a pro dítě zajistit péči. Na nepříznivém vyhocování situace se v podílí i český psychologický názor, který ovšem opomíná zahraniční zkušenosti a nezmiňuje například fakt, že velmi vážený prof. Matějček a jeho kolegové řadu svých výzkumů deprivace dětí v institucionální péči prováděli na dětech v kojeneckých ústavech a v celotýdenních jeslích, jejichž podmínky se velmi lišily od dnešní situace. Rozhodně nezkoumali například děti pobývající v mikrojeslích, s počtem 4 – 5 dětí na jednu stálou hlídací tetu, s rodiči s nerovnoměrně rozvrženou pracovní dobou, kteří se vystřídají při chození s dítětem do jeslí tak, aby tam strávilo co nejméně hodin denně, případně se zkráceným úvazkem rodičů, který jeden den v týdnu zůstává s dítětem doma (58). To by, dle mého názoru, měl být ideální stav. Výsledkem těchto rozdílných pohledů je mnohdy obviňování a stigmatizace matek pracujících, dále matek, jejichž partner si bere část rodičovské dovolené a ony jdou do práce, či matek osamělých, které prostě do práce jít musí. Podle Labusové existuje mnoho lidských a rodinných životních příběhů, dětí s odlišnými potřebami a možnostmi, jak zajistit kvalitní nerodičovskou péči doma (58).

Souvislost s bydlištěm

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu,

zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age know about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, which service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progress whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Také v tomto výzkumu se předpokládalo, že povědomí o existenci služeb péče o děti do tří let bude u rodičů s bydlištěm v centru Českých Budějovic vyšší, než s bydlištěm v okolí Českých Budějovic a že respondenti ve městě budou více postrádat služby pro děti do tří let věku. V Českých Budějovicích bydlelo 370 (51,7 %) respondentů a 346 (48,3 %) v okolí Českých Budějovic (Graf 4). Podařilo se prokázat, že povědomí o existenci jeslí souvisí s bydlištěm (Tab. 22) a totéž se potvrdilo i u postojů (Tab. 23). Větší povědomí o existenci jeslí (59,7 %) bylo prokázáno u respondentů s bydlištěm ve městě oproti 12,7 % respondentům žijících mimo město (Tab. 29). Povědomí o existenci služeb na hlídání měli významně větší respondenti ve městě a to ve 42,2 % oproti respondentům s bydlištěm mimo město 22,8 % (Tab. 32). Lze konstatovat, že vyšší povědomí respondentů o existenci služeb pro děti do tří

let podpoří i úvahy o jejich využívání, neboť jak uvádí Kuchařová a Svobodová největší počet těchto služeb či zařízení je koncentrováno ve větších městech (56).

Výzkumem bylo prokázáno, že respondenti s bydlištěm ve městě uvažovali o využití služeb pro děti do 3 let ve větší míře (41,9 %) než s bydlištěm v okolí Českých Budějovic, ti uvažovali o využití služeb jen v 27,5 % (Tab. 35). Dále bylo očekáváno, že respondenti s bydlištěm ve městě budou služby pro děti do tří let věku postrádat více než respondenti s bydlištěm mimo město a to podařilo prokázat (Tab. 39). Respondenti bydlící ve městě postrádali služby významně více, v 33,2 %, než respondenti s bydlištěm v okolí (20,2 %). Na podkladě těchto výsledků se lze domnívat, že lidé ve městech mají snadnější přístup k službám pro děti do tří let věku či mají větší šanci zúčastnit se kulturních akcí a společenských aktivit než lidé s bydlištěm mimo město a proto se o tyto služby pro jejich děti více zajímají, více uvažují o jejich využití a také je více postrádají. Sirovátka s Horou uvádějí, že příchod dítěte vyžaduje změnu životního stylu, který však většina lidí nemá v plánu, a dítě může představovat handicap v profesní kariéře či omezovat rodiče v jejich činnostech a zálibách (89). Výzkum se zaměřil i na to, zda se prokáže souvislost mezi preferencí služeb pro děti do tří let věku a bydlištěm respondentů (Tab. 23). Respondenti s bydlištěm přímo v městě České Budějovice preferovali nejvíce soukromá profesionální zařízení pro děti do tří let a to ve 24,9 % spolu s občasným hlídáním v domácím prostředí. Respondenti s bydlištěm mimo České Budějovice, tedy z okolí, preferovali občasně domácí hlídání v 32,1 % a jesle v 30,1 % (Tab. 43). Lze konstatovat, že také preference odráží fakt nedostatku služeb pro občany bydlící mimo město a také to, že právě z důvodu menší nabídky služeb než je ve městě, preferovali služby, které se jim zdály dostupné. Tuto domněnku sdílí i Kuchařová se Svobodovou, které tvrdí, že malý počet zařízení denní péče o děti do tří let věku a jejich situovanost do velkých měst nedávají jinou možnost volby než péči o dítě v rodinném zázemí (56).

Souvislost se vzděláním

Labusová uvádí, že v současné době mnozí rodiče zápasí se snahou sladit potřeby svého dítěte s vlastními a hledají odpovědi na následující otázky. Dokdy dítě potřebuje intenzivní péči matky či otce v domácím prostředí? Odkdy je schopno pravidelně pobývat v hlídacím institucionálním zařízení? A jak je možné zohlednit

problém rychlého zastarávání kvalifikace pro pracovní trh zároveň s potřebami dítěte raného věku? Neexistuje žádný jednoznačný návod a řešení si musí najít každý sám podle svých individuálních možností a podle svého svědomí. Zůstat na rodičovské dovolené po několik let a přitom zcela přerušit kontakt s povoláním znamená v případě náročných kvalifikací zvýšené riziko budoucí nezaměstnanosti. Dále Labusová udává, že dnešní ženy již většinou nechtějí mateřství obětovat svému profesnímu růstu, a tak brzy po narození dítěte hledají způsoby, jak se po odborné stránce udržovat na úrovni nebo jak se dokonce vrátit zpět do práce (57). V proběhlém výzkumu se předpokládalo, že povědomí, postoje (Tab. 22, 23), obavy ze ztráty profesního růstu (Tab. 24), časové využití služeb (Tab. 26) a důvody pro dřívější nástup do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte bude mít souvislost se vzděláním (Tab. 27). Sirovátka a Hora vidí ve vzdělání prokazatelný význam nejen na postavení žen na pracovním trhu, ale i na strategii návratu žen z rodičovské dovolené na trh práce a dále tvrdí, že ženy s vyšším vzděláním udržují častěji kontakt s prací i během rodičovské dovolené (89).

Ve výzkumu se předpokládalo, že rodiče s vysokoškolským vzděláním budou mít vyšší povědomí o existenci služeb péče o děti do tří let věku a budou také více uvažovat o využití služeb péče o děti do tří let věku oproti ostatním kategoriím. Tyto předpoklady se podařilo potvrdit. Podařilo se prokázat, že povědomí o existenci jeslí i postoje se vzděláním souvisí (Tab. 22, 23). Dále bylo potvrzeno, že obava ze ztráty profesního růstu souvisí se vzděláním (Tab. 24) a souvislost časového využití služeb a vzdělání (Tab. 26). Statistickým zpracováním se dále podařilo prokázat souvislost volby důvodu dřívějšího nástupu do pracovního procesu a vzdělání (Tab. 27). Ve skupině 158 vysokoškolsky vzdělaných respondentů mělo povědomí o existenci jeslí 76 respondentů (48,1 %) oproti skupinám respondentů s nižším stupněm vzdělání (Tab. 30). Ve skupině 158 vysokoškolsky vzdělaných respondentů bylo prokázáno vyšší povědomí o existenci služeb na hlídání (46,8 %) než ve skupinách respondentů s nižším stupněm vzdělání (Tab. 33).

Sirovátka a Hora se domnívají, že orientace na roli matky, která v raném věku dítěte zastíní všechny role ostatní, se postupně střetává s přáním návratu do zaměstnání, potřebou seberealizace, nezávislosti, budování kariéry, podílení se na dění společnosti a s motivy finančními. Ženy se snaží vrátit na trh práce alespoň na částečný úvazek (89). Toto tvrzení podporují i výsledky proběhlého výzkumu, kdy se podařilo

se prokázat, že respondenti s vysokoškolským vzděláním více uvažují o využití služeb péče o děti do tří let věku oproti ostatním kategoriím (Tab. 36). Ve skupině vysokoškoláků bylo také prokázáno, že 53,2 % vysokoškolsky vzdělaných respondentů uvažovalo o využití nějakých služeb pro děti do 3 let. Ve skupině středoškolsky vzdělaných respondentů bylo uvažováno o využití služeb v 30 % a ve 29 % pak ve skupině respondentů bez maturitního vzdělání. Srovnání respondentů obou skupin zobrazuje graf 23 (Graf 23).

Vzdělání respondentů souviselo i s postrádáním služeb, kdy vzdělanější respondenti postrádali tyto služby významně více (Tab. 40). Ve skupině vysokoškolsky vzdělaných respondentů byly služby postrádány u 42,4 % z nich. Ve skupině středoškoláků postrádalo služby 23,5 % respondentů a ve skupině respondentů bez maturity služby postrádalo 19,4 % (Tab. 40). Vysokoškolsky vzdělaní respondenti se chtěli, dle výsledků, zapojit do pracovního procesu dříve, ale chyběly jim služby zajišťující péči o jejich děti. Podle Labusové je však pracovní trh v ČR stále rigidní v uspořádání pracovní doby. Dále konstatuje, že 93 % zaměstnaných žen a 98 % mužů ve věku 25 až 55 let pracuje na plný úvazek a pouze 28 % mužů a dokonce jen 16 % žen má možnost spolurozhodovat o své pracovní době. Zkrácené pracovní úvazky nejsou zaměstnavateli příliš nabízeny, jsou vnímány jako neekonomické a nejsou v současné době příliš výhodné ani pro zaměstnance. Podle ekonomických propočtů je průměrný hodinový výdělek při částečném úvazku roven 55 % až 90 % hodinového výdělku při plném pracovním úvazku. Výhodnější než částečný úvazek může být pro zaměstnané rodiče pružná pracovní doba, práce z domova nebo sdílení pracovního místa či osobní účty počtu hodin (57). Z těchto důvodů je návrat do pracovního procesu obtížnější. Za bariéru dřívějšího návratu lze, dle Sirovátky a Hory, považovat nedostatek zařízení péče o děti mladší tří let, ale svoji roli hraje i převládající nedůvěra v kvalitu těchto zařízení (89).

Mezi služby, které respondenti preferovali patřilo u respondentů bez maturitního vzdělání a vysokoškolsky vzdělaní nejvíce občasné domácí hlídání dítěte (36,3 % a 31,6 %). Jako druhou službu vysokoškoláci preferovali soukromá zařízení (22,2 %) a dále občasné hlídání mimo domov (16,5 %). Respondenti bez maturity volili jako druhou službu jesle (22,6 %) a pravidelné hlídání chůvou (16,9 %). Středoškolsky vzdělaní respondenti preferovali v nejvyšším procentu (32,3 %) jesle, občasné hlídání doma

(24,9 %) a v 18,9 % soukromá zařízení. Z celkového souboru respondentů bylo nejvíce preferováno občasná hlídání v domácím prostředí (28,4 %), jinde v 26,4 % a soukromá zařízení v 18,3 % (Tab. 44). Doba, po kterou by respondenti s vysokoškolským vzděláním tyto služby využívali, se ve 44,9 % pohybovala v časové rozmezí od 10 do 20 hodin. Tento časový úsek volili i středoškoláci v 37,6 %, ale respondenti bez maturitního vzdělání volili v nejvyšší míře časové využití maximálně do 10 hodin za týden a to v 29,8 %. Z výsledků bylo patrné, že z celkového počtu 716 respondentů by v 36,9 % respondenti využívali služby péče o dítě do tří let v rozmezí 10 až 20 hodin týdně, tedy časový úsek, který se rovná polovičnímu úvazku v zaměstnání a 30,9 % bylo pro časový úsek do deseti hodin za týden (Tab. 51).

Hašková tvrdí, že mnoho matek se kolem třech let věku dítěte snaží o návrat do pracovního procesu a o umístění dítěte do zařízení celodenní péče o dítě (30). I z tohoto důvodu se předpokládalo, že u vysokoškolsky vzdělaných rodičů bude obava ztráty profesního růstu vyšší než u respondentů s nižším stupněm vzdělání. Proběhlým výzkumem bylo prokázáno, že obava ze ztráty profesního růstu souvisí se vzděláním (Tab. 24) a že ve skupině vysokoškolsky vzdělaných respondentů byly obavy ze ztráty profesního růstu nejvyšší (63,3 %), středoškolsky vzdělaní respondenti potvrdili obavy v 30,4 % a respondenti bez maturity pouze v 11,3 % (Tab. 48). Obavy ze ztráty profesního růstu po dobu péče o dítě a zhoršení finanční situace z důvodu péče o dítě řešily také otázky č. 12. a č. 13 a celkové porovnání obou obav bylo graficky zpracováno (Graf 13). Obavy ze ztráty profesního růstu mělo z celkového počtu respondentů 246 (34,4 %) a 470 (65,6 %) respondentů tyto obavy nemělo (Graf 11). Zhoršení finanční situace z důvodu péče o dítě potvrzuje 511 (71,4 %) respondentů, 205 (28,6 %) nepotvrzuje (Graf 12). Lze konstatovat, že obavy ze ztráty profesního růstu nepatří k největším obavám, ale jsou největší ve skupině vysokoškoláků (Graf 24). Toto konstatování lze dále podpořit i následujícími výsledky. Ve skupině respondentů s vysokoškolským vzděláním byl prokázán významný rozdíl ve volbě důvodu dřívějšího nástupu do pracovního procesu oproti zbylým dvěma skupinám (Tab. 54). Ve skupině středoškolsky vzdělaných i skupině bez maturity byla tímto důvodem zhoršení finanční situace (22,6 % a 21,8 %) a ve skupině respondentů s vysokoškolským vzděláním bylo vyhodnoceno, že nejčastějším důvodem pro úvahy o dřívějším nástupu do pracovního procesu byla finanční situace spolu s profesním růstem (19,6 %) a jako druhý důvod úvah byl v této skupině volen profesní růst (12 %).

Ze souboru všech respondentů, kteří nějaký důvod uvedli, byly v 19,6 % voleny finance a pak v 7,7 % finance spolu s růstem. Důvod dřívějšího nástupu profesní růst byl volen 5 % respondentů (Tab. 54).

Souvislost s úvahou o dřívějším nástupu do pracovního procesu

Výzkum se dále zabýval tím, zda vůbec rodiče uvažovali o nástupu do pracovního procesu dříve než budou dítěti tři roky. Předpokládalo se, že rodiče uvažující o dřívějším nástupu do pracovního procesu budou mít větší povědomí o existenci služeb než respondenti, kteří o dřívějším nástupu neuvažovali. V této souvislosti se musíme zamýšlet nad tím, proč vlastně rodiče uvažují či neuvažují o nástupu do pracovního procesu dříve. Náš systém sociálního zabezpečení se formou dávek velmi snaží o to, aby bylo dítě v domácím prostředí minimálně do třech let věku. Tento trend potvrzuje i Juranda, který říká, že máme takřka nejdelší rodičovskou na světě (43). Jeho úvahy jdou však dále. Rodičovskou dovolenou máme sice nejdelší, ale ne tu nejštedřejší. Je málo zkrácených pracovních úvazků a matkám tak nezbyvá nic jiného než volit buď kariéru nebo mateřství (43). Také Labusová tvrdí, že podpora dlouhodobé nepřítomnosti matky na pracovním trhu a opomíjení ostatních možností a potřeb se ukazuje jako dlouhodobě neudržitelné, ať už z hlediska státní kasy, z hlediska perspektiv žen na pracovním trhu, z hlediska potřeb samotných rodin či z hlediska nízké porodnosti, dlouhá rodičovská dovolená porodnost nezvyšuje (58). Jurajda se zamýšlí nad tím, že náklady na mateřství jsou velké, trh práce tvrdě trestá přerušování kariéry a je i nedostatečná podpora práce z domova (43). Na tom se shoduje i Labusová a dále uvádí, že často vzniká neřešitelné dilema: buď matka zůstane s dítětem do čtyř let věku, nebo jde do práce a dítě vychovávají cizí osoby. Výsledkem je kritický pohled na pracující matky, matky, jejichž partner zůstává na rodičovské dovolené a ony jdou do práce, či matky osamělé, které do práce jít musí. Uvádí, že je důležité uvědomit si existenci mnoha lidských a rodinných životních příběhů, dětí s odlišnými potřebami a možností zajištění kvalitní nerodičovské péče. Na nepříznivém vyhocování situace se podle Labusové podílí i český psychologický názor, který opomíjí zahraniční zkušenosti a nezmiňuje například fakt, že velmi vážený profesor Matějček a jeho kolegové řadu svých výzkumů deprivace dětí v institucionální péči prováděli na dětech v kojeneckých ústavech a v celotýdenních jeslích, jejichž podmínky se velmi lišily od dnešní situace. Nezkoumali například děti pobývající v mikrojeslích,

s počtem čtyři až pět dětí na jednu stálou hlídací tetu, s rodiči s nerovnoměrně rozvrženou pracovní dobou, kteří se vystřídají při chození s dítětem do jeslí tak, aby tam strávilo co nejméně hodin denně, případně se zkráceným úvazkem rodičů, který jeden den v týdnu zůstává s dítětem doma (58). Ladwig uvádí, že hlavně děti z chudších rodin s nedostatečným vzděláním by měly v životě lepší vzdělávací a pracovní možnosti, kdyby chodily do jeslí a učily se tam spolu s dětmi stejného věku. Dále poukazuje na to, že hlavně pro jedináčky jakékoliv společenské skupiny jsou jesle místem lepší socializace. Konstatuje, že krkavčí matky nejsou tedy ty, které posílají své děti do jeslí, ale možná právě ty, které ani nepomyslí na to, jak kladný vliv by mohl mít pro jejich dítě život mezi dětmi stejného věku (60). Pokud chce rodič nastoupit do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte musí logicky zvažovat, jak zajistí péči o své dítě. To, že někteří rodiče o dřívějším nástupu do pracovního procesu uvažují bylo prokázáno proběhlým výzkumem.

Z výsledků je patrné, že třetina respondentů o dřívějším nástupu do pracovního procesu uvažovala. Z celého souboru 716 respondentů uvažovalo o dřívějším nástupu do pracovního procesu 249 (34,8 %) a neuvažovalo 467 (65,2 %) respondentů (Graf 14). Ze souboru respondentů, kteří uvažovali o dřívějším nástupu do pracovního procesu bylo ve 140 případech důvodem těchto úvah zhoršení finanční situace, v 51 případech obava ze ztráty profesního růstu a zaměstnavatel, v 55 případech to byly oba předchozí důvody a pouze 5 respondentů uvedlo jiný důvod, například nuda (Graf 15). Podařilo se také prokázat, že nejen povědomí o existenci jeslí (Tab. 22), ale i postoje (Tab. 23) a obavy respondentů (Tab. 24) souvisí s úvahou o dřívějším nástupu. Dále se podařilo prokázat souvislost časového využití služeb s úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než budou dítěti tři roky (Tab. 26) a souvislost volby důvodu dřívějšího nástupu do pracovního procesu a úvahy o nástupu do pracovního procesu dříve než budou dítěti tři roky (Tab. 27).

Z tohoto výčtu je patrné, že ti respondenti, kteří uvažovali o nástupu do pracovního procesu dříve než budou dítěti tři roky, měli větší povědomí o existenci jeslí a to v 47,4 % oproti 31,5 % respondentů, kteří o dřívějším nástupu neuvažovali (Tab. 31, Graf 21). Totéž platilo i u povědomí o službách na hlídání pro děti do tří let věku (Tab. 34, Graf 22). Respondenti s úvahou o dřívějším nástupu měli prokazatelně vyšší povědomí o existenci služeb na hlídání (v 40,2 %) než respondenti neuvažující

(28,9 %). Respondenti, kteří uvažovali o dřívějším nástupu do zaměstnání by také významně více využívali služby pro děti do tří let věku a to až v 61,4 % oproti skupině respondentů, kteří neuvažovali o dřívějším nástupu. Tito respondenti by služby využívali významně méně a to ve 20,8 % (Tab. 37). Z uvedených výsledků je patrné, že respondenti, kteří by rádi nastoupili do pracovního procesu dříve než budou jejich dítěti tři roky by tyto služby více využívali, jsou o nich více informováni a také je více postrádají. Postrádání služeb ve skupině respondentů uvažujících o dřívějším nástupu bylo výrazně vyšší, a to 45,4 %, než tomu bylo ve skupině neuvažujících o dřívějším nástupu. V této skupině postrádalo služby pouze 17,1 % respondentů (Tab. 41). Tyto výsledky jsou v souladu s tvrzením Haškové, která uvádí, že v současné době lze do jeslí umístit zhruba 3 % z celkového počtu dětí, které mohly být umístěny koncem osmdesátých let (32).

Při pohledu na to jaký typ služby respondenti preferovali se dospělo k závěru, že ti kteří uvažovali o dřívějším nástupu do pracovního procesu preferovali zejména soukromá zařízení (28,1 %), jesle (22,9 %) a na třetím místě občasně hlídání v domácím prostředí dítěte (16,1 %). Respondenti, kteří o dřívějším nástupu neuvažovali preferovali zejména občasně hlídání v domácím prostředí dítěte (34,9 %), jesle (28,3 %) a soukromá zařízení (13,1 %) jako třetí (Tab. 45). Jesle, soukromá zařízení jeslového typu a hlídání v domácím prostředí jsou nejvíce preferovanými službami. U posledních dvou jmenovaných je však problém ve výši poplatku. Z důvodu finanční nedostupnosti, dle Haškové, tyto individuální soukromé placené služby využívá v ČR jen jedno až dvě procenta rodin (32).

V souvislosti s dobou strávenou na rodičovské dovolené se u respondentů vyskytují obavy ze zhoršení finanční situace a obavy ze ztráty profesního růstu. Předpokládalo se, že respondenti s těmito obavami budou více uvažovat o dřívějším nástupu do pracovního procesu. Byl prokázán statisticky významný rozdíl u skupiny uvažující o nástupu dříve, která se obávala zhoršení finanční situace v 79,5 % oproti skupině neuvažujících, kde však byla obava ze zhoršení finanční situace také vysoká (67%). Statisticky významný rozdíl nastal i ve skupině respondentů, kteří se zhoršení finanční situace neobávali. V této skupině se potvrdilo, že je více respondentů neuvažujících o dřívějším nástupu (Tab. 47). Ke stejnému výsledku se dospělo i u obav ze ztráty profesního růstu. Bylo prokázáno, že ti respondenti, kteří neuvažovali

o dřívějším nástupu do pracovního procesu, se také ve významně vyšším počtu neobávali ztráty profesního růstu. Ve skupině respondentů, kteří se obávali ztráty profesního růstu bylo významně více respondentů, kteří o dřívějším nástupu uvažovali (45, 4%) oproti respondentům (28,5 %), kteří o dřívějším nástupu neuvažovali (Tab. 49).

Zhoršení finanční situace a ztráta profesního růstu jsou i hlavním důvodem, které vedou rodiče právě k této úvaze o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte. Bylo prokázáno, že mezi skupinou respondentů, která neuvažovala o dřívějším nástupu do pracovního procesu dříve a skupinou respondentů uvažujících o nástupu nastal významný rozdíl ve volbě důvodu pro dřívější nástup (Tab. 55). Žádný důvod pro dřívější nástup do práce byl volen právě u skupiny respondentů neuvažujících a to v 98,9 %. Ve skupině respondentů, kteří o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte uvažovali, se důvodem dřívějšího nástupu stala v 54,6 % obava ze zhoršení finanční situace (Tab. 55). Zde je nutno podotknout, že i když matky uvažují o dřívějším nástupu do pracovního procesu, tak v současné době je jejich návrat složitý z důvodu nemožnosti umístit dítě do jeslí či případně do školky. Hašková uvádí, že z tohoto důvodu až 40 % matek nemůže nastoupit do práce po skončení tříleté rodičovské dovolené (32). Tento fakt podporuje i Jurajda svým tvrzením, že dnes je v ČR možnost návratu do práce buď zcela nedostupná díky absenci jeslí, nebo omezená díky nedostatku školek a péče doma je pro rodiny drahá (43).

Z výsledků výzkumu vyplynulo, že někteří respondenti uvažují o dřívějším nástupu do pracovního procesu, ale z dalšího šetření je patrné, že se nejedná o plný pracovní úvazek. Doba, po kterou by využívali nějakou službu pro děti do tří let, se nejvíce pohybovala v rozmezí 10 až 12 hodin za týden. Tato volba byla nejvyšší i v souboru všech respondentů (36,9 %) i v souboru respondentů uvažujících o nástupu dříve než ve třech letech dítěte (43,4 %). Ve skupině respondentů, kteří neuvažovali o nástupu do pracovního procesu, byla v nejvyšším procentu (35,5 %) zastoupena volba časového rozmezí méně než 10 hodin týdně (Tab. 52). Ve výzkumu, který uvádí Kuchařová, se doba pobytu dítěte v jeslích nejčastěji pohybovala v rozmezí 25 až 30 hodin týdně (55). Z uvedených výsledků lze předpokládat, že respondenti služby

pro děti do tří let chtějí využívat a to nejen v případě dřívějšího nástupu do zaměstnání.

Ochota úhrady určité výše poplatku za využití služby typu jesle

V reálném životě se často setkáváme s názorem, že institucionální péče i hlídání dětí v ČR značně zatěžuje rodinný rozpočet. Kvalitní péči o děti do tří let věku si mohou dovolit jen majetnější rodiny, ale objevují se i rodiny, které využívají služby pro děti do tří let, zároveň si prací zajišťují příjmy a přitom ještě stále pobírají rodičovský příspěvek. V zákoně o státní sociální podpoře se uvádí, že podmínkou nároku na rodičovský příspěvek je to, že dítě mladší tří let nenavštěvuje jesle nebo jiné zařízení pro děti předškolního věku déle než 5 kalendářních dnů v kalendářním měsíci (39). Problémem však je, zda lze porušení této podmínky sledovat či prokázat. Státem garantované služby nepřijmou dítě mladší tří let na dobu delší než 5 dnů v měsíci pokud matka pobírá rodičovský příspěvek, ale otázkou zůstává, jak je to u komerčních služeb. Matka pracuje, zároveň pobírá dávku a dítě je dlouhodobě hlídáno jinou osobou či soukromou institucí, která nerespektuje podmínku pěti dnů, neboť si chce zajistit dostatečné příjmy. Stát tímto způsobem přichází o značnou finanční částku. Jak již bylo zmíněno, Loužek uvádí, že mateřská dovolená a rodičovská dovolená v ČR patří k nejdelším nejen v Evropě, ale i na světě a apeluje na to, aby byla podpora v mateřství snížena, respektive zkrácena (62). Tento názor lze podporovat právě z důvodu tohoto zneužívání rodičovské dávky. Zařízení pečující o děti do 3 let věku zřízená na základě živnostenského oprávnění jsou zcela financována ze soukromých finančních zdrojů, obce ani stát na provoz těchto zařízení nijak nepřispívají. Výše nákladů na péči o dítě je plně hrazena ze strany rodičů, pohybuje se řádově od několika tisíc, ale může dosáhnout i výše přes deset tisíc korun měsíčně. Výše nákladů se liší podle toho jaké služby zařízení dětem poskytuje a v jakém rozsahu dítě dané zařízení navštěvuje. Při pohledu na to, jakou výši úhrady za služby pro děti do tří let věku byly respondenti ochotni bez problémů zaplatit, bylo zjištěno, že nejčastější volba výše úhrady za hodinu hlídání byla 100 Kč (Tab. 18, Graf 17), za jesle do 500 Kč měsíčně (Tab. 19, Graf 18), za chůvu do 1 000 Kč měsíčně (Tab. 20, Graf 19) a volba denní úhrada za stravu byla do 30 Kč (Tab. 21, Graf 20). Zde je nutné podotknout, že volba výše úhrady byla zcela na rozhodnutí respondentů a neodrážela časový rozsah využívání služby. Jednalo

se o částku, kterou by byli ochotni respondenti zaplatit bez přemýšlení o tom, zda by to zatížilo jejich rodinný rozpočet.

Předpokládalo se, že ochota úhrady určité peněžní částky za služby péče o děti do tří let souvisí s úvahou o dřívějším nástupu do pracovního procesu. Je zajímavé, že tento předpoklad se podařilo prokázat u služeb typu jesle, ale nepodařila se prokázat závislost ochoty úhrady určité peněžité částky za služby na hlídání a úvahy o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte (Tab. 25). Očekávalo se, že rodiče, kteří uvažovali o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte budou ochotni zaplatit vyšší částky měsíční úhrady nákladů za služby typu jesle. V souboru respondentů, kteří uvedli určitou částku měsíční úhrady za jesle, bylo jednoznačně prokázáno, že skupina s úvahou o nástupu do pracovního procesu byla ochotna platit více než skupina, která o nástupu neuvažovala (Tab. 50). Byl prokázán významný rozdíl mezi respondenty uvažujícími o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte a jejich ochotou zaplatit vyšší částky měsíční úhrady nákladů za služby typu jesle (1000 Kč) oproti respondentům, kteří o dřívějším nástupu neuvažují a kteří by byli ochotni hradit pouze tu nejnižší měsíční úhradu, pouze do 500 Kč (Graf 25). Je zajímavé, že ochota úhrady tisíce korun koresponduje se skutečnou výší poplatku za měsíční pobyt dítěte v jeslích v Českých Budějovicích, který činil při dvaceti dvou pracovních dnech pobytu 1 100 Kč.

Kuchařová konstatuje, že výše poplatku za jesle se výrazně liší podle zřizovatele a denní sazba za docházku dítěte na 5 dní v měsíci je více než dvojnásobná ve srovnání s denní sazbou pro dítě navštěvující jesle po celý měsíc. Poplatek za jesle hrazený rodiči pokryje zhruba 5 % až 19 % celkových měsíčních nákladů na celodenní pobyt dítěte v obecních jeslích, většinu zbývajících částky musí hradit zřizovatel. Proto je provoz jeslí pro zřizovatele podstatně finančně náročnější než chod mateřských škol, které získávají v průměru 2/3 objemu peněz na provoz ze státního, krajského či obecního rozpočtu. Pro rodiče však jesle představují finančně nákladnější službu ve srovnání s mateřskou školou. Jeselská zařízení by tedy za nejefektivnější způsob financování považovala krom plateb od rodičů a z rozpočtu obce také zdroje ze státního rozpočtu, které by pokrývaly v průměru polovinu všech nákladů (56). Také Hašková podporuje, z důvodu postavení žen na trhu práce, posílení kapacity státem podporovaných

kvalitních institucí péče o předškolní děti různého věku, tedy i děti mladší tří let (32). Některé dítě je raději s maminkou, jiné dětský kolektiv vyhledává.

Z výzkumů je zřejmé, dle Uhdeho, že institucionální péče může být vhodnější u nefungující rodiny, u sociálně slabších rodin a ambiciózních matek, které pro své vlastní zájmy potřeby dítěte zanedbávají. V procesu včleňování dítěte do prostředí mimo rodinu hraje roli spousta proměnných ke kterým patří zdravotní stav dítěte, úroveň a charakter jeho duševního vývoje, emocionální situace v rodině, náhradní prostředí, lidé v okolí, doba setrvávání v zařízení, cesta do něj, ranní vstávání, ale také charakter zaměstnání matky, pocity, se kterými se ze zaměstnání k dítěti vrací. Těchto proměnných je takové množství a v tolika různých poměrech, že je nemožné najít jednoznačné stanovisko, které by bylo vhodné uplatnit v přístupu ke každému dítěti. Žádné vědecké studie ale jednoznačně nepotvrzují hranici tří let jako zlomovou, naopak schopnost dětí pohybovat se v kolektivu bez rodičů je velmi individuální. Zásadním krokem vpřed by tedy bylo sjednocení systému veřejné péče o děti a vytvoření institucí, ve kterých by mohly být v malých kolektivech umístovány děti jakéhokoli předškolního věku (98). Dítě má své specifické potřeby, uvádí Labusová a aby se dobře vyvíjelo, musí být tyto potřeby uspokojovány. Nediskutuje o tom, že právě v období do tří let věku je pro dítě nejdůležitější vztah s hlavní pečující osobou. Na tomto vztahu se dítě učí vše podstatné pro vztahy budoucí. Dítě prodělává největší vývojové skoky. Učí se ovládnout své tělo, mluvit a vytvářet si představy. Veškeré učení, vše co se v dítěti probouzí, může zdárně probíhat jen na pozadí vztahu s nejbližšími osobami (58). Avšak, podle Kuchařové, nelze obecně odmítnout institucionální denní péči jako nevhodnou, ale nelze ji ani podporovat, pokud bude v duchu kolektivistické výchovy padesátých let (55). Saxonberg poukazuje na to, že ve Švédsku jsou zařízení péče o děti mladších tří let levné, je stanovena maximální výše poplatku, mají dobrou kvalitou a obvykle jeden dospělý pečuje o tři až čtyři děti. Výzkumy, které byly prováděny s generací dnešních dvacetiletých, ukázaly, že jedinci, kteří prošli takovou institucionální výchovou vůbec nemají problémy se sebevědomím, netrpí nejistotou, naopak jsou v mnoha případech sociálně zdatnější než ti, kteří ranou institucionální výchovu nezažili. Pokládá si otázku co by bylo možné udělat v České republice a domnívá se, že zde zřejmě stále působí předsudky proti podobným zařízením, které plynou z negativních zkušeností s fungováním jeslí v bývalém Československu a proto se domnívá, že se současné době zdá schůdnější podporovat rozšiřování školek,

kteře jsou součástí vzdělávacího systému, než se vracet k nepopulárnímu konceptu jeslí, jejichž začlenění mezi zdravotnická zařízení a pod správu ministerstva zdravotnictví navíc nepovažují za šťastné. Upozorňuje na to, že bude nutné přinutit mateřské školy akceptovat děti mladší tří let, měly by se podporovat privátní jesle a dále navrhuje rozšířit mateřskou dovolenou, včetně rezervace několika dalších měsíců pro otce, a zkrácením nebo postupným rušením rodičovské dovolené získat finance pro podporu mateřské dovolené (86).

Labusová konstatuje, že se na jedné straně ozývají hlasy, které vidí dostupnost veřejných a soukromých hlídacích zařízení jako nezbytný předpoklad pro to, aby se mohly matky po rodičovské dovolené snadno a rychle vracet do práce a na druhé se zvažují psychologické potřeby dětí. Dále zaznívají názory, že hranice dvou a půl až tří let je nejpriměřenější pro postupné zařazování dětí do péče mimo rodinu, ale v mezinárodním kontextu je tvrzeno, že ani menším dětem neškodí, když se z důvodu pracovního vytížení rodičů ocitnou v pravidelné péči kvalitní placené hlídací služby (58). V této souvislosti se Štěrbová zamýšlí nad tím, jak se budou vyvíjet osobnosti dnešních dětí, tedy budoucích rodičů, budoucích párů a tvrdí, že bude záležet především na dnešních rodičích a osobách, co a jak budou schopni předat dětem, které vychovávají (92). Dítě má své specifické potřeby. Aby se dobře vyvíjelo, musí být tyto potřeby uspokojovány. Ani Labusová nepolemizuje o tom, že právě v období do tří let věku je pro dítě nejdůležitější vztah s hlavní pečující osobou, kdy se na tomto vztahu dítě učí vše podstatné pro vztahy budoucí a prodělává největší vývojové skoky. Veškeré učení, vše co se v dítěti probouzí, může zdárně probíhat jen na pozadí vztahu s nejbližšími osobami (58). Toto také potvrzuje Luby, který upozorňuje na to, že všichni předškoláci se vyvíjejí individuálně, učí se sebeřízení z podnětů, které obdržely od dospělých. Rodiče i učitelé pomáhají dětem získat strategie kvalifikovaného kopírování chování, které oni sami používají (63). Podle Šulové bychom se měli snažit dodržet myšlenky Matějčkovy, Říčanovy, Langmeierovy, Damborské, Koluchové a dalších našich výborných autorů a skutečně bojovat alespoň o ty první tři roky, aby dítě zůstalo v rodině, v rodinném prostředí, aby se v klidném zázemí naučilo dobře svoji mateřštinu, aby se pečovalo o tuto ohromnou valutu, kterou naše země poskytuje v podobě pozitivních aktivit, které posilují rodinu. Rodinu musíme brát jako nesmírně podstatnou sociální strukturu, o kterou je třeba pečovat (93). Na rozdíl od Šulové se Uhde odvolává na výzkumy ze kterých je zřejmé, že institucionální péče může být

vhodnější u nefungující rodiny, u sociálně slabších rodin a ambiciózních matek, které pro své vlastní zájmy potřeby dítěte zanedbávají. V procesu včleňování dítěte do prostředí mimo rodinu hraje roli spousta proměnných. Velkou roli hraje zdravotní stav dítěte, úroveň a charakter jeho duševního vývoje, emocionální situace v rodině, náhradní prostředí, lidé v okolí, doba setrvávání v zařízení, cesta do něj, ranní vstávání, ale také charakter zaměstnání matky, pocity, se kterými se ze zaměstnání k dítěti vrací a jiné. Těchto proměnných je takové množství a v tolika různých poměrech, že je nemožné najít jednoznačné stanovisko, které by bylo vhodné uplatnit v přístupu ke každému dítěti. Žádné vědecké studie ale jednoznačně nepotvrzují hranici tří let jako zlomovou, naopak schopnost dětí pohybovat se v kolektivu bez rodičů je velmi individuální. Zásadním krokem vpřed by tedy bylo sjednocení systému veřejné péče o děti a vytvoření institucí, ve kterých by mohly být v malých kolektivech umístěovány děti jakéhokoli předškolního věku (98). Každé dítě potřebuje milující rodiče či blízké osoby, ke kterým si může budovat úzký citový vztah. Tato potřeba však neznamena, že musí být dítě s rodiči dvacet čtyři hodin denně, sedm dní v týdnu. Některé dítě je raději s maminkou, jiné dětský kolektiv vyhledává a právě z tohoto důvodu by měly existovat kvalitní služby či instituce pro děti. Nelze dávat návody, co mají rodiče dětí mladších tří let dělat, ale lze jim poskytovat informace, upozorňovat na pozitiva a negativa možných řešení, upozornit je na dopady jejich rozhodnutí pro další život jejich dítěte. Rozhodnutí je tedy jen a jen na rodičích. Rodiče by měli mít možnost výběru a neměli by být nuceni k nevyhovující variantě.

6. Závěr

Proběhlý výzkumu byl zaměřen na zmapování struktury služeb pro děti do tří let věku a na rozbor názorů respondentů na tyto služby. Výsledky výzkumu měly odpovědět na otázky, zda jsou služby pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice srovnatelné s obdobnými službami v České republice a v jakých skupinách respondentů bude potřeba těchto služeb vyšší, včetně zjištění souvislostí povědomí, postojů a obav respondentů s věkem, bydlištěm, vzděláním a úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než budou dítěti tři roky. Otázky péče o děti do tří let věku se v posledních letech dostávají do popředí zájmu v souvislosti s výraznějším vzestupem počtu narozených dětí, se skloubením rodičovské a pracovní role a se zvyšujícím se počtem matek s vysokoškolským vzděláním. V proběhlém výzkumu se vycházelo ze sociálně ekologického modelu sociální práce, tedy propojení člověka a prostředí. Jednalo se také o sociálně demografickou analýzu, která je jednou ze základních metod poznání objektů. Z důvodu prohloubení vědomostí o této problematice byl členěn na dvě části.

Cílem první části výzkumu bylo provedeno zmapování struktury služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice a porovnání služeb typu jesle v České republice z hlediska počtu míst, ceny za tyto služby a počtu neuspokojených žádostí. Výzkumem se potvrdilo, že v regionu České Budějovice i v České republice existuje srovnatelná síť služeb pro děti do tří let věku. V České republice bylo nalezeno 32 soukromých zařízení jeselského typu provozovaných podle zákona o živnostenském podnikání č. 455/1991 Sb. – vázaná živnost „Péče o dítě do tří let v denním režimu“ s průměrným počtem 20 míst. V resortu zdravotnictví bylo 50 jeslí s průměrným počtem 33 míst v zařízení. Tento počet by uspokojil 0,5 % žadatelů. V jeslích města České Budějovice bylo 45 míst, tedy uspokojilo by se 1,0 % žadatelů. Další formou hlídání je poskytování služeb pro rodinu a domácnost – „Baby-sitting“ jedná se o volnou živnost na komerční bázi zaměřenou na zajištění chodu domácnosti, vaření, úklid, péči o zahradu, nákupy, žehlení, služby související s chodem domácnosti a také krátkodobé hlídání dětí, nejedná se zde o celodenní péči. V celé České republice se během výzkumu podařilo vyhledat a ověřit 276 agentur a soukromých osob, které byly ochotny krátkodobě hlídat děti do tří let věku. V Jihočeském kraji se touto činností zabývalo 19 fyzických či právnických osob, z toho 15 sídlilo v Českých Budějovicích.

Průměrný počet těchto služeb na jednotlivé kraje byl 15,07 a při připočítání 80 služeb na hlídání v Praze činil průměrný počet služeb 19,71. Cíl části A byl splněn a hypotézu A, že služby péče o děti do tří let věku jsou srovnatelné s celou ČR, se podařilo potvrdit.

Druhá část výzkumu (část B) byla zaměřena na zjištění u jakých skupin respondentů bude potřeba služeb pro děti do tří let věku vyšší, včetně zjištění souvislostí povědomí (informovanosti), postojů (preferencí, postrádání, využití) a obav (zhoršení finanční situace, ztráta profesního růstu) respondentů s věkem, bydlištěm, vzděláním a úvahou o nástupu do pracovního procesu před třetím rokem dítěte. Byla také zjišťována souvislost ochoty úhrady vyšší částky za využití služeb typu jesle a úvahy o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte.

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavníctvo a sociální práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age know about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, which service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progress whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services

for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

V hodnocení dostupnosti služeb pro děti do tří let věku (na škále 0 žádná dostupnost až 10 dostupné, bez problémů) se nejvíce respondentů rozhodlo pro hodnotu 3. Ve výzkumu se dále prokázala souvislost časového využití služeb se vzděláním a také s úvahou o dřívějším nástupu do pracovního procesu. Dále se ještě prokázala souvislost důvodu dřívějšího nástupu s věkem, se vzděláním a s úvahou o dřívějším nástupu do pracovního procesu. Prokázalo se, že průměrně 32,9 % respondentů se zajímalo o služby pro děti do tří let věku. Z toho vyplývá, že podle počtu narozených dětí (4 283) za tři roky (2007 až 2009) v regionu České Budějovice by se průměrně jednalo o 1409 rodin s určitým zájmem o služby pro děti do tří let věku a počet míst v jeslích ČB by uspokojil 3,2 % žadatelů. Větší informovanost a zájem o tyto služby byl prokázán u respondentů věkové skupiny 32+, bydlících ve městě, vysokoškolsky vzdělaných a u těch, co uvažovali o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte. Větší obavy ze ztráty profesního růstu byl vysledován u vysokoškoláků. Obavy ze zhoršení finanční situace byly všeobecně vysoké, ale významně méně se obávala věková skupina 32+.

LÍSKOVCOVÁ, I. Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice. *Zdavotníctvo a sociálna práca*, 2010, vol. 5, no. 3-4, s. 45-48. ISSN 1336-9326.

Souhrn: Výzkum měl zmapovat současnou situaci v regionu České Budějovice z hlediska služeb péče o děti do tří let věku se zaměřením na to, zda rodiče dětí do třech let věku ví o existenci služeb na hlídání nebo jeslí, zda by tyto služby využívali, jaké služby preferují, zda se obávají zhoršení finanční situace nebo ztráty profesního růstu, zda předpokládají dřívější nástup do pracovního procesu a kolik jsou ochotni za tyto služby zaplatit. Předmětem zkoumání se staly názory respondentů vztahující se ke službám péče o děti do tří let věku, kteří byli osloveni dotazníkovou metodou a metodou standardizovaného, řízeného rozhovoru v období od počátku srpna 2008 do konce října 2009. Výsledky výzkumu ve většině případech prokázaly souvislost

povědomí o existenci služeb, postojů a obav ze ztráty profesního růstu či zhoršení finanční situace s věkem, bydlištěm, vzděláním či úvahou o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte, vč. ochoty zaplatit určitou výši úhrady za využití služby.

Summary: The main point of research was to map the current situation in the region of České Budějovice in terms of child care services within three years of age, focusing on whether the parents of children under three years of age knows about the existence of services for babysitting or creche, whether they use those services, which service they prefer, whether they fear worsening financial situation or loss of career progress whether foreseen earlier onset of the workforce and how much they are willing to pay for these services. Become subject to review respondents' views relating to care services for children under three years of age who were approached by questionnaire and standardized, guided interview during the period from early August 2008 to end October 2009. The research results showed in most cases link awareness of the services, attitude and fear of loss of career or financial situation of deterioration with age, residence, education and reflection on entering the workforce earlier than three years of the child, including willingness to pay a certain amount of payment for the service.

Podíl na publikaci 100 %, publikováno v roce 2010.

Cíl B byl splněn a podařila se potvrdit hlavní hypotéza B. Byla prokázána vyšší potřeba služeb pro děti do tří let věku u respondentů s bydlištěm ve městě, u respondentů s vysokoškolským vzděláním a u těch, kteří uvažují o nástupu do pracovního procesu dříve než ve třech letech dítěte.

Problematika krátkodobé či celodenní péče o dítě do třech let věku se dostává do oblasti zájmu nejen rodičů, ale i odborníků (Příl. 6). Jak již bylo uvedeno, nikdo nemůže dávat rodičům návody na postupy v oblasti péče o dítě do tří let, ale lze poskytovat validní informace, výsledky šetření a výzkumů, které jim napomohou v rozhodování. V oblasti dostupnosti péče o dítě do tří let věku lze data získat velmi těžko. Všechny živnosti jsou pro statistické zpracování Českým statistickým úřadem zařazeny do příslušné skupiny živností podle odvětvové klasifikace ekonomických činností (OKEČ) a nelze tedy přesně určit kdo a kolik subjektů se zabývá právě péčí o děti do tří let věku. Soukromé nerodičovské osoby zajišťující hlídání dítěte do tří let věku nejsou evidovány nikde a jejich počet nelze dohledat ani stanovit. Z tohoto důvodu by bylo vhodné zavedení určitého registru či povinného nahlášení osob zabývajících se

celodenní i krátkodobou nerodičovskou péčí o děti do tří let věku. Validní informace mohou být poskytovány jen tehdy, pokud budou dostupná dostatečná data. Domnívám se, že prezentací výsledků tohoto výzkumu na kongresech, v tisku, v odborných časopisech, na setkáních s představiteli kraje, magistrátu, s odborníky a širokou veřejností mohu napomoci k určitému osvětlení a zamyšlení se nad stávající situací.

7. Seznam použitých zdrojů

(7,8)

1. ABBOTT, L., LANGSTON, A. *Birth to three matters: supporting the framework of effective practice*. 1st ed. Maidenhead: McGraw-Hill International, 2005. 178 s. ISBN 0-335-21540-8.
2. ADLER, A. *Psychologie dětí: Děti s výchovnými problémy: Individuální psychologie 2*. 1. vyd. Praha: Práh, 1994. 160 s. ISBN 80-85809-22-2.
3. BEAVER, M., BREWSTER, J. *Babies and Young Children: Certificate in Child Care and Education, Diploma in Child Care and Education: Tutor Support Pack*. 1st ed. United Kingdom: Nelson Thornes, 2002. 164 s. ISBN 0-7487-6580-8.
4. BEAVER, M. et al. *Babies and Young Children: Book 2: Early Years Care and Education*. 2nd ed. United Kingdom: Nelson Thornes, 1999. 488 s. ISBN 0-7487-3975-0.
5. BEAVER, M. et al. *Babies and Young Children: Certificate in Child Care and Education*. 1st ed. United Kingdom: Nelson Thornes, 2002. 378 s. ISBN 0-7487-6579-4.
6. BEAVER, M. et al. *Early Years Care and Education, Babies & young children*. NVQ 2. Il. ed. United Kingdom: Nelson Thornes, 2004. 377 s. ISBN 0-7487-7347-9.
7. BOLDIŠ, P. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 1 - Citace: metodika a obecná pravidla. Verze 3.3*. [online]. © 1999-2004, [cit. 2010-02-10]. Dostupné z: <http://www.boldis.cz/citace/citace1.pdf>.
8. BOLDIŠ, P. *Bibliografické citace dokumentů podle ČSN ISO 690 a ČSN ISO 690-2: Část 2 - Modely a příklady citací u jednotlivých typů dokumentů. Verze 3.1 (2004)* [online]. © 1999-2004, [cit. 2010-02-10]. Dostupné z: <http://www.boldis.cz/citace/citace2.pdf>.

9. BOUSHEL, M., FAWCETT, M., SELWYN, J. *Focus on early childhood: principles and realities: Working together for children, young people and their families*. 1st ed. Oxford: Wiley-Blackwell, 2000. 216 s. ISBN 0-632-05157-4.
10. BYTEŠNÍKOVÁ, I. *Rozvoj komunikačních kompetencí u dětí předškolního věku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, 2007. 200 s. ISBN 978-80-210-4454-8.
11. CAMPBELL, S. *Behavior problems in preschool children: clinical and developmental issues*. 2nd ed. New York: Guilford Press, 2006. 334 s. ISBN 1-59385-377-7.
12. CANADIAN PAEDIATRIC SOCIETY, LANG, M. Health implications of children in child care centres Part A: Canadian trends in child care, behaviour and developmental outcomes. *Paediatr Child Health*, 2008, vol. 13, no. 10, s. 863–867. ISSN 1205-7088.
13. CLARKE-STEWART, A., ALLHUSEN, V. *What We Know about Childcare: The developing child*. II. ed. Cambridge: Harvard University Press, 2005. 303 s. ISBN 0-674-01749-8.
14. ČERMÁKOVÁ, M. et al. *Podmínky harmonizace práce a rodiny v České republice*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2002. 115 s. ISBN 80-7330-026-5.
15. ČSÚ. *Narození podle oblastí, krajů a okresů v 1. - 3. čtvrtletí 2009*. [online]. © ČSÚ, 2009, [cit. 2009-10-22]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/7F004352E9/\\$File/400109q321.xls](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/7F004352E9/$File/400109q321.xls).
16. ČSÚ. *Nejnovější údaje: Jihočeský kraj*. [online]. © ČSÚ, 2010, [cit. 2010-03-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/home>.

17. ČSÚ. *Počet obyvatel kraje meziročně vzrostl o 1 315 osob.* [online]. © ČSÚ, 2010, [cit. 2010-03-30]. Dostupné z:
http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/pocet_obyvatel_kraje_mezirocn_e_vzrostl_o_1_315_osob.
18. ČSÚ. *Počet živě narozených dětí matkám s vysokoškolským vzděláním v ČR.* [online]. © Český statistický úřad, 2007, [cit. 2009-12-22]. Dostupné z:
[http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/6100309262/\\$File/403607p03.xls](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/6100309262/$File/403607p03.xls).
19. ČSÚ. *Pohyb obyvatelstva - rok 2009.* [online]. © ČSÚ, 2010, [cit. 2010-03-30]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby031510.doc>.
20. DAŇKOVÁ, Š. Počet obyvatel ČR v roce 2008 vzrostl. *Demografie* [online]. © březen 2009, [cit. 2010-01-22]. Dostupné z:
http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=618. ISSN 1801-2914.
21. DELCAMEN-WIGGINS, R., CARTER, A. *Handbook of infant, toddler, and preschool mental health assessment.* II. ed. New York: Oxford University Press US, 2004. 538 s. ISBN 0-19-514438-4.
22. DENHAM, S., BURTON, R. *Social and emotional prevention and intervention programming for preschoolers.* II. ed. New York: Springer, 2003. 251 s. ISBN 0-306-47809-9.
23. DUDOVÁ, R. *Sladování pracovního a osobního života.* [online]. © Gender Studies, 2007, [cit. 2010-02-06]. Dostupné z:
<http://www.rovneprilezitosti.cz/admin/upload/0a348316d1/4dd55cfd2.pdf>.
24. DUNOVSKÝ, J. et al. *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 284 s. ISBN 80-7169-254-9.
25. EACEA. *Eurydice - Early childhood Education and Care in Europe: Tackling Social and Cultural Inequalities.* 1st ed. Brussels: Eurydice, 2009. 188 s. ISBN 978-92-9201-007-2.

26. ETTLEROVÁ, S. *Raná fáze rodičovství - péče o děti ve vybraných evropských zemích*. [online]. © Sociologický ústav AV ČR, 2007, [cit. 2008-04-30]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/info/cz/25039/Rodicovska-prace-nebo-rodicovska-dovolena-.html>.
27. FOSTER, J. *Nursery School Procedure*. 1st ed. Alcester: Read Books, 2007. 252 s. ISBN 978-1-40674-149-0.
28. GOLDSCHMIED, E., JACKSON, S. *People under three: young children in day care*. 2nd ed. London: Routledge, 2004. 291 s. ISBN 0-415-30567-5.
29. HANDEL, G. *Childhood socialization: Social Problems and Social Issues*. 2nd ed. New Jersey: Aldine Transaction, 2006. 400 s. ISBN 0-202-30642-9.
30. HAŠKOVÁ, H. Kam směřuje česká společnost v oblasti denní péče o předškolní děti? In *Práce a péče: proměny "rodičovské" v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2008. s. 51-70. ISBN 978-80-86429-94-6.
31. HAŠKOVÁ, H. *Kde ty jesle, školky jsou?* [online]. © Sociologický ústav AV ČR, 2007, [cit. 2010-02-06]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/articles/cz/12/3916/Vystupy-z-konference-Rodicovska-prace-nebo-rodicovska-dovolena-.html>.
32. HAŠKOVÁ, H. *Potřebuje ČR koncepci podpory institucí péče o předškolní děti?* [online]. © Socioweb, 11/2007, [cit. 2008-04-29]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=287&lst=105>.
33. HAŠKOVÁ, H., LINKOVÁ, M. Podmínky na trhu práce a jejich dopad na fungování rodiny. In *Podmínky harmonizace práce a rodiny v České republice*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2002. s. 27- 58. ISBN 80-7330-026-5.

34. HAVRÁNEK, J. et al. *Základy zdravotnické statistiky*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2004. 100 s. ISBN 80-7040-663-1.
35. HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. 583 s. ISBN 80-7367-123-9.
36. HÖHNE, S. Ranná péče rodičovství – péče o děti ve vybraných evropských zemích. In *Práce a péče: proměny "rodičovské" v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2008. s. 105-124. ISBN 978-80-86429-94-6.
37. HÖHNE, S., SVOBODOVÁ, K. Rodina a práce v různých životních fázích. *Demografie* [online]. © říjen 2008, [cit. 2010-01-22]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=576. ISSN 1801-2914.
38. HUBÍK, S. *Hypotéza. Metodologický nástroj výzkumu ve společenských vědách*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská universita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2006. 80 s. ISBN 80-7040-842-1.
39. INTEGROVANÝ PORTÁL MPSV. *Státní sociální podpora*. [online]. © 31.12. 2009, [cit. 2010-01-06]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/soc/ssp>.
40. JAKLOVÁ, H., ŠTĚPÁNKOVÁ, M. *Vybrané problémy v oblasti rovného postavení žen a mužů pečujících o děti a návrhy na jejich řešení*. 1. vyd. Praha: Aperio, 2005. 39 s. ISBN 80-903087-4-0.
41. JANATA, J. *Agrese, tolerance a intolerance*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. 220 s. ISBN 80-7169-889-X.
42. JAZCB. *Jeslová a azylová zařízení České Budějovice, příspěvková organizace*. [online]. © 7. 6. 2009, [cit. 2010-01-08]. Dostupné z: <http://www.jazcb.cz/>.

43. JURAJDA, Š. Jesle, dětská duše a svoboda volby. *Rovné příležitosti do firem*. [online]. © 2009, no 4., [cit. 2010-02-01]. Dostupný z: <http://zpravodaj.feminismus.cz/clanek.shtml?x=2172877&als%5Bnm%5D=2172745>.
44. KARGER, P. *Péče o dítě do tří let*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004. 158 s. ISBN 80-204-1019-8.
45. KARSTEN, H. *Ženy – muži: genderové role, jejich původ a vývoj*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. 184 s. ISBN 80-7367-145-X.
46. KIMMEL, J. Child Care, Female Employment, and Economic Growth. *Community Development, Journal of the Community Development Society*, 2006, vol. 37, no. 2, s. 71 – 85. ISSN 1557-5330.
47. KLEKNER, R. Péče o nejmenší: V jeslích je místo jen pro jedno procento narozených dětí. *Naše adresa*. [online]. © PPF Media, červenec 2009, [cit. 2009-10-22]. Dostupné z: <http://www.naseadresa.cz/cz/s347/Zpravodajsky-portal/c1087-Temata-a-reportaze/n5134-jesle-stat-pece>.
48. KOCOURKOVÁ, J. Současný baby boom v České republice. In *Sborník referátů, 16. celostátní kongres k sexuální výchově v České republice, Pardubice 2008*. 1. vyd. Praha: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu v Praze a Nová tiskárna Pelhřimov, 2008. s. 77-79. ISBN 978-80-86559-99-5.
49. KOVAŘÍK, J., DVOŘÁKOVÁ, J. Právní povědomí a vnímání práva u školních dětí. In *Sociální práce*. 1. vyd. Praha: Triton, 2003. s. 89 – 132. ISBN 80-7254-138-2.
50. KOZLOVÁ, L. *Sociologický výzkum*. [online]. © 2004, [cit. 2009-11-29]. Dostupné z: http://www.eamos.cz/amos/ksb/externi/ksb_305/index.htm.
51. KŘÍŽKOVÁ, A. et al. *Pracovní a rodinné role a jejich kombinace v životě českých rodičů: plány versus realita*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. 105 s. ISBN 80-7330-112-1.

52. KŘÍŽKOVÁ, A. et al. *Práce a péče: proměny "rodičovské" v České republice a kontext rodinné politiky Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství SLON, 2008. 163 s. ISBN 978-80-86429-94-6.
53. KŘÍŽKOVÁ, A., VOHLÍDALOVÁ, M. *Kdo se bojí zaměstnané matky?* [online]. © Sociologický ústav AV ČR, 2007, [cit. 2010-01-30]. Dostupné z: <http://www.soc.cas.cz/articles/cz/12/3916/Vystupy-z-konference-Rodicovska-prace-nebo-rodicovska-dovolena-.html>.
54. KUBELKOVÁ, M. *Tak co bychom vlastně chtěly*. [online]. © 2008, [cit. 2008-04-29]. Dostupné z: <http://www.jobzurnal.cz/mataska-rodicovska-dovolena/tak-co-bychom-vlastne-chtely>.
55. KUCHAROVÁ, V. et al. *Péče o děti předškolního a raného školního věku*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2009. 214 s. ISBN 978 – 80-7416-041-7.
56. KUCHAROVÁ, V., SVOBODOVÁ, K. *Sít' zařízení denní péče o děti předškolního věku v ČR*. 1. vyd. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2006. 57 s. ISBN 80 – 87007-51-4.
57. LABUSOVÁ, E. *Hlídaní dětí do tří let věku: Velké téma současného rodičovství*. [online]. © 2006-2008, [cit. 2008-05-02]. Dostupné z: http://www.evalabusova.cz/clanky/hlidani_deti.php.
58. LABUSOVÁ, E. *Hranice tří let: přirozená potřeba, nebo dogma?* [online]. © 2006-2008, [cit. 2008-05-01]. Dostupné z: <http://www.evalabusova.cz/ankety/hranice.php>.
59. LABUSOVÁ, E. *Sociální reforma: Rady pro rodiče*. [online]. © 2006 - 2008, [cit. 2008-05-02]. Dostupné z: http://www.evalabusova.cz/clanky/Socialni_reforma.php.

60. LADWIG, U. Poznámka na okraj: Jesle jako vzdělávací zařízení, aneb už se nedá mluvit o krkavčích matkách. *Britské listy* [online]. © 7. 3. 2008, [cit. 2008-05-01]. Dostupné z: <http://www.blisty.cz/2008/3/7/art39371.html>. ISSN 1213-1792.
61. LAMKOVÁ, J. Zdravotní stav dítěte z hlediska sociálního zabezpečení. *Informace pro lékařské praxe*, 2009, no. 5, s. 3-7. ISSN 1214-486X.
62. LOUŽEK M. Agenda rovnosti žen a mužů v Evropské unii. In *Rodinná politika a agenda rovnosti žen a mužů*. 1. vyd. Praha: Občanský institut, 2008. s. 29-38. ISBN 978-80-86972-27-5.
63. LUBY, J. L. *Handbook of Preschool Mental Health: Development, Disorders and Treatment*. II. ed. New York: Guilford Press, 2006. 430 s. ISBN 978-1-59385-313-6.
64. MAREŠ, P. Hodnota dítěte v životě českých rodin. In *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. 1. vyd. Brno/Boskovice: František Šalé - Albert, 2008. s. 97 – 117. ISBN 978-80-7326-140-5.
65. MATĚJKOVÁ, B., PALONCYOVÁ, J. *Rodinná politika ve vybraných evropských zemích s ohledem na situaci v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2005. 79 s. ISBN 80-210-3630-3.
66. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. 384 s. ISBN 80-7178-548-2.
67. MOONEY, A., STATHAM, J. *Family Day Care: International Perspectives on Policy, Practice and Quality*. 1st ed. London: Jessica Kingsley Publishers, 2003. 255 s. ISBN 1-84310-062-2.
68. MORGAN, K. *Working mothers and the welfare state: religion and the politics of work-family policies in Western Europe and the United States*. II. ed. Stanford: Stanford University Press, 2006. 250 s. ISBN 0-8047-5414-4.

- 69.** MPSV. *Národní koncepce podpory rodin s dětmi*. [online]. © prosinec 2009, [cit. 2010-02-01]. Dostupné z:
http://www.mpsv.cz/files/clanky/7958/Narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf.
- 70.** MPSV. *Rodina*. [online]. © 2010, [cit. 2010-02-02]. Dostupné z:
<http://www.mpsv.cz/cs/4>.
- 71.** MPSV. *Rodinná politika na úrovni krajů a obcí*. 1. vyd. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2008. 27 s. ISBN 978-80-86878-82-9.
- 72.** MŠMT. *Péče o děti mladší 3 let věku*. [online]. © 2006, [cit. 2008-04-29].
Dostupné z:
<http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/Ar.asp?ARI=103285&CAI=2127>.
- 73.** NV č. 590/2006 Sb. *Narřízení vlády č. 590/2006 Sb., kterým se stanoví okruh a rozsah jiných důležitých osobních překážek v práci*. [online]. © 2010, [cit. 2010-02-07]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/ppropo.php?ID=nv590_2006.
- 74.** ODBOR SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, Oddělení sociální pomoci. *Průvodce sociálními službami města České Budějovice*. 1. vyd. České Budějovice: Odbor sociálních věcí Magistrátu města, 2008. 56 s.
- 75.** ODBOR STATISTIKY OBYVATELSTVA. *Vývoj obyvatelstva České republiky v roce 2007*. 1. vyd. Praha: Český statistický úřad, 2008. 59 s. ISBN 978-80-250-1749-4.
- 76.** OECD. *Starting Strong II: Early Childhood Education and Care*. 2nd ed. Paris: OECD Publishing, 2006. 444 s. ISBN 92-64-03545-1.
- 77.** OS PŘESLICE. *MC Leporelo*. [online]. © 2009-2010, [cit. 2010-01-07]. Dostupné z: <http://www.leporelo.unas.cz/index.php>.

- 78.** PALONCYOVÁ, J. *Změny české rodiny: mladá generace a demografický vývoj (1.část závěrečné zprávy z výzkum. Rodina 2001.)*. Praha: VÚPSV, 2003. 49 s.
- 79.** PANSOFIE. *Děti*. [online]. © Pansofie, o. s. 2007-2010, [cit. 2010-01-07].
<http://www.pansofie.net/>.
- 80.** PETRÁČKOVÁ, V., KRAUS, J. *Akademický slovník cizích slov*. 1. vyd. Praha: Academia, 2001. 834 s. ISBN 80-200-0607-9.
- 81.** POKORNÁ, V. *Teorie a náprava vývojových poruch učení a chování*. 3. vyd. Praha: Portál, 2001. 336 s. ISBN 80-7178-570-9.
- 82.** PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 2 vyd. Praha: Portál, 2002. 488 s. ISBN 80-7178-631-4.
- 83.** PŘIB, J. *Mateřská a rodičovská dovolená. Informace pro lékařské praxe*, 2009, no. 2, s. 3–11. ISSN 1214-486X.
- 84.** RAQUEL, B. The effect of maternal employment and child care on children's cognitive development. *International Economic Review*, 2008, vol. 49, no. 4, s. 1173 – 1209. ISSN 0020-6598
- 85.** ŘÍČAN, P., KREJČÍŘOVÁ, D. *Dětská klinická psychologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1995. 400 s. ISBN 80-7169-168-2.
- 86.** SAXONBERG, S. *What the Czech Republic can learn from the Swedish experience*. [online]. © Uppsala University, Sweden a Sociologický ústav AV ČR, 2007, [cit. 2010-02-13]. Dostupné z:
<http://www.soc.cas.cz/info/cz/25039/Rodicovska-prace-nebo-rodicovska-dovolena.html>.
- 87.** SCOTT, D. et al. *Positive Partnerships with Parents of Young Children*. 1st ed. West Perth: Australian Research Alliance for Children & Youth, 2007. 34 s. ISBN: 978-1-921352-10-2.

88. SHAFFER, D. *Social and Personality Development*. 6th ed. Belmont: Wadsworth Cengage Learning, 2008. 622 s. ISBN 0-495-60038-5.
89. SIROVÁTKA, T., HORA, O. *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. 1. vyd. Boskovice: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 2008. 328 s. ISBN 978-80-7326-140-5.
90. ŠAMANOVÁ, T. *Legislativa upravující péči o děti ve věku do tří let: Historie, aktuality a perspektivy (zkrácená verze)*. [online]. © Gender Studies, o.p.s., 2007, [cit. 2010-03-07]. Dostupné z: <http://www.feminismus.cz/download/Legislativa%20jesle.doc>.
91. ŠINDLEROVÁ, I. *Práce žen z domova v České republice: nejistá a nevýhodná práce ukrytá za dveřmi domácností, nebo flexibilita pro skloubení rodinného a profesního života?* 1. vyd. Praha: Evropská kontaktní skupina v ČR, 2006. 28 s. ISBN 80-239-7284-7.
92. ŠTĚRBOVÁ, D. Dítě v současné rodině z pohledu psychologa. In *Sborník referátů, 16. celostátní kongres k sexuální výchově v České republice, Pardubice 2008*. 1. vyd. Praha: Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu v Praze a Nová tiskárna Pelhřimov, 2008. s. 135 –141. ISBN 978-80-86559-99-5.
93. ŠULOVÁ, L. Jesle jako forma péče o děti – klady a zápory. In *Sborník Mezinárodní seminář Rodina – nároky, úskalí, východiska, Praha 12. 3. 2009: Křesťanský pohled na diskutovaná témata s přihlédnutím k praxi*. 1. vyd. Brno: Národní centrum pro rodinu, 2009. s. 9-17.
94. TAYLOR, M., ADAMS, L., ELLIS, A. Gatekeepers of health: A qualitative assessment of child care centre staff's perspectives, practices and challenges to enteric illness prevention and management in child care centres. *BMC Public Health* [online]. June 2008, vol. 8, no. 212, [cit. 2010-02-22]. Dostupné z: <http://www.biomedcentral.com/content/pdf/1471-2458-8-212.pdf>. ISSN1471-2458-8-212.

95. TOOLEY, J. *Reclaiming Education. Continuum Collection. Continuum studies in education policy*. 1st ed. Great Britan: Continuum International Publishing Group, 2005. 258 s. ISBN 0-8264-7907-3.
96. TOROYAN, T. Effectiveness of out-of-home day care for disadvantaged families: randomised controlled trial. *BMJ. British Medical Journal*, 2003, vol. 327, no. 7420, s. 906-909. ISSN 0959-8146.
97. TRAIN, A. *Nejčastější poruchy chování dětí*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. 200 s. ISBN 80-7178-503-2.
98. UHDE, Z. Rodičovská na český způsob. *Gender, rovné příležitosti, výzkum*. [online]. © 2007, vol. 3, no. 2, [cit. 2008-05-01]. Dostupné z: <http://www.genderonline.cz/view.php?cislocclanku=2008020209>. ISSN 1213-0028.
99. ÚZIS ČR. *Adresář zdravotnických zařízení v České republice 1.část, stav k 31. 5. 2009*. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky České republiky, 2009. 100 s. ISBN 978-80-7280-802-1.
100. ÚZIS ČR. *Data Presentation Systém: DPS-k aktivní tabulky*. [online]. © 2009, [cit. 2010-02-10]. Dostupné z: <http://www.uzis.cz/cz/dps/index.html>.
101. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000. 522 s. ISBN 80-7178-308-0.
102. VELEMÍNSKÝ, M., VELEMÍNSKÝ, M. ml. *Dítě 3 x 333 otázek pro dětského lékaře*. 1. vyd. Praha: Triton, 2007. 267 s. ISBN 978-80-7254-929-0.
103. VELEMÍNSKÝ, M. *Vybrané kapitoly z pediatrie pro studující ZSF JU*. 4. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2003. 170 s. ISBN 80-7040-643-7.
104. VOKURKA, M., HUGO, J. *Velký lékařský slovník*. 2. vyd. Praha: Maxdorf, 2002. 925 s. ISBN 80-85912-77-5.

- 105.** VURM, V. *Vybrané kapitoly ze sociálního lékařství pro studující ZSF JU*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta, 2000. 108 s. ISBN 80-7040-411-6.
- 106.** VÚP, PRAHA. Předškolní výchova a vzdělávání a její další vývoj v České republice v mezinárodním kontextu. *Metodický portál*. [online]. © 19. 08. 2004, [cit. 2008-05-01]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/p/58/PREDSKOLNI-VYCHOVA-A-VZDELAVANI-A-JEJI-DALSI-VYVOJ-V-CESKE-REPUBLICI-V-MEZINARODNIM-KONTEXTU.html>. ISSN 1802-4785.
- 107.** VYHLÁŠKA č. 11/1988 Sb. *Vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky ze dne 22. ledna 1988 o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky*. [online]. © 2002-2007, [cit. 2008-04-03]. Dostupné z: http://www.lexdata.cz/lexdata/sb_free.nsf/c12571cc00341df1c12566af007f1a09/c12571cc00341df1c12566d400732f6c?OpenDocument.
- 108.** ZÁKON č. 101/2000 Sb. *Úplné znění zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů*. [online]. © 2004 - 2010, [cit. 2009-11-07]. Dostupné z: <http://www.zakonycr.cz/seznamy/101-2000-Sb-zakon-o-ochrane-osobnich-udaju-a-o-zmene-nekterych-zakonu.html>.
- 109.** ZÁKON č. 455/1991 Sb. *Úplné znění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)*. [online]. © 2004 - 2010, [cit. 2009-11-07]. Dostupné z: [http://www.zakonycr.cz/seznamy/455-1991-Sb-zakon-o-zivnostenskem-podnikani-\(zivnostensky-zakon\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/455-1991-Sb-zakon-o-zivnostenskem-podnikani-(zivnostensky-zakon).html).
- 110.** ZÁKON č. 561/2004 Sb. *Úplné znění zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. [online]. © 2004 - 2010, [cit. 2009-11-07]. Dostupné z: [http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-\(skolsky-zakon\).html](http://www.zakonycr.cz/seznamy/561-2004-Sb-zakon-o-predskolnim-zakladnim-strednim-vyssim-odbornem-a-jinem-vzdelavani-(skolsky-zakon).html).

111. ZÁKONY III/2008. Sociální zabezpečení, důchodové a nemocenské pojištění.

In *Sborník úplných znění zákonů a souvisejících předpisů z oblasti pracovního práva k 1.1. 2008*. Český Těšín: Poradce, 2008. s. 153-422. ISSN 1802-8284. ISBN 978-7365-298-2.

112. ZÁKONY III/2008. Zákoník práce a související předpisy. In *Sborník úplných*

znění zákonů a souvisejících předpisů z oblasti pracovního práva k 1.1. 2008. Český Těšín: Poradce, 2008. s. 9-152. ISSN 1802-8284. ISBN 978-80-7365-298-2.

8. Klíčová slova

Děti do tří let věku

Harmonizace

Jesle

Obavy

Péče

Porodnost

Potřeby

Povědomí

Práce

Profesní růst

Rodina

Služby

Sociální politika

9. Seznam zkratek

apod. – a podobně

AT - Rakousko

atd. – a tak dále

AV ČR – Akademie věd ČR

BE (FL) – Belgie (Vlámsko- Flandry)

BE (FR) - Belgie (Valonsko)

BMC - BioMed Central

BMJ - British Medical Journal

BU – Bulharsko

CB – České Budějovice

cca - cirka

cit. - citováno

CSc. - kandidát věd, bývalá vědecká hodnost České republiky

CZ – Česká republika

CZE – Česká republika

č. – číslo

ČB – České Budějovice

ČSN - Československá norma

ČR - Česká republika

ČSR - Česko-Slovenská republika

ČSSR – Československá socialistická republika

ČSÚ - Český statistický úřad

DE – Německo

DK - Dánsko

doc. – docent, vědecko-pedagogická hodnost vysokoškolského pedagoga

doc. - přípona souboru textových dokumentů programu Microsoft Word

DPS – prezentované dynamické tabulky programu DPS (Data Presentation System)

EACEA - Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast (*The Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*)

EE - Estonsko

EL – Řecko

ES – Španělsko

ESF – Evropský sociální fond
et al. – a kolektiv
EU – Evropská unie
EUR – euro
FI - Finsko
FR - Francie
g- gram
GBP - Britská libra
GIT – trávicí trakt, gastrointestinální trakt (*Gastro Intestinal Tract*)
h., hod. – hodina
html. - znamená HyperText Markup Language - hypertextový (hypertext = odkaz)
značkovací jazyk
http. - internetový protokol (*Hypertext Transfer Protocol*)
HU - Maďarsko
Il. ed. – ilustrované vydání
In – v
IQ - Inteligenční kvocient
IS - Island
ISBN - mezinárodní standardní číslo knihy (*International Standard Book Number*)
ISO - Mezinárodní organizace pro normalizaci (*International Organization for Standardization*)
ISSN - mezinárodní standardní číslo seriálové publikace (*International Standard Serial Number*)
IT – Itálie
JAZCB – jeslová a azylová zařízení České Budějovice
JHC – Jihočeský kraj
Kč – česká koruna
LT - Litva
LV - Lotyšsko
LU – Lucembursko
mat. - matematik
max. - maximum
MC – mateřské centrum
Mgr. – magistr, akademický titul (*magister – mistr*)

min. – minimum

ml. – mladší

MPSV – ministerstvo práce a sociálních věcí

MŠ – mateřská škola

MŠMT – ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MUDr. – lékař, doktor, akademický titul (*medicinae universae doctor*)

MV ČR - Ministerstvo vnitra České republiky

MZ ČR – ministerstvo zdravotnictví České republiky

nakl. - nakladatelství

např. – například

net. - název pro soubor technologií v softwarových produktech, které tvoří celou platformu, která je dostupná nejen pro Web, Windows i Pocket PC.

NL - Nizozemsko

NO - Norsko

no. – číslo

NV – nařízení vlády

Obr. - obrázek

odst. - odstavec

OECD - Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (*Organisation for Economic Co-operation and Development*)

OKEČ - odvětvová klasifikace ekonomických činností

o.p.s. - obecně prospěšná společnost

o.s. - občanského sdružení

OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná

pdf. - přenosný formát dokumentů (*Portable Document Format*)

php – hypertextový preprocesor (Hypertext Preprocessor), původně Personal Home Page

PL - Polsko

popř. – popřípadě

prof. – profesor, vědecký titul vysokoškolského pedagoga, nejvyšší vědeckopedagogická hodnost

prom. - promovaný

příl. – příloha

PŠ – praktická škola

PT - Portugalsko
resp. - respektive
s. - strana
Sb. – sbírky
SE - Švédsko
SEK - Švédská koruna
SI – Slovinsko
SOU – střední odborné učiliště
SPRP - společnost pro ranou péči
SSP – státní sociální podpora
SŠ – střední škola / středoškolské vzdělání
Tab. – tabulka
tj. – to je
TP - těžce zdravotně postižený, mimořádné výhody 1. stupně
tzv. – tak zvaný
US - Spojené státy (United States)
USA – Spojené státy americké
ÚZIS ČR- Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR
vol. – ročník
VŠ – vysoká škola / vysokoškolské vzdělání
vyd. – vydání
VÚP - Výzkumný ústav pedagogický v Praze.
VÚPSV - Výzkumný ústav práce a sociálních věcí
WC – vodní klozet (*water closet*)
www. – (World Wide Web) soustava propojených hypertextových dokumentů, aplikace internetového protokolu http.
xls. - přípona souborů specifikace Office Open XML vytvořených v aplikaci Microsoft Excel
ZSF JU – Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity
ZŠ – základní škola
ZTP - zvlášť těžce zdravotně postižený, mimořádné výhody druhého stupně
ZTP/P - zvlášť těžce zdravotně postižený s potřebou průvodce, mimořádné výhody 3. stupně
1st ed. – první vydání

2nd ed. – druhé vydání

6th ed. – šesté vydání

10. Přílohy

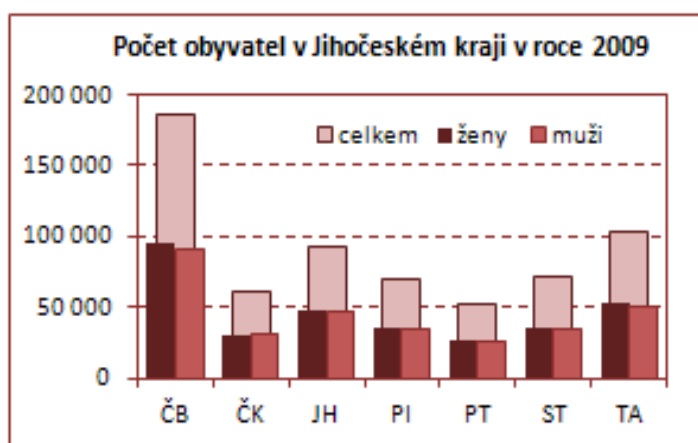
Příl. 1

Přehled počtu obyvatel v České republice a Jihočeském kraji k 31. 12. 2008

Počet obyvatel k 31. 12. 2008		
	CZE	JHC
1995	-	-
1996	10 309 137	626 533
1997	10 299 125	626 570
1998	10 289 621	626 634
1999	10 278 098	626 112
2000	10 266 546	625 874
2001	10 206 436	624 568
2002	10 203 269	625 097
2003	10 211 455	625 541
2004	10 220 577	625 712
2005	10 251 079	627 766
2006	10 287 189	630 006
2007	10 381 130	633 264
2008	10 467 542	636 328

Zdroj: ÚZIS, 2009 (100).

Počet obyvatel v Jihočeském kraji k 31. 12. 2009

Zdroj: ČSÚ, 2010 (16).

Příl. 2

Počet a pohyb obyvatel České republiky v roce 2008 a 2009 (absolutně, relativně, meziroční změny)

Ukazatel	Počet absolutně (rok)		Rozdíl 2009 - 2008	Počet na 1000 obyvatel	
	2008	2009		2008	2009
Sňatky	52 457	47 862	-4 595	5,0	4,6
Rozvody	31 300	29 133	-2 167	3,0	2,8
Živě narození	119 570	118 348	-1 222	11,5	11,3
z toho mimo manželství	43 457	45 954	2 497	36,3	38,8
Zemřelí	104 948	107 421	2 473	10,1	10,2
z toho do 1roku	338	341	3	2,8	2,9
Potraty celkem	41 446	40 528	-918	4,0	3,9
Umělá přerušení těhotenství	25 760	24 636	-1 124	2,5	2,3
Přistěhovalí	77 817	39 973	-37 844	7,5	3,8
Vystěhovalí	6 027	11 629	5 602	0,6	1,1
Přirozený přírůstek	14 622	10 927	-3 695	1,4	1,0
Přírůstek stěhováním	71 790	28 344	-43 446	6,9	2,7
Celkový přírůstek	86 412	39 271	-47 141	8,3	3,7
Počet obyvatel k 31. 12.	10 467 542	10 506 813	39 271	X	X
Střední stav obyvatelstva	10 429 692	10 491 492	61 800	X	X

Zdroj: ČSÚ, 2010 (19).

- k 31. prosinci 2009 měla Česká republika 10 506 813 obyvatel
- živě se narodilo 118,3 tisíce dětí
- počet narozených převýšil počet zemřelých o 10,9 tisíce osob
- Zahraniční migrací přibylo celkem 28,3 tisíce osob
- celkový počet obyvatel se zvýšil jen o 39,3 tisíce osob
- narození mimo manželství 46,0 tisíc dětí, což je 38,8 % všech živě narozených

Porovnání s rokem 2008

- méně živě narozených dětí o 1,2 tisíce
- méně přistěhovalých téměř o polovinu
- více vystěhovalých (2x), nižší přírůstek zahraniční migrací - v roce 2008 byl 71,8 tisíc osob
- nižší celkový přírůstek obyvatel - v roce 2008 byl 86,4 tisíce
- méně rozvodů o 2,2 tisíce
- méně potratů o 0,9 tisíce
- výrazně méně sňatků o 4,6 tisíce
- zvýšení počtu narození mimo manželství o 2,5 %

Příl. 3

Počet a pohyb obyvatelstva v Jihočeském kraji v průběhu let 2000 až 2009

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet obyvatel celkem (stav k 31. 12.)	625 293	624 568	625 097	625 541	625 712	627 766	630 006	633 264	636 328	637 643
Z toho muži	307 002	306 468	306 882	307 252	307 247	308 737	310 156	312 046	313 867	314 543
ženy	318 291	318 100	318 215	318 289	318 465	319 029	319 850	321 218	322 461	323 100
Z toho ve věku 0 - 14 let	104 280	101 779	99 557	97 330	95 428	93 438	91 943	91 545	91 361	
15 - 64 let	436 119	437 342	439 571	441 782	443 273	446 006	448 209	449 999	450 719	
65 a více let	84 894	85 447	85 969	86 429	87 011	88 322	89 854	91 720	94 248	
Živě narození	5 650	5 554	5 733	5 736	5 941	6 137	6 370	6 922	7 155	7 027
Zemřelí	6 370	6 373	6 228	6 521	6 440	6 399	6 168	6 246	6 347	6 467
Přistěhovalí	3 419	4 376	5 272	5 766	5 795	6 350	6 440	7 146	6 962	5 135
Vystěhovalí	2 937	4 282	4 248	4 537	5 125	4 034	4 402	4 564	4 706	4 380
Sňatky	3 423	3 190	3 237	2 918	3 028	3 075	3 110	3 449	3 112	2 871
Rozvody	1 718	1 867	1 990	2 001	1 827	1 886	1 729	1 627	1 966	1 731
Počet obyvatel celkem (stav k 1. 7.)	-	625 401	624 778	624 958	625 421	626 766	628 831	631 387	634 614	637 015

Zdroj: ČSÚ, 2010 (16).

Příl. 4

Pohyb obyvatelstva v Jihočeském kraji a jeho okresech v roce 2009

(předběžné údaje)

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty	Zemřelí	Pňrozený přírůstek	Přistěhovaní	Vystěhováí	Pňrůstek stěhováním	Celkový přírůstek
Absolutní údaje										
Kraj celkem	2 871	1 731	7 027	2 371	6 467	560	5 135	4 380	755	1 315
v tom okresy:										
C. Budejovice	870	560	2 090	778	1 833	257	2 455	1 615	840	1 097
C. Krumlov	275	182	778	304	602	176	1 029	1 086	-57	119
J. Hradec	405	222	978	262	986	-8	1 192	1 217	-25	-33
Písek	277	184	729	248	773	-44	889	805	84	40
Prachatice	234	148	577	194	463	114	614	725	-111	3
Strakonice	324	161	768	231	764	4	1 032	1 184	-152	-148
Tábor	486	274	1 107	354	1 046	61	1 116	940	176	237
Relativní údaje (na 1 000 obyvatel středního stavu)										
Kraj celkem	4,5	2,7	11,0	3,7	10,2	0,9	8,1	6,9	1,2	2,1
v tom okresy:										
C. Budejovice	4,7	3,0	11,2	4,2	9,8	1,4	13,2	8,7	4,5	5,9
C. Krumlov	4,5	3,0	12,6	4,9	9,8	2,9	16,7	17,6	-0,9	1,9
J. Hradec	4,3	2,4	10,5	2,8	10,6	-0,1	12,8	13,1	-0,3	-0,4
Písek	3,9	2,6	10,3	3,5	11,0	-0,6	12,6	11,4	1,2	0,6
Prachatice	4,5	2,9	11,2	3,8	9,0	2,2	11,9	14,1	-2,2	0,1
Strakonice	4,6	2,3	10,8	3,3	10,8	0,1	14,5	16,7	-2,1	-2,1
Tábor	4,7	2,7	10,8	3,4	10,2	0,6	10,8	9,1	1,7	2,3

Zdroj: ČSÚ, 2010 (17).

Na území Jihočeského kraje žilo:

- na konci prosince 2009 - 637 643 obyvatel
- z tohoto počtu pak 323 100 žen, tedy 50,7 %
- na začátku roku 2009 byl počet o 1 315 osob nižší
- živě se narodilo 7 027 dětí, o 128 dětí méně než v roce 2008
- celková porodnost 11,0 ‰
(nejvyšší v okrese České Budějovice a Český Krumlov (12,6 ‰), v okrese Prachatice (11,2 ‰))
- narození mimo manželství 38,0 % dětí
(v okrese Český Krumlov nejvyšší podíl téměř 45 %)

Příl. 5

DOTAZNÍK

Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice

Prosím o vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je anonymní.

Tomuto výzkumu byla vyjádřena podpora Krajským úřadem Jihočeského kraje.

S veškerými údaji bude nakládáno podle zákona č. 101/2000 Sb. O ochraně osobních údajů, v platném znění (108).

Návod : odpověď označte křížkem, zaškrtněte vybranou variantu nebo doplňte údaje.

Předem DĚKUJI

- 1. POHLAVÍ :**
muž	☐
žena	☐
- 2. VĚK :**
- 3. NEJVYŠŠÍ DOSAŽENÉ VZDĚLÁNÍ :**
- základní	☐
- učňovské (bez maturity)	☐
- SOU – s maturitou	☐
- středoškolské	☐
- vyšší odborné	☐
- vysokoškolské	☐
- 4. POČET DĚTÍ:** - do tří let
- nad tři roky
- 5. STAV:**
- vdaná/ženatý	☐
- žiji s partnerem	☐
- žiji sám/sama s dítětem	☐
- jiný	

6. Víte o existenci nějakých služeb na hlídání dětí do tří let věku ve Vašem okolí?

ANO

NE

7. Víte o existenci zařízení (typu jesle) pro děti do tří let věku ve Vašem okolí?

ANO

NE

8. Uvažoval/a jste o možnosti využití některých služeb pro děti do tří let?

ANO

NE

9. Postrádáte nějakou službu pro rodiče s dětmi do tří let?

ANO NE

Pokud ANO, prosím, uveďte jakou:

.....

10. Jakou službu péče o děti do tří let preferujete?

- Jesle

- Soukromá zařízení – profesionální péče „ Péče o děti do tří let v celodenním režimu“

- Pravidelné hlídání dítěte v domácím prostředí – chůva

- Občasné hlídání v domácím prostředí

- Občasné hlídání mimo domov

- Jinou službu. *Prosím, uveďte jakou?*

.....

11. Uveďte časový úsek, který by Vám vyhovoval, tedy dobu, po kterou by jste využíval/a službu péče o vaše dítě

(např.: 4 hodiny denně, jednou týdně 8 hodin, apod.)

.....

12. Obáváte se ztráty profesního růstu po dobu péče o dítě?

(doba mateřské a rodičovské dovolené)

ANO NE

13. Zhoršila se Vaše finanční situace z důvodu péče o dítě?

ANO NE

14 a. Uvažujete o nástupu do zaměstnání dříve než budou Vašemu dítěti tři roky?

ANO NE

b. Pokud ano, prosím, uveďte důvod:

- Finanční situace

- Profesní růst

- Jiné:

.....

15. Prosím, posuďte dostupnost zařízení (služeb) péče o děti do tří let věku:

žádná

(není možnost zajistit

si nějakou tuto službu)

dostupné

(nemám problém

se zajištěním této služby)

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

(zakroužkujte)

16. Jaká finanční částka je pro Vás bez problémů přijatelná na úhradu využití

služby péče o dítě:

(Vyberte si pro Vás přijatelnou variantu a doplňte částku)

- za hodinu (při občasném hlídání)Kč
- měsíčně (u zařízení typu jesle)Kč
- měsíčně (chůva)Kč
- strava/denKč
- jiná varianta.....Kč

17. Jakou formu čerpání rodičovského příspěvku jste volil/a?

- po dobu dvou let (rychlejší čerpání – ve zvýšené výměře)
- po dobu tří let (klasické čerpání – v základní výměře)
- po dobu čtyř let (pomalejší čerpání – ve snížené výměře)

18. Prosím, zaškrtněte místo bydliště: město

okolí ČB

Místo pro Vaše sdělení, postřehy či názory:

Ještě jednou děkuji za Vaši ochotu vyplnit tento dotazník.

Vyhodnocení Vašich odpovědí použiji výhradně do své disertační práce a pro potřeby Jihočeského krajského úřadu – odbor zdravotnictví a sociálních věcí.

Mgr. Ilona Lískovcová

liskovcova@medipont.cz

Doktorský studijní program: Specializace ve zdravotnictví

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta.

JIHOČESKÝ KRAJ

MUDr. Vladimír Pavelka
náměstek hejtmána

U Zimního stadionu 1952/2, 370 76 České Budějovice, tel.: 386720462, fax: 386354308
e-mail: pavelka@kraj-jihocesky.cz, www.kraj-jihocesky.cz

V Českých Budějovicích dne 10.3.2008

Vyjádření podpory disertační práce

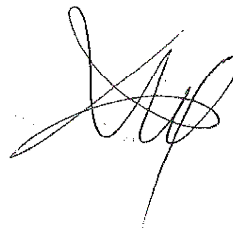
Mgr. Ilona Lískovcová
„Analýza potřeb služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice“
školitel: doc.MUDr. Vladimír Vurm, CSc.

Vážená paní Mgr. Lískovcová,

seznámil jsem se s tezí Vaší disertační práce *„Analýza potřeby služeb pro děti do tří let věku v regionu České Budějovice“* a mohu konstatovat, že téma práce je aktuální a výstupy z ní mohou být podkladem pro plánování rozvoje služeb a různých typů zařízení pro děti do tří let věku. Nejen v regionu České Budějovice, ale i v celém Jihočeském kraji. Z tohoto důvodu má Krajský úřad Jihočeského kraje, odbor sociálních věcí a zdravotnictví, zájem o poskytnutí konečných zpracovaných výsledků.

Věřím, že uvedená podpora Vám bude nápomocná při získávání podkladů a dat potřebných pro tento výzkum.

S pozdravem

MUDr. Vladimír Pavelka

Mgr. Ilona Lískovcová
Na Braňkách 79
37 63 Ševětín

Příl. 7 - Tabulka kategorií s významným rozdílem

- uvedené hodnoty jsou v %, zobrazují významně vyšší zastoupení (+, ++, +++)
v jedné skupině oproti ostatním skupinám dané kategorie

Kategorie	Věk		Bydliště		Vzdělání			Úvaha o dřívějším nástupu	
	Ano	Ne	Město	Okolí	Bez maturity	SŠ	VŠ	ANO	Ne
Povědomí									
<i>hlídání</i>			ano 42,2	ne 77,2		ne 70,7	ano 46,8	ano 40,2	ne 71,1
<i>jesle</i>	32+ 44,3	<28 70,5	ano 59,7	ne 87,3		ne 66,4	ano 48,1	ano 47,4	ne 68,5
Postoje									
<i>využití</i>			ano 41,9	ne 72,5		ne 70	ano 53,2	ano 61,4	ne 79,2
<i>postrádání</i>	32+ 32,6	<28 81,1	ano 33,2	ne 79,8	ne 80,6	ne 76,5	ano 42,4	ano 45,4	ne 82,9
<i>preference</i>	<28 jesle 35,6	29-31 soukromá zařízení 25	soukromá zařízení 24,9	občas 32,1 jesle 30,1	chůva 16,9 občas 36,3	jesle 32,3	občas 16,5 jinou 8,2	soukromá zařízení 28,1 chůva 14,1 jinou 7,2	občas 34,9
Obavy									
<i>finance</i>		32+ 36,5						ano 79,5	ne 33
<i>profese</i>					ne 88,7	ne 69,6	ano 63,3	ano 45,4	ne 71,5
Ochota úhrady									
<i>hlídání</i>									
<i>jesle</i>								ano (1000Kč) 41,5	ne (500Kč) 47,8
Čas využití					nic 23,4 občas 16,1		10-20h 44,9	10-20h 43,4 21-30h 14,1 více 30h 10,4	nic 14,6 méně 10h 35,5
Důvod pro nástup dříve	32+ profese				žádný 75	finance 22,6	finance+ profese 19,6 nuda 7,6 profese 12	ano finance 54,6 finance+ profese 22,1 profese 14,5 jiné - 7,6	ne žádný 98,9